

Annabi Muusa

xibaare

nan giri

Tawureeta

Soninké ouest

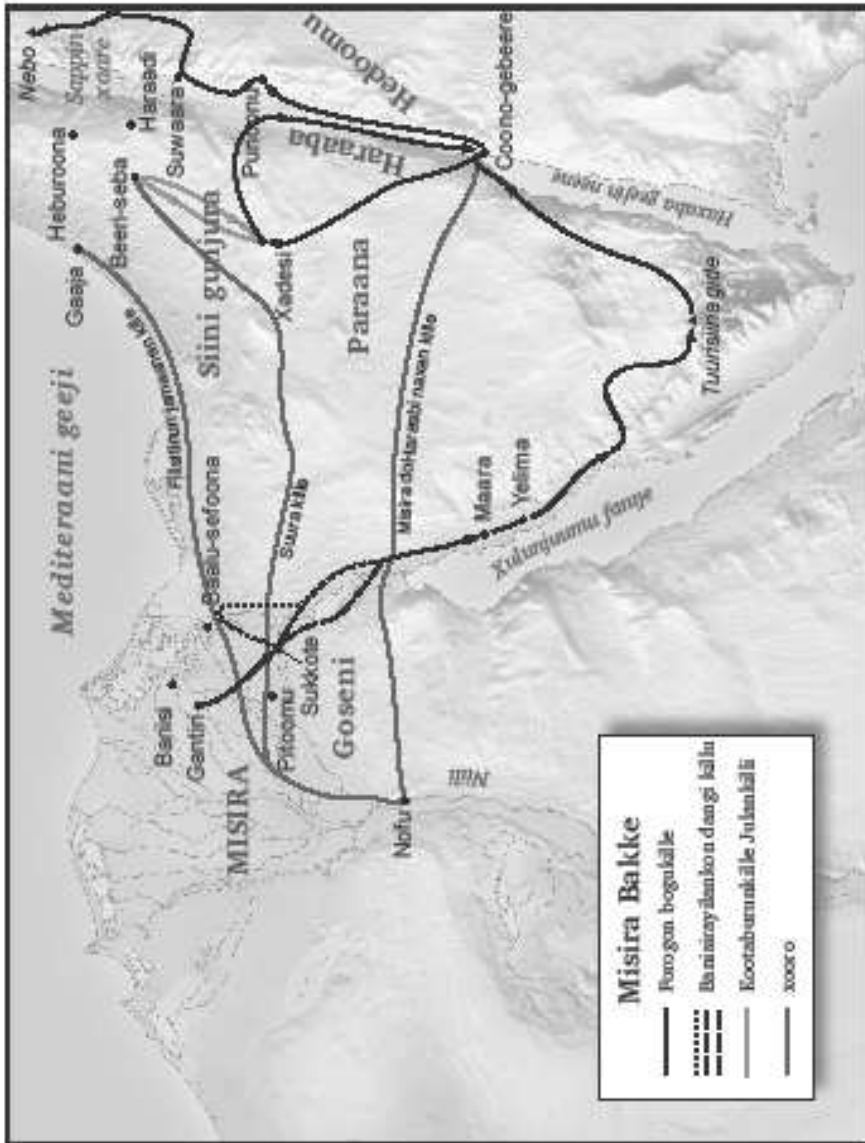
Deuxième édition révisée

©MES, Kayes, République du Mali

Imprimé par
Imprimerie Makari, BP 2429 Bamako, Mali

Kaara 2

Kaara 147

Ramuuriye

Alla ga da Tawureeta be kini Muusa yi, maana be gaa a yillanden ŋa sooninkanxannen ŋa, ken ni ya safandaanan ga da xibaare be safa i xannen ŋa (habaraaninxannen), a ya ga ni kitaabin saaxaman ŋa, na ken xibaari baananne safa sooninkanxannen ŋa soonikon sefe moxon ŋa, i gaa kata a faamunu jewoye yi moxo be. Ken ŋa, yillandaanon da xibaare ke xara kitaabi yillanto tananu ya yi gilli habaraaninxannen ŋa xo : a tubabunxanne, a arabinxanne, a banbaranxanne, a julanxanne, a angelenxanne, kuudo i nan danqanaaxu ti xibaare ke faamuyen ŋa.

Axa ga na sefeta be wari, a sigirun **banganton** ga ni, ken wure ni ti a fatanpansiyen wa kiteene kitaaben jemeran ŋa, digaamun wure noqu.

Axa ga na sigiri buccinnen (^a) wari renxotte be kanma, ken wure ni ti a fatanpansiyen wa kiteene kaaran wureedun ŋa.

Yillande ke noxon ŋa, axa wa safanyinmun walla gorobi gillu filli naxa []. Axa n'a tu ti i nta kitaabi saaxaman noxon ŋa.

O w'a muurunu safandaanon do xarangaanon su maxa, i n'o deema ti ke kitaabe koroosinden ŋa, i be ga na kontoye wari ma an ga na jidiye xa wari, an n'o tuyindi ti a yi, baawo Alla baane ya tinmanten ni.

Sooninkanxannen Yillandaanon Sappa
 (Équipe de Traduction en Soninké)
 B.P. 218, Kayes, Mali
 ets.asawan@gmail.com

Roraqe

Tawureeta ni Banisirayilanko dunarakutiyeen gondoman ya, a do i batiye. Alla jaman dangon ya ni : a wa jama ke hadarimoxon do a hadari manna Alla maxa yi bangandini a do jama ke jnanmoxo duna jamon kuttun naxa Annabi Muusa ya n da Alla sariyan kita.

Tawureeta ni kitaabu karagi ya : Joppaye, Bakke, Sariya, Jaatu, a do Laayidu fillante. Tonju, sariyan kitaabun ya ni, xa xiisan xa gaben w'a yi diina sariyan na. Ken kuja, ke kitaabe bogu Tawureetan ya yi : Bakke sooro yogonu, a do Sariya do Jaatu, a do Laayidu fillante.

Bakken kitaaben nafaan xoores ya ni Yaaxuba koreen liimaanankaaxun danja, ken ga ni « Isirayila ». Alla da du tuyindi i jaman danja ti i toxon na ke kitaabe ya noxo : ken ga ni Tunka duumante. Soora fana katti tanmu do segundin na, Banisirayilanko gaa hooraaxunu moxo be yi bakka Firawunan do Misiranko maxa, a wa ken moxon koono. Soora tanmu do kabundi katti tanpille do naxatandin ni kitaabe ke butten ya, A na Alla gaa laayidun roono i do i jaman naxan na moxo be yi ya koono. Ken ni Alla duran tinkallenmaaxu ya yi i do i jama be i gaa kandana kuudo n'a hoooro. Soora kuttu ku, tanpillen do karago katti tannaxate, kun ni jama ke ga n xawa Alla batta moxo be ya koono.

Bakken kille tana na gunjuran terenden ya moxon koono, Alla ga da jama xaranballen geesu n'i tanga moxo be yi. Allanbatika yiranman na Alla hadariyeen ya koyini kafiini Isirayila yi. Allanbatika yiranman dabarinden do a maxankuton da sigira

xoores fata bakka me yi. (Bakke 35.12, 39.34) I ga na **Allanbatika yiraman** xoooro, yirankutaade ke ya n xufiini sariyan **waxanden** na. Sariyan maxa, sadaxakijandaananyinmanken baane ya n katta roono yirankutaaden falle, noqu senonta xoores ke yi, siine su koota baane, ken ga ni senokoota ke. (Sariya 16)

xattin do tamarileeman waranlaqen jamaane. Xeetunden ya ni, tejeene Kanaana jamaanen ŋa, a wure ni : naaburumareyen do soxen wa siroono non ŋa. (Bakke 3.8,17 ; 13.5 ; 33.3 ; Jaatu 13.27 ; 14.8 ; 16.13 ; Laayidu Fillante 6.3)

xeribunu. Xeribunun ni Alla tagafoonu ya yi, I jaatene Maliikanun ya yi. tangandaanon ya ni. I gollen ni korosinden ya. I wa yunma Haawa do baaba Haadama ga ni naaxo be yi tangana (Joppaye 3.24). I sawuran wa xoyi daaban sawuran moxo, seriyinkollan w'i ya, a do kanpo. I sawuranu ku beenu gaa laayidunwaxanden kanma, ken ni Tunka duumanten hadariyen taagumansen ya yi. (Bakke 25.17-18)

Xulunjuumufanŋe. Habaraaninxannen ŋa, a toxon ni « Saakinji » (Bakke 10.19). Alla da ken fanŋe ya booxo Banisirayilaganko danŋa, Firawunan ga ni d'i batten ŋa. Banisirayilaganko kere falle, a yille Firawunan d'i kuren kanma na i toni. (Bakke 14)

Yanpeyimuurisadaxa. A ya ni sadaxa xuruminte, sadaxa ya ni, yanpeyen gaa muurini ti a yi Alla maxa. (Sariya 1)

Yarade, Yaradefanŋe. Ken ni fanŋe be ga n gilla, a nafan xa ga n xooxa Palesitiini fanŋun su yi ya. A wa gilli ti Galiile xaaren saahelin ŋa, katta Sappinxaare yi.

Yeriho. Ken ni debe ya, a gaa taaxunu Yaradefanŋe guufuren noxon ŋa, kilonmeetaranu tanmi, Geeji furen saahelin ŋa. (Jaatu 22.1 ; 33.50 ; Laayidu fillante 32.49 ; 34.1)

yirankutaade, allanbatikaxooren yirankutaade. Ken ni yiraame be gaa genmanlenmaaxun tilliisen kutana, na noqu senonten do noqu senonta

xoore wutu Bakken kitaaben ŋa.

Sariyan kitaaben ni xo dangonun do sariyanun kafumanton ya ga ni, Alla ga d'i kini Muusa yi, kuudo a n'i kini Banisirayilanko yi. Kitaabe ke noqu gabe tejeene sadaxinden do sadaxanun ya yi. Sariyanu tananu wa jaman danman jikkunun kanma, Banisirayilanko du baananbe su, a do kofon yinme bogukillu, ma o ga da sonoyen do sobiyen xa sariyan ni kitaabe ke yi. Alla sennen ya ni, o ma xawa a battaran ragana.

Sariyan do xiisanun wa Jaatun kitaaben ŋa. Kun xiisanu yinmen ni gunjuran terenden ya yi. Jaman toxonun wutunden do Allanbatika yiranman raxawuninden do pesexansallen dangi falle, kun gaa soora fana katti kabundin ŋa, jaman giri Tuurisiinagiden ŋa katti niije be laayidun ga wuti. Gelli jaman nan giri Tuurisiinagiden ŋa, tekkun do murutiyun joppe. Jaatun kitaaben d'a koyi nan ti gunjuran ŋaŋi dingira yi, Alla ga da jama ke xence. Banisirayilanko sinme do yilleyen ŋa katti Misira, kisiyen do tangeyen ga ni do i ya non ŋa. I d'i yinmankon jalagi, kun ga ni Muusa do Haaruna yi. I kanu i legerun ŋa. I da tiyinfan xaasa, i ga demu a yi moxo be Misira yi (soora 11ndi faayi) nan bara roono Kanaana yi (soora 14ndi faayi). Alla ga da ŋaniye be tefu jaman danŋa, i d'a nakkari. Ken tooxen saabu da, I da tannaxate siine ya ŋa gunjuran ŋa. Fo wo fo su ga bogu Misira yi kara ken noqu ya yi, a ga ma ŋa Yuusawu do Kaalebu baane falle. Hari ke lenki, duna xibaarun na ken moxo ya yi, Banisirayilanko ga ŋa moxo be yi gunjuran ŋa, xo nan nimisi fi danginten ŋa, nan jooti fi riyinten ŋa. Ken yinme ya saabu da ni ku beenu gaa Jaatun kitaaben xarana, a gaa fillalliŋoono i gabe danŋa.

Laayidu fillanten kitaaben, (soora 31ndi katti 34ndi) sefene annabi Muusa faatiyen ya kanma, ken do Yuusawu gaa fiinun yinmankaaxunu, xesiidaanu, a do Muusa duwanju.

Alla gan na ku safandi sennu xaranjen njalindi, i gan jaana nooro yi o su kandanden xanne maxa.

Tunka duumante. Alla toxo xerexerente ya ni. Habaraaninxannen nga : « Yaawe » (YHWH), a wure ga ni « a wa du yi waxati su » yi. A koni aayi gabe yi, xa, a safe Joppaye 2.4 fina ya yi, xa seron joppe xirindini ti a yi Joppaye 4.26 ya yi.

Tuumayinkoota, Sibitinkoota. Yehuudiyannun koyen bita nerundin ya ni tuumayinkootan nga, ken ga ni sibitinkootan nga. Ken ni koota ya yi, a xerexerenten gaa Alla da, fo wo fo ga ni golle yi, ken kabe seron maxa a koota yi. (Bakke 16 ; 20.8 ; 31.15 ; 35.1-3 ; Sariya 16)

Tuurisiinagide Horebu. Ken ni gide be Muusa do Tunka duumanten ga genmanlenmaaxu a kanma badagi kumunten noxon nga ya (Bakke 3). Alla da Tawureeta ke xa kini a yi ken gide ya kanma (Bakke 19). A toxon ya ni « Horebu » a do « Alla gide ». (Bakke 18.2-5)

waxande, sariyanwaxande, laayidunwaxande, seedaaxun waxande. A wa taaxunu yirankutaaden falle, genmanlenmaaxun tilliisen noxo, Muusa sariyan safanten gaa wallahon w'a noxo, a do **mannan** gaa domen noxo (Bakke 16.33-34). Haaruna dokko be ga fuugu xa legeri waxande ke noxon nga (Jaatu 17.25). Bippaade ke ni xiriini xadi « xafarinoqu », baawo a ya ni Tunka duumanten hadariyen taagumansen nga i koren noxo, junuubunun xafariyen dingira.

xafarinoqu. Sariyanwaxanden bippaaden ya ni. Fatanpansiyeen wa kiteene waxanden noqun nga.

xanuyi duumante. Ken ni seron xanuye be gaa Alla yi ya, sigaali Banisirayilaganko be a ga da laayidun sigindi i do i naxa, ken xanuye, xenpan nt'a yi (Bakke 15.13).

be sadaxan gaa xurumini a kanma, a gaa Allanbatika yiranman ro raqen ŋa, ti fonnoxon banŋe. (Bakke 10.25 ; 18.12 ; 24.5 ; 29.18 ; 32.6 ; 40.29,30 ; Sariya 1 ; 9.7 ; 16 ; Jaatu 17.3 ; 23)

sadaxindinoqu. Dingira tagante ya ni ti giden ŋa xoyi tiyibiyikinŋun moxo, i gaa sadaxanun biyini a kanma. (Bakke 17.15 ; 20.26 ; 21.14 ; 24 ; Sariya 1 ; 2 ; 9 ; Jaatu 18 ; 23 ; Laayidu Filante 33)

Sanjan lagaren salle. Aken genme xasu nerunden tanmun do karagon ya, a na koye ya ŋaana. Siinen salli xooron sikki sikkandin ya ni. (Bakke 34.22)

Senokoota. Ken ni jaman junuubunun xafarikootan ya. Sadaxakijandaanyinmanken na junuubuxafarisadaxon kuyi noqu senonten (xubba) ŋa Banisirayila su danŋa. Ken koota, suumen baane ya ŋaamarinten ni Muusa sariyan ŋa. (Sariya 16 ; Laayidu Fillante 31.10)

Suwayibu, Mediyaana sadaxakijandaana, Raweeli, Yetero. Muusa kallu yugon ya ni. Mediyaana sadaxakijandaanan ya ni. Habaraaninxanne, Suwayibu toxon ni « Raweeli » (Bakke 2.18), a wure ga ni « Alla xana ». Noqu yogonu (Bakke 4.18 ; 18.1-12) i w'a xilli « Yetero », maxankuton ya ni, a wure ga ni « yintinxulle ». (Bakke 3 ; 4 ; 18)

Tawureeta. Alla ga da Muusa xayi katta Isirayilankon ŋa ti a na ŋaamarindu beenu kijandi i ya, xerexereye maxa a ga da ku beenu kijandi i ya Tuurisiinagiden ŋa (Bakke 20), kun ga ni Tawureeta Sennen kitaabi fanon karagi ya yi.

Bakke

[Annabi Muusa bangeyen do a faarannaaxu]

[Banisirayilaganko komaaxu, Misira]

1 ¹Yaaxuba, a ya ga ni **Isirayila**^a, a do i renmu beenu ga daga doome Misira, i toxonun faayi : ²Rubeeni, Simoona, Leewi, do Yehuuda, ³Yisaxaari, Jebuluunu do Beniyamiina, ⁴Daani do Nafutaali, Gaadi do Haseeri. Baananbe su do i koren ya ni. ⁵Ken kuŋa Yaaxuba do i koren su, i tanŋere sere^b ya ni. Xa Yaaxuba renme tana ŋi i kaane yi Misira, ken ga ni Yuusufu. ⁶Yuusufu ri bono ken falle, kafiini a waaxinu ku beenu ga ri a sagata Misira. I sappa su xa ma ŋi bireene ken koota yi. ⁷Banisirayilaganko jiidi Misira, na renmen gaben kita, i jaman kasafo, i da piijen faga. ⁸Ken falle, tunka kurunba ri taaxu Misira yinmen ŋa, ken ma ŋi Yuusufu tu. ⁹Ken ti i jaman danŋa : « Axa d'a wari, Banisirayilaganko xabiilan gabo nan dangi haqen ŋa, i jaman xa kasafo o danŋa. ¹⁰Ken kuŋa, o na feeron kutu i xanne maxa, ken ga fe, i wa tallan gaboono. Ken ŋa, fitina nda giri, i ra wa kappa o xonnon ŋa n'o bonondi, i na daga i kaara. » ¹¹Misiranko da yinmanko yogo sugandi, kuudo na yaaxandunben saxu

^a**1.1 Isirayila :** Yaaxuba toxo tana ya ni ke yi. Ke toxo ya n lagari saqa a bonsonŋun ŋa, kun ga ni Banisirayilaganko, an wa ken fatanfansiye niini Jop 32.29

^b**1.5** Kittidunsahandi xaso yogonu yi, tanŋere do sero karagi ya safanten ni.

Banisirayilaganko kanma ti senbengollun ɗa. Ken ya n ɗa Pitoomu deben do Ramuseesi deben taganden ɗa, kun ga ni **Firawunan**^c naxafamareranun ɗa. ¹² Ken yaaxandunbe wa Banisirayilaganko kanma, xa i wa tallan jiidini*, i wa tallan sanqini jamaanen noxon ɗa. Ken ya saabuda Misiranko ga d'i tallan xoni nan kanu i ya. ¹³ I xonnoxotaaxu ti Banisirayilaganko yi, n'i raga xo komo. ¹⁴ I d'i yonkinun liixi ti golli xoto-xoton ɗa : i d'i wara doorintuufakatiyen do teesoxen ya yi. Sefe defonde da, Misiranko sondonburaaxu ti i ya, n'i wara golli xoten danben su yi.

¹⁵ Yaxarinsaarandaa wa **Habaraanigankon** maxa, baanen toxon ni Sifaara, baanen toxon ni Puwa. Misira tunkanyugon ti i danja : ¹⁶ « Axa ga na ɗi **Habaraaniganka yaxare** be deemana saareene, axa n'a koroosi : selli a renmen ga ni yugon ya, xa d'a kari, selli renme ke ga ɗa yaxaren xa ya, xa da ken toxo bireene. » ¹⁷ Xa, saarandaano ku na allankannaanon ya yi, ken kuɗa, i da ren yugun toxo bireene, i maxa tunkanyugon ɗaamariyen batu. ¹⁸ Ayiwa, tunkanyugon da yaxarinsaarandaano ku xiri nan ti i da : « Axa ke moxo xa ni manne, axa ga da ren yugun toxo bireene ! » ¹⁹ Yaxaru ku ti tunkan da : « Habaraaniganka yaxaren do Misiranka yaxaren nta baana. Senben ya ni Habaraaniganka yaxarun ɗa, ken ya ni i nda taaxu jalan ɗa, saado o gaa riini ken w'a ɗiini i saare ti du yi. »

^c**1.11** Misirankon tini i tunkan ya da « Firawuna ».

***1.12** Bakke 12.37

sadaxakijandaanon yinmanken ɗa, toxo ke ntaxa bakka a kaman ɗa xadi. (Jaatu 16.10 ; Laayidu Fillante 31.9)

sadaxakijandaanon yinmanke. Sadaxakijandaanon yinmanken ya na sigiranun su fo xooren ɗa sadaxakijandaanon naxa Yehuudiyannun maxa. Yehuudiyannun kiitikuti sappan xirisaaxun na a ya maxa. A wa roono Allanbatika xooren noqu senonta xooren ɗa siine wo siine ta baane, ken ga ni Senokootan ɗa (Sariya 16), nan sadaxindi i yinne danɗa, a do Banisirayilaganko junubunun xafariyen danɗa. (Bakke 25.7)

sadaxanbuuru. Buuru yinmu tanmi do fillo ya ni, a teremendun filli gaa Allanbatika yiranman ɗa, dingira sennen taabalin kanma (Bakke 25.30). Buuru yinmu ku tanmi do fillon ni alikaaman ya yi, i gaa saqa sadaxanfutaadinbeelon kanma, Tuumayinkoota su, i wa faraaxini. Sadaxakijandaanon na fo xase ke yiga. (Sariya 24.5)

sadaxanfutaadinbeelo. Ken ni kinju be sadaxakijandaanon gaa futaaden futaadini a kanma suxuban do lellen ɗa ya. A gaa genmanlenmaaxun tilliisen noxo, layidunwaxanden jon ɗa. Ken ni ɗaageyun do batiyun dingiran ya, o ga n xawa i ɗaana Alla da, i ga n liji a da. (Bakke 35.15)

sadaxaxurumindifo. Ken ni kinju be sadaxan gaa biyiini a yi ya, a gaa Allanbatika yiraman ro raqen ɗa, ti fonnoxon banɗe. (**sadaxa xuruminte** faayi.)

sadaxa xuruminte. Sadaxa xuruminten ya n xasa sadaxo ku su yi, a nan xerexerenta xa, Leewigankon kitaabe, ken sadaxa ni junuubun ya buruxana, ken ya ni Yanpeyimuurisadaxa. Sadaxaxurumindifo ni kinju

yittingoorun fananmoyiyu, i gaa naana allankuyun na i fate waxatinin na. (Bakke 13)

Daabansadaxo beeni gaa Leewigankon kitaaben na n'a wutu soora fanan na katta soora karagan na, sadaxo tunmi ya ni, maxankutu baane gaa i da, sikko ku kulla, i tejeene battaanan ya yi, sikko baanu ku tejeene sadaxakijandaanan ya yi.

Fana : duntengen do sadaxan na daga sadaxindi noqun na.

Filla : a n'i sooxe ma i sooxun saxu a kanma nan sefe ti i junuubun na, n'a yilla sadaxa ke yi, walla xa na du maxankutu ti sadaxa ke yi.

Sikka : a na sadaxa ke xurusi.

Naxata : sadaxakijandaanan na sadaxa ke foron wutu n'i sanpa-sanpa do sadaxindinoqu ke jungunin naxati yi.

Karaga : a na foron kuttun do keteyun buyi, kun ga ni feredinlenmun keteyen do butten keteye, a do nuxunlenmun keteye. Sadaxo yogoni yi, feten xa buyini ya.

Tunmu : dunju beenu gaa togo kun falle, sadaxakijandaanan do duntengen na kun do allankuye yogo yiga, walla xa sadaxakijandaanan d'i koren n'a yiga, walla x'a baane n'a yiga.

sadaxakijandaana. Banisirayilaganko ni sadaxon bagandini i junuubunun xafariyen saabuda (Sariya 16). Sadaxakijandaanon ya n ni kun sadaxo buyini, na Alla naaga sadaxo ku nan rage.

Sadaxakijandaanon ni bakka Haaruna fonlaqen ya yi (Sariya 1.5,7,11 ; 3.2,5,8,12-13). I bonsonjun bogu Leewi ya yi. Siine wo siine, baane ni naana sadaxakijandaanon yinmanken na bakka i ya. Ke be xa ga na na

²⁰ Alla da yaxarinsaarandaano ku neema, Habaraanigankon ni tallan gabo. ²¹ Yaxarinsaarandaano ku allankannen ya saabuda ni, Alla ga d'i jiidi.

²² Ken falle Misira tunkanyugon lagari tini i jaman danja : « Ren yugo su nda saare Habaraanigankon na, xa d'a wutu, axa n'a sedi Niili fanjen na ! Xa, axa na ren yaxarun wara bireene. »

[Annabi Muusa teeriye]

2 ¹ Ken d'a ni Leewi fonlaqen na, i da renmu filli^e kini me yi yaxun na. ² Yaxare ke da noxon wutu, nan saare ti ren yugo yi, a renmen siren ni. Ayiwa, a xosi renme ke muxundi, xasu sikki a gaa a maxa. ³ Xa a ma katu dallana a maxa. A da sokkinkande yogo wutu, n'a sappi ti godoro, a do male, na lemine ke ro a noxon na, nan daga a d'a taaxundi digan na fanjen noxo. ⁴ Lendunbe ke gida yaxaren daga sonsolondi, kuudo i na ke be gaa naana xoxone ke yi tu.

⁵ Wucce falle, **Firawunan** ren yaxaren do i batulanun yanqa fanjen na, a gaa telle wanqi. Ken noxon na, a do yaxaru beenu gaa do a batten na toxo yiileene do fanlaqen na, a xosi kanden wari taaxunu sokkindigan na, a d'i komo yaxaren xayi, ti a nan daga kanden riiti. ⁶ A ga da kanden raqen wuji, a da leminandunben wari saqa a noxo, a gaa wuunu. A xosi hinne lemine ke yi, nan xosi ti : « **Habaraaniganken** ya faayi ke ! »

⁷ Lemine ke gida yaxaren gaa non na, a xosi ti Firawunan ren yaxare ke da : « An w'a mulla n na Habaraaniganka yaxare

^e2.1 **renmu filli** : I toxonu ni **Hamuraamu do Yoxibeedi**. Bak 6.20

muuru an danja ba, a gaa lemine ke sugundini n'a sorogo an danja ? »⁸ A ti a danja : « Daga fo muuru ! » Xusunne ke daga lendunbe ke ma yinme ya xiri, do a nan ri katti Firawunan ren yaxaren ja. ⁹ Firawunan ren yaxaren ti yaxare ke da : « Ke renme raga, an n'a sugundi n'a sorogo in danja, n n'an tuga. » Yaxare ke da renme ke wutu, n'i xattin sugundi a yi. ¹⁰ Leminen ga xooro, yaxaren d'a deni Firawunan ren yaxaren noqu. A d'a ja du da renme yi. A ti : « Ke renme, n w'a toxorana Muusa, baawo in d'a jaaba bakka jin ya yi.^f »

¹¹ Muusa ga kije maxanbaanaaxun ja, koota yi a giri nan daga i maarenmun ni golli xoto kanma, Misiranko ga d'a wara i kanma yi ti senben ja. A xosi a ni xadi, Misiranke yogo gaa Habaraaniganke yogo katta. ¹² Muusa d'i kaaron faayi, a ma sere wari, a xosi Misiranke ke katu n'a kari, a d'a bulu seyinjen ja. ¹³ A bita fillandi, Muusa daga bogu i seron ja xadi, a da **Habaraaniganko** filli ni gajanja. A ti baqalla ke danja : « Manne ni an gaa an waaxin katta ? » ¹⁴ Ken xa da du toxo : « Kon d'an ja marandaana yi ti an n'o kiiti ? Xori an nt'a mulla n'in kari ya, xoyi an ga da Misiranken kari moxo be ? » Muusa ti i du danja : « Yaboo ! Soron d'in gollinajunten tu. » A xosi kanu. ¹⁵ Jaaxa **Firawunan** xa da golle ke mugu, a wa Muusa muurunu i n'a kari. Muusa wuru ke ya yi, nan daga **Mediyaana** jamaanen ja, nan taaxu geden kaaran ja.

^f2.10 Habaraaninxannen ja **Muusa** toxon wure wa xo « n'a jaaba bakka ».

fanan su kari wuro be yi ya, nan toxo dangi-dangini Banisirayilaganko kaanun ja, sadaxanforen suusanten gaa i ganlaqun ja. Pesaxan ni salli xooron du baananbe ya yi, a joppeene Habiibunxason 15 n ya. Wudanlenme (naaburunlen kisinte) ya n xurusiini, n'a tiiti, n'a tiyen do deri xaxacun yiga, a do buurunxecca. Pesaxan ni xabiilansallen ya. (Bakke 12 ; Laayidu Fillante 16)

reese, reesengoore, reesetinje, reesenji, reesendolo. Reesen ni yitte ya yi, a renmen gaa xo benben renmen moxo, xa aken yitte yinme neenunu ya. A linjen ni, a wa bollini, n'a jin ja miniifo lije yi (reesenji). Reesenji ke ga na mare nan dalla, a wa jaana dolon ja (reesendolo). A ra wa kaawana xa nan dalla mereene. (Jaatu 13.20 ; 20.5 ; Laayidu Fillante 6.11)

runmaani, runmaanirenme. Tubaabunxannen ja i wa tini « gerenadiini ». Yitte ya ni, a bakka do mediteraanegeeji xannen jamaanun ya yi moxo siri. (Bakke 28.33 ; Jaatu 13.23 ; 20.5)

sadaxa. Siga xooro filli wa sadaxan ja : Nan baari bakka junuubu be gaa an ja, a do na baariyen sabatindi. Sadaxo beenu gaa Tawureetan ja ni Allankuyun ya yi, a do sadaxa xuruminte, (Joppaye 8.20). Misira forogoyen falle, sadaxon ja do salli xooro sikki ya batte :

buurunxeccan salle (Bakke 12.15), ken ga ni Pesaxa,

Sanjan fanan salle (Bakke 34.22) a do

Sanjan legeren sale. (Bakke 34.22)

Kun dangi falle, saafintansadaxon xa ni du yi (Sariya 14) a do saare foron senonde (Sariya 12), sadaxakijandaanan toorinde (Sariya 8-9). Ken do naaburun ren fanon do soxanfoonin fananmoyiyu, do

Moleexi. Hamoorikaarankon munu xoore yogo ya toxo ni ke, i gaa i renmun musunu a yi. Muusa sariyan da ken haraamu. (Sariya 20.2-5)

Muusa Sariya. Muusa Sariyan ni naamarindu ya yi, Alla ga da Muusa xayy ti i ya katti Banisirayilaganko yi, xerexereye maxa Muusa ga da naamarindu beenu kijandi i ya Tuurisiinagiden ja. (Bakke 20).
Naamarindu ku gaa kitaabi senni fano ku karagi beenu noxon ja, kun ga ni Tawureeta, ken xa ra wa xiriini sariya.

Na yiraamun booxo. Ken moxo ya ni a gaa i lanpuntaaxun do i nimisiyen koyini. (Jaatu 14.6)

Nefelinu. Seri dinka giilun ya ni : Hanaaxi soxoodi. Sonsolondaano ku d'i ya wari Kanaana jamaanen ja. (Jaatu 13.33) A ra wa naana ikun seri deru ya xibaaren nan koni Joppaye 6.4 noxon ja.

Negeba. Negeba ni gunjura ya yi, Kanaana banboxun ja, ken ya saabuda, i ga jni koorene katta Kanaana banboxun ja. (Jaatu 13 ; 21)

Niili. Ken ni Misira fan xooren ya, annabi Muusa maa ga d'a wara fanje ke be yi. Annabi Muusa do Firawuna mesooxiyen gaa joppeene, ken fanje ya jin nan yille foren ja. (Bakke 7)

noqu senonta xoore. An na **genmanlenmaaxun tilliise** muuru, n'a faayi. (Sariya 16.2,16)

noqu senonte. Allanbatikaxooren **noqu senonten** xibaaren faayi. (Sariya 16.27)

Pesaxa, Pesaxansalle, pesaxansallinjaxaame. A wure ni : dangi-dangi salle. Ken salle ni Banisirayilaganko sinmandini do Alla ga da Misira ren

¹⁶ Ren xusu jeri ni **sadaxakijnandaana** yogo maxa Mediyaana yi, ken toxon ga ni **Suwayibu**⁹. I ri jin xesu, i gaa minindiwaarun fakka, n'a kini i faaba tanmison ja. ¹⁷ Nagaanaanon ga ri, i xosi xusu ku xata. Muusa giri ken ya yi n'i faasa, n'i tanmison minindi. ¹⁸ I ga saage katti kaanun ja, faaben ti i danja : « Ee ! A ja kan moxo xa ? Axa ri fane lenki de ! » ¹⁹ I ti faaben da : « Misiranke yogo ya n faasandi o danja, o do nagaanaanon naxa, a da hari jin xesu o danja n'o tanmison minindi. »
²⁰ Suwayibu ti i ren yaxaru ku da : « Ken yugo na minna ? Axakun do ken ma ri ? Xa daga a xiri, xa do a nan ri, o n yige ! »

²¹ Muusa xosi toxo do Suwayibu batte, ma Suwayibu gaa i ren yaxare Cippoora kinni a yi yaqe. ²² Cippoora jiidi a danja ti ren yugo, Muusa ti kuja : « N w'a toxorana Geresoomu, [ken wure ga ni “ ke mukke ke ”] baawo in ja tunjaaranke wandi jamaanen ja. »

[Annabi Muusa faarannaaxu]

²³ Wuccu laate dangi falle, tunkanyugo be ga ni Misira yi a kara. **Banisirayilaganko** laxaraxaasa katti Alla yi, i gaa a gangunu, komaaxu ke toora be gaa i kanma. I gangunden kije Alla yi. ²⁴ A d'i hanmirafin mugu, a d'i do Ibrahiima do Isiyaaxa do Yaaxuba naxan laayidun kurunbaaxu. ²⁵ A da Banisirayilaganko faayi, n'i alihaalan tu.

⁹**2.16** Habaraaninxannen ja, Suwayibu toxon ni « Raweeli » Bakke 2.18, a wure ga ni « Alla xana ». Noqu yogonu (Bakke 4.18 ; 18.1-12) i w'a xilli ti « Yetero, » maxankuton ya ni, a wure ga ni « yintinxulle ».

3 ¹ Koota yi, Muusa ga n'i kallu yugo **Suwayibu** tanmison goyimene, ken ga ni Mediyaana **sadaxakijnandaanan** ɗa, a do tanmison da gunjuran kutu, nan kije **Tuurisiinagiden**^h ɗa, Alla gide. ² Non ɗa, **Tunka duumanten** maliikan da du bangandi a danɗa xo kuma, badagen naxaane. Muusa yaaxen wa badagi kuminten ɗa, xa, badagen nta biyini. ³ Muusa ti du da : « N dugu n nan tiirinbe na ke kaawafi duuxura. Badagen ma biyi. Ke xa ni manne yi kuɗa ? » ⁴ Tunka duumanten ga d'a wari Muusa ga tiirinbe katti badagen naxaanen ɗa, Alla d'a gangu : « Muusa wo ! Eh Muusa ! » Muusa ti : « Naamu. » ⁵ Tunka duumanten daali Muusa da : « Maxa tinko badagen ɗa, an teppunun bagandi, baawo yere ni dingira sennen ya. ⁶ Nke ni an faaba Alla ya, Ibrahiima Alla, Isiyaaxa Alla do Yaaxuba Alla. » Muusa xosi kanu, a d'i yaaxon muxundi.

⁷ Tunka duumanten jokki do daaliyen ɗa : « N d'in seron wari, i gaa toora be yi Misira, n d'i laxaraxaasa xannen mugu Misira gollinjanyinmankon gumon wure. Tonɗu, n w'i ken tanpiye tu. ⁸ N yanqa ya keeta, n n'i dugutandi Misiranko yi. N w'i denne jaman xoore yi, a siren ga ni, **xattin do tamarileeman waranlaqen**ⁱ gaa no, Kanaanaganko, Heetiganko, Hamoorikaaranko, Perijinu, Hiiwikaaranko, a do Yebuusikaarankon taaxunton gaa non ɗa. ⁹ Baawo, **Banisirayilaganko** sonqoxannen kiji in ɗa, n d'a wari

^h**3.1 Tuurisiinagide** Habaraaninxannen ɗa, gide ke wa xilli « Horebu » xa.

ⁱ**3.8 « xattin do tamarileeman waranlaqen jamaane »** wure ni, naaburumareyen do soxen jamaane.

saahelin ɗa, Yerobaama fanan ga d'a taaxundi tunka Sulemaanu kallen falle katti siine 933 annabi Isa bangeyen kaane.

junuubuxafarisadaxa. Ken ni sadaxa be gaa bakka kuudo na an ga da futuxiyu beenu ɗa Alla yi buruxa. (Sariya 9.7 ; 16.3)

junuubuyanpayinsadaxa. Ken ni sadaxa be bakka, an ga n'an kappanlenman toɗna. (Sariya 16.10)

kalle maliika. Ken ni Anjarayiilu ya yi, a ga xenu Misirankon ɗa n'i sooman su kari. Ken ni yanganxanin lagaren ya yi, Banisirayilagankon ga da Pesaxan xurusindiforon suusa do kanganlaqun gondomanun filli yi. Alla da kalle maliika ɗaamari roono Misiranko kaanin ɗa, n'i sooma yugun do i naaburun ren fanon su kari. (Bakke 12.23)

manna. Ken ni Banisirayilaganko yigandi kaananken ya yi gunjuran tannaxaten siinen ɗa. Nigijen ga saxu nan konke, i ga da koromo mullunma wari batten ɗa, i ti Muusa da : « Man hu ? » A wure ga ni « Manne ni ke ? » Muusa ti i da : « Biraadon ya ni ke Tunka duumanten ga d'a kini axa yi. » Ken ya n sigi i ga d'a xiri « manna ». (Bakke 16 ; Jaatu 11)

Mediyaana. Jamaanen ya ni. Annabi Muusa yaqen do a kallu yugo Suwayibu ni Mediyaanankon ya, giringirindaanon ya ni. I follaqu karagi ya ni, nan bogu Ibrahiima yi, a renme be toxon ga ni Mediyaana, a taara yaxare Xetuura ga d'a saara a da. Ken ya do taara yaxarun kuttun do i renmun nan daga taaxu kinxennan ɗa. (Bakke 2.15 ; 3.1 ; 4.19 ; 18.1 ; Jaatu 10.29 ; 22.4 ; 25.6-18)

Goseni. Ken ni Misira mara yogo ya yi, annabi Yaaxuba koren ga ni taaxunu a yi gelli Yuusufu birantaaxu. (Bakke 8.18 ; 9.26)

Haaruna. Haaruna ni annabi Muusa gida ya yi (Bakke 6.20). A ya n ja sadaxakijnandaana fanan do sadaxakijnandaanon xooxo yi Banisirayilaganko noxon ja. (Sariya 8.1)

Habaraaniganke. Ibrahiima soxoodi be ga bogu Isiyaaxa yi, kun ya xille ni Habaraaniganko. A lasilin ni Ibrahiima kisima be toxon ga ni « Hebeeri ». (Bakke 2.6, 11)

Hanaaxi. Hanaaxi soxoodin taaxunten ji Palesitiini yi, i dinkanun giilu, Muusa ga da sonsolondaano be wara dagana Kanaana yi, i da du wari kun ya wure yi xo fuuji (Jaatu 13.22). An na **Nefelinu** noqun muuru.

Haseera. Munu yaxare be ga ni kiteyen do xenuyen do gajanjen deemanden ja. (Bakke 34.13)

heefa. Xensendifo ya ni, a xensa baane gaa genme : muudu tanmi. (Bakke 16.36 ; 29.40)

homeeri. Xensendi fo ya ni, a xensa baane gaa genme kame muude. (Jaatu 11.32)

Isirayila , Banisirayilaganko, Banisirayila, Isirayiladunko. Isirayila ni toxo ya yi, Alla ga d'a kini Isiyaaxa ren yugo Yaaxuba yi (Joppaye 32.28-29 ; 35.10). Ken ya saabuda ni Yaaxuba bonsonjun ga xiri ti « Banisirayilaganko » walla xa « Isirayila renmu ». Dingiranu yogonu yi Laayidu Xasen noxon ja, Isirayila toxon ga na koni, a nta do Banisirayilaganko su yi, xa a na do fonlaqu tanmi beenu gaa saahelin ja ya. (1 Tunkanyugu 11.31-37). Xerexerentaaxu ya, tunkaaxu be gaa

xadi, Misiranko ga da toora be saxu i kanma. ¹⁰ Keeta ken, n w'an xayini **Firawunan** ja. An nan daga in seron bagandi Misira jiijen ja, Banisirayilaganko. »

¹¹ Muusa jaabi Alla da : « Nke ? Xori inke ra wa telle Firawunan sagata, ti in do Banisirayilaganko wa bakka a jamaanen ja ? »

¹² Alla daali Muusa da : « N wa jaana do an batte. N ya n d'an xayine mene. Deliiulun faayi : an ga na Banisirayilaganko bagandi Misira yi bire be, axa wa Alla batta ke gide kanma. »

¹³ Muusa jaabi Alla da : « Ayiwa ! Selli in ga na daga Banisirayilaganko sagata, nan ti i da : “ Axa gannikon Alla ya n d'in xayine axa yi. ” I n'in tirindini an toxon ja ya de, n tini manne ? » ¹⁴ Alla daali Muusa da : « N ga ni ke be, n ni ken ya. An gaa fo be koono Banisirayilaganko da ni ya : “ N NI KE BE YAN d'in xayine katti axa yi. ” ¹⁵ An nan ti i danja xadi : “ Ke be ga d'in xayine katti axa yi toxon ni Tunka duumante^j ; axa gannikon Alla ya ni, Ibrahiima Alla, Isiyaaxa Alla, do Yaaxuba Alla. ” N toxon ya ni ke abada. Toxon ya ni ke, axa ra gaa in xilli ti a yi keeta.

¹⁶ « Saasa ke, daga ! An na Banisirayila xirisun kafume yi, nan ti i da : “ Tunka duumante, axa gannikon Alla, Ibrahiima Alla, Isiyaaxa Alla, do Yaaxuba Alla da du koyi in ja. A daali : ‘ N ri ya n ga lafi in n'axa deema, Misiranko ga da tooran saxu axa kanma. ¹⁷ Ayiwa, n w'axa bagandini bakka jamaane ke yi, ke

^j**3.15** Habaraaninxannen ja, Tunka duumanten wure ni « aken ni ke be ya ».

toora xaxacce noxon ɗa, n n'axa kanda katti Kanaanagankon niijen ɗa, a do Heetiganko, Hamoorikaaranko, Perijinu, Hiiwikaaranko, a do Yebuusikaaranko. Ken jamaane ni xattin do tamarileeman waranlaqen jamaanen ya. ' »¹⁸ Banisirayilaganko w'an terinkana. Ken falle, axa na daga Misira tunkanyugon sagata, an do Banisirayila xirisu, axa na ti a danɗa : “ Tunka duumanten da du koyi o yi, **Habaraanigankon** Alla. Saasa ke, an n'o wara, o na bito sikki terende tara gunjuran ɗa, o na xurusindi Tunka duumanten danɗa, o Alla. ”¹⁹ Ganta, n w'a tu, Misira tunkanyugon nta dujeene axa walla musulahan kanma.²⁰ Ken ɗa, n wa yanganxatan yanqandini Misiranko kanma, ti in katudanɗen ɗa, na kaawafin danben su ɗaɗi i ya i jamaane ke yi. Ken falle ya ni i gaa axa walla bakka.²¹ Nke saabuda, Misiranko w'axa ware moxon sirondini. I nt'axa kitti duurun walla dagana.

²² « Banisirayilaganko yaxarun su na kittirakoyi, i do Misiranke be gaa ka yi, ma i kaanun gaa me kaaran ɗa. Axa wa kanɗaagaarun do xalisixullinɗaagaarun kitta i ya, a do doroki xooro, ma axa renmun ga d'i rondi. Ken moxo yinme xa ya ni, axa na xosi Misiranko bannaaxun wutu. »

4 ¹ Muusa jaabi **Tunka duumanten** da : « Ayiwa, a faayi, a faayi ! Banisirayilaganko nta riini saxu in ɗa, i nt'in ɗaamariyen xa batta, i tini ya : “ Aayi, Alla ma du koyi anken ɗa. ” »² Tunka duumanten daali Muusa da : « Ke be gaa an maxa an kitte ke yi ni manne fo ? » Muusa jaabi : « Guman ya ni. »³ Tunka duumanten daali a da : « A sedi niijen ɗa de. » Muusa d'a sedi niijen ɗa. A xosi ɗa samaqen ɗa. Muusa xosi dire bakka falle.

daarindite. Te ya ni, a gaa joxiini sere, ma fo yogo kanma, kuudo na ken kama walla xa ken fo sugandi bakka seron kuttun ɗa Tunka duumanten gollun da. (Bakke 29.7 ; 30.25 ; 35.8 ; 39.38 ; 40.9)

Fanka Senne. Alla Fanka Sennen ni senbe ya yi, a ga giri Alla yi, a gaa seron kandana i na Alla lijun dabari (Bakke 35.31)

Firawuna. Firawuna feti sere toxo yi, Misira tunkanyugon darontantoxon ya ni. Misira tunkanyugon ya n xiriini ti ke toxo yi, Firawuna be Muusa ga bange a kiyen ɗa, ken toxonun yinme ni : Tuutimoosi fana, a do Haminoteefu. (Bakke 1) Firawuna ke be ga bara Banisirayilanko walla dagana, ken xa toxonun ni Tuutimoosi naxata, Haminoteefu sikka. (Bakke 3.18 ; Laayidu Fillante 34.11)

genmanlenmaaxun tilliise. Ken ni xubba be gaa **Allanbatika yiranman** ɗa ya, **yirankutaaden** ga d'a naxaanan kutu. Kuta fana ke ni noqu senonte, **sadaxafutaadinbeelon** gaa taaxunu noqu be, do **sadaxanbuuru**, kafiini fitillen do i yokku. Kuta fillanden ni noqu senonta xoore sariyan **waxanden** do i **bippaaden** gaa noqu be. I wa tini a da : « **xafarinoqu** », **sadaxakijnandaanon yinmanken** wa roono non ɗa siine su yi koota baane, ken ga ni **Senokootan** ɗa. A do futaaden do **junuubuxafarisadaxan** foron na ro non ɗa, na **alikafaarabaganden laadan** dabari **Banisirayila** jaman su da, waxande ke jon ɗa. (Bakke 27 ; 28 ; 29 ; 30 ; 31 ; 38 ; 39 ; 40 ; Sariya 1 ; 3 ; 16 ; Jaatu 10 ; 11 ; 12 ; 16 ; 17 ; 18 ; 20 ; 25)

gidi siginto. Kun ni gidu ya yi, i ga d'i sigindi do me yi, i gaa i batta. (Bakke 34.13)

batibanjangara. Yiran xerexerente ya ni, sadaaxakijandaanon ga n'a rondini na Alla jaaga. Yiraame ke tinmanten ni : gijinlanje, batibanjangara, ganduura, sabudooro, yinfanaaro, do kirinnaxaadusiitaade. Batibanjangara ke konnen nan gaba Tawureeta ke noxon ja. Habaraaninxannen ja, i wa tini : « Efoodi ». I n'a dabarini ti jaxanyinten ya, walla xa, leeni. (Bakke 25 ; 28 ; 29 ; 35)

bippaade. Laayidunwaxanden bippaaden ya ni, a toxo tana ya ni « xafarinoqu ». (Bakke 25 ; 35 ; 39 ; 40)

buukaado. Fo yogo ya ni i gaa farin molosondini ti a yi n'a buukundi. Na ken ro sadaxan ja pesaxansallen koota, a haraamunten ya ni. Buurubuukunte nta yigeene, buukaado nta wariini i kaanun ja ya yinme, a ga na wari i be kan ja, a kaman na booxe bakka xabiilan ja. (Bakke 12.8, 15-20)

buuru buukunte. Fari xootinte be ga malaso nan buuku ti buukaadon ja. (Bakke 13.3-7)

Buurunxecca. Yehuudiyannun na koye ya jaana i gaa buurunxeccan yigana, buuru be buukaado ga nta a yi. (Bakke 12.14-20)

Buurunxeccan salle. Buuru malasonte nta yigeene ke salle yi. Yehuudiyannun na koye ya jaana buurunxeccan sallen ja, n'a wutu Pesaxan jaaxama fanan ja, i gaa Banisirayilaganko dukitayen jaxan dabarini ken koye noxon ja, bakka Misira komaaxun ja, ma koyen ga n'n tinme. (Bakke 12.15-20 ; 34.18)

⁴Tunka duumanten daali Muusa da : « A raga ti xoqen ja. » Muusa da samaqe ke raga ti xoqen ja ; samaqen yille gumaaxun ja Muusa kitten ja. ⁵Tunka duumanten daali : « Ke na daliilu yi ti in da du koyi an ja, nke Tunka duumante, i ganninkon Alla, Ibrahiima Alla, Isiyaaxa Alla, a do Yaaxuba Alla. » ⁶Tunka duumanten daali xadi : « An kitten saxundi an gijinmen kanma an doroken wure. » Muusa d'i kitten rondi, a gaa a bagandini, **saafi xullen** bogu a kitten ja. ⁷Tunka duumanten daali xadi : « An kitten saagandi an doroken wure. » Muusa d'i kitten rondi xadi, a gaa a bagandini, kitten saage i moxon ja.

⁸Tunka duumanten ti a danja : « Banisirayilaganko ra wa jaana i nta saqa an ja ke kaawafi fana do i fi su, i nt'an jaamariyen xa batta ke su kanma. Ken kuja, i na saxu an ja ti kaawafi fillandi ke ken ja, saafi xullen gaa saqa kitten ja ti ke be yi. ⁹Xa, i ga ma saxu an ja ku kaawafiinu su kanma, i ga m'an jaamariyen batu, an na Niili fannjen jin wutu, n'a joxi jiijen ja. Ken ji na ja foren ja. »

[Haaruna sugandiye]

¹⁰Muusa jaabi Tunka duumanten da : « Ah ! N Kama, yanpa in maxa. Nke ra nta sefene. Gelli in gaa leminaaxun ja, n ra nta sefene sefe moxo sire yi, ken xa ma faraaxi hari in do anke sefanlenmaaxu noxon ja. N neenen xalasinte fe. » ¹¹Tunka duumanten daali Muusa da : « Kon da raqen kara seren soomon naxa ? Ko na raqen wujini n'a texe, a do ko na torun wujini, ko na yaaxon wujini ? Ko na seren finkindini, xoyi inke Tunka

duumanten ya fe ba ? ¹² Daga ! An ga na ni sefene noqu su, n wa do an batte. N w'an torjono xa, an ga n xawa fo wo fo koono. »

¹³ Muusa jaabi : « Ah ! N Kama, yanpa in maxa, sere tana xay. »

¹⁴ Ayiwa Tunka duumanten suno Muusa maxa. A daali : « Iyo, an gida **Haaruna** xa, Leewikaaranke^k, aken neenen xalasinten ya ni, n w'a tu ! Ayiwa, an d'a wari de, Haaruna wa riini gemu an nja. A ga n'an wari, a sondomen wa naxalini. ¹⁵ An na digaamu a da, a ga n xawa ke be koono, an n'a wara kille yi. Yabo, nke wa do axa batten nja axa nda ni sefene, n w'axa tuyindini axa ga n xawa ke be xa naana. ¹⁶ Haaruna wa sefene jaman danja an batten nja, a na nja an da faare yi, anken na nja a da faarinkamane yi, axa na nja xoyi Alla do i xayifaare. ¹⁷ An nan tigitu guma ke yi ya xa de. An wa kaawafiinu tananu dabarini n'an do Haaruna toxo doome yi. »

¹⁸ Muusa saage katti **Suwayibu** yi, a kallu yugo. A ti a da : « N nan xawa saagene katti in seron nja Misira, n n'a tu selli i gaa finna bireene. » **Suwayibu** ti a da : « Daga, xeri wa do an nja ! »

¹⁹ Tunka duumanten daali Muusa danja **Mediyaana** yi xadi : « Yabo, saage katti Misira yi, baawo ku beenu ga n'a mulla n'an kari, i kara. » ²⁰ Ayiwa, Muusa d'i yaqen do i ren muuruntun wutu, n'i setundi faren kanma katti Misira. Allanguma ke w'a kitten nja.

^k4.14 « Leewikaaranke » yere wa koyini nan ti Haaruna ni seri xoore ya yi Leewikaarankon naxa.

Fatanpansiye

alikafaara , alikafaarabagande, alikafaarabaganden laada, senoyen laada. Fi ga n'an kita, an ga m'a tewu, an gaa fo be naana kuudo n'a Alla dujeyimuuru. (Bakke 29 ; 30, Sariya 5 ; 9 ; 16, Jaatu 17 ; 18)

Alla Katudanke. A wure ni « Raniyaana, » Alla be ra gaa fon su da. Habaraaninxannen nja, i wa tini : « El Sadayi ». (Bakke 6.3)

allanbatika yiranma. Waxati be Banisirayilaganko taaxunton ga ni sahelingunnen nja, i ni Alla batta ka yiranma yogo ya noxon nja. I ga na ni girindini nan daga noqu tana, i do a ra gaa a dagana. Tilliisi sennen ya ni, a gaa Alla hadariye Banisirayilanko naxan nja taagumansana gunjuran noxo. Alla ni annabi Muusa genmanlenmaaxunu ken ya noxon nja (Bakke 33.7-11). A wa xiriini : « genmanlenmaaxun tilliise ». Allanbatika yiranman ni xo dingira ya, Alla hadarinten gaa i seron naxan nja no. (Bakke 25 ; 35 ; 36 ; 39 ; 40 ; Jaatu 10 ; 17)

allatiigeyinsadaxa. Xeerikitesadaxan ya ni, a gaa naana naxan yigande yi, xafarigeesimuuriyen danja. (Bakke 24 ; 34 ; Sariya 3)

annabi , annabinyinme. Alla Safandi Sennen noxon nja, annabinyinmen ni sere ya yi ke be gaa Alla digaamun kinandini seron nja. Annabinyinmu ku yogonu toxon saxunten wa Alla kitaabi Sennun yogonu yi xo Yesayaahu, Yirimaahu, Hoseeya, k.d.m. Laayidu Kurunban noxon nja, annabinyinmaaxun toxon na Yahaya do Isa ya yi, walla xa Alla sero beenu ga ni sefene ti Alla naamariyen nja na seron wara kille, ma xa n'i xibaari. (Jaatu 11.25)

duumanten daali : « N da ke jamaane ya fin ko, n'a laayidun wutu Ibrahiima do Isiyaaxa do Yaaxuba da, nan ti i da : “ N n'a kinni axa bonsonɗun ya yi. ” N d'a koyi an ɗa ya, an yinme yaaxen n'a wari, xa an nta roono. »

⁵ Ken falle Tunka duumanten kome Muusa faati Mowaaba jamaanen ɗa, xo Tunka duumanten ga d'a ko moxo be yi. ⁶ A d'a firindi Mowaaba jamaanen ɗa, Beeti-pooro teɗon ɗa. Sere su xa nt'a xaburan noqu tu hari ke lenki. ⁷ Muusa faati n'a wuyin toxo kame do tanpille siine ya. Fo ma bogu a yaaxon wariyun ɗa, a senbe ke xa n'i moxon ya. ⁸ **Banisirayilaganko** da Muusa wu tanjikke bito Mowaaba niijanbaayanmen ɗa, ken falle a sunon wuyen dangi.

⁹ Ken d'a ni Nuunu ren yugo Yuusawu da tuwaaxu xoore kita n'a sababun ɗa Muusa ga d'i kittun saxu a yinmen kanma. Banisirayilaganko d'a terinka, Tunka duumanten ga da naamarindu be kini Muusa yi, i d'i batu.

¹⁰ Muusa me xayifaare ma demu riini Isirayila, Tunka duumanten do a gaa sefene yaaxe ti yaaxe. ¹¹ A d'aken Muusa ya xayɗ Misira yi, na ku fi xooro do ku kaawafiinu dabari **Firawunan** do i botulanun do i jamaanen su jon ɗa. ¹² Kanu fi xoore ma toxo du yi, Muusa ga m'i yonkin kini ke be dabarinden ɗa Banisirayilaganko jon ɗa.

²¹ Tunka duumanten daali Muusa da : « N da kaawafiinun katudanɗen ɗaɗi an danɗa. An ga na kije Misira, maxa mungu i ɗaana Misira tunkanyugon jon ɗa de ! Xa Muusa ! Ma in ga d'a kiilun xotondi, a gaa balla Banisirayilaganko walla dagana. ²² An na ti : “ Tunka duumanten daali : ‘ **Banisirayilaganko** ni in renmen ya, n ren sooma. ²³ N d'an ɗaamari, ti an n'a wara dagana, kuudo a n'in batu, xa an bara. Ken saabuda, n xa w'an ren yugu fanan karini. ’ ” »

²⁴ I saaganton ɗa, Muusa do i yaqen do i renmu, wuron ga ro, i yanɗa. Tunka duumanten gemu a yi ti i tunkaaxun ɗa, a ɗ'a faatindini. ²⁵ Cippoora xosi gidinlabo yogo wutu. A d'i renmen sunnandi, n'a muru ke suusa Muusa taanun^m ɗa. Ken falle, a ti : « An n'inke da maɗuforeⁿ ya yi. » ²⁶ A d'a wara. Sunnande ke ya saabuda ni, Cippoora ga ti : « An ni inke da maɗufore ya yi. »

²⁷ Tunka duumanten daali Haaruna da : « Daga gemu Muusa yi gunjuran ɗa. » Haaruna daga. A da Muusa ni Alla giden kanma. A d'a xandunsunbu. ²⁸ Muusa da Tunka duumanten naamarixannun su kijandi Haaruna yi : digaame su Muusa ga n xaw'a kijandini, a do kaawafiinu beenu su ga n xawa ɗaɗiini.

²⁹ Ken falle, i filli su daga na Banisirayilaganko xirisun taaxundi. ³⁰ Tunka duumanten ga da digaame su ko Muusa da, Haaruna d'a su saagandi i da, na kaawafiinu ku xa dabari jaman

^l**4.24** Habaraaninxannen ɗa, o nt'a tu Tunka duumanten gaa piini sere be faatindini. Ganta, rensunnanden xibaaren ni fi xoore ya yi yere.

^m**4.25** Habaraaninxannen ɗa, « taanun » wure ni « tagaadon » ya yi.

ⁿ**4.25** Habaraaninxannen ɗa, « maɗufore, » a faamuyen nan xoto.

jon ɗa. ³¹ Jaman saxu i ya. Banisirayilaganko d'a faamu nan ti Tunka duumanten w'i deemana, baawo, a d'i tooran wari. I tusi kuɗa, na Tunka duumanten batu.

[Banisirayilaganko laawareyen xibaare]

¹ Ken dangi falle, Muusa do **Haaruna** daga **Firawunan** ji.

5 Ken moxo ya ni, i ti a da : « **Tunka duumanten** daali, **Isirayila** Alla, nan ti, an n'i seron wara dagana gunjuran ɗa, i wa yaaxaraxureyen dabarini i da non ɗa. » ² Firawunan ti : « Manne ? Na Banisirayilaganko wara telle ? Ken Tunka duumante xa ni ko yi ? Nke wa ken terinkana ba ? Aayi ! N nta Tunka duumanten tu ! Ayiwa in nt'axa walla dagana. » ³ Muusa do Haaruna ti : « **Habaraanigankon** Alla da du koyi o yi. An n'o wara, o na daga ! O wa bito sikki terende tereene gunjuran ɗa, o na xurusindi non ɗa Tunka duumanten da, o Alla. * Ken ga fe, a w'o katta ti taawoonen ɗa, ma xa fitina. » ⁴ Misira tunkanyugon ti i danɗa : « Muusa ! Haaruna ! Axa n'a mulla na Banisirayilaganko fata gollini ya ? Manne xa ni ken ɗa kuɗa ? Xa daga axa gollen dabari ! ⁵ Jamaanen seren gabo saasa. Ee, axa w'a mulla i n'i gollen wara ! »

⁶ Ken koota su, Firawunan da Misiranko xiri, ku beenu gaa Banisirayilaganko koroosini gollun ɗa, a do Banisirayilaganko yinme gollijansappan yinmanko. A d'i naamari ti : ⁷ « Axa ji manen ya kinni Banisirayilaganko yi, i ga na ji tuufakatiini. Aaha ! Xa n maxa fo kini i ya keeta ! Saasa ke, i yinme nan saage

*5.3 Bakke 8.23

axa Alla, i kiilun na toxo do ku sariyanu tanganden ɗa. ¹³ I renmu be ga nt'a tu, i n'a mugu waxati su, i na saage kanna Tunka duumanten ɗa, axa Alla, n'a toxo axa gaa bireene jiiɗen kanma, axa gaa riini ke be xallaaxu Yaradefanɗe falle. »

[Annabi Muusa faatiye]

⁴⁸ Ken koota yinme, **Tunka duumanten** daali Muusa da :

32 ⁴⁹ « Sege Habariimu giden kanma, Neebo gide ke be gaa Mowaaba jamaanen ɗa, **Yeriiho** tejo. An na Kanaana jamaanen faayi, n gaa ke be kinni **Banisirayilaganko** yi. ⁵⁰ Ken falle an na faati gide ke kanma yi, n'an kafi an seri fanon ɗa, xo an waaxi **Haaruna** ga faati Hoori giden kanma moxo be nan kafi i seri fanon ɗa. ⁵¹ Baawo, an do Haaruna d'in sooxi Banisirayilaganko naxan ɗa Meriba jin ɗa, Xadesi ya, Siini gunjuran ɗa, bire be axa ga m'in senontaaxun bangandi Banisirayilaganko naxa. * ⁵² N gaa jamaane ke be kinni a giri Banisirayilaganko yi, an n'a haccene ya, xa an nta roono. »

¹ Muusa giri Mowaaba jiiɗanbaayanmen ɗa, nan sege

34 Neebo giden kanma, Pisiga gidintonben ɗa, **Yeriiho** tejon ɗa. **Tunka duumanten** da jamaanen su koyi a yi, n'a wutu Gilaadi ya, nan daga wara ma Daani, ² Hefarayimu jamaane, Manaase do Nafutaali, ken do Yehuuda jamaane, nan daga a wara ma kinxennan geejin ɗa, ³ n'a wutu **Negeba**, tamarun debe Yeriiho guufurunbaayanme, ma Suwaara. ⁴ Ken falle Tunka

*32.51 Jaatu 20.1-13

be. ⁴Tunka duumanten wa ku xabiilanu gajanja, xoyi a ga da Sihoono do Wooga ja moxo be, Hamoorikaarankon tunkanyugon do i jamaanu, a ga d'i nama. ⁵Tunka duumanten w'i roono axa kittun ja, axa n'i ja xoyi in ga d'axa jaamari moxo be. ⁶Xa da duruxoto, axa na butten wutu, xa maxa kanu, xa maxa jooti i kaane, baawo Tunka duumanten ya ni do axa yi, axa Alla. A nt'axa walla, a nt'axa sedde. »

⁷Ken falle Muusa da Yuusawu xiri Banisirayila su jon ja nan ti a da : « Xoto, an na butten wutu, baawo, an ya do ke jama nan roono Tunka duumanten ga da jamaane be laayidun wutu i faabanu da, a ga ti i w'a kinni i ya, an ya n'a taxandini i ya xo faabaxaye. ⁸Tunka duumanten ya n wareene an kaane, a ya na do an batten ja, a nt'an walla, a nt'an sedde, maxa kanu, maxa du wara. »

[Sariyan xaranjunde siino jeri su yi]

⁹Muusa da ke sariya safa n'a kini **sadaxakijnandaanon** ja, Leewi renmu ku, Tunka duumanten **laayidun waxanden** gaa i be maxa, a do Isirayila xirisun su yi. ¹⁰Muusa d'i jaamari ti : « Siino jeri su, bire be axa gaa tanbunun buruxana, **Senokoota***, ¹¹bire be Isirayila su gaa riini teje Tunka duumanten ja a ga da dingira be sugandi, an Alla, an na ke sariya xara Isirayila su jon ja i gaa a terinkana. ¹²An na jaman kafu me yi, yugon do yaxare, leminen do xirise, nan daga a wara mukke be gaa an deben ja, kuudo i n'a mugu, i n'a tu, kuudo i na kanu Tunka duumanten ja,

*31.10 Sariya 16

manen muurunu ! ⁸Xa ken do i fi su, i na tuufanjaati baane ke ya katta ! Fo nta bakka a yi ! Ku sero ni lenburun ya ! Ken ya n sigi i gaa wuunu ti : “ O n daga, o na sadaxindi o alla da. ” ⁹Xa da gollen do golliwaxatin gabondi i kanma, kuudo i nan mungu do ku gaaro yi ! »

¹⁰Gollikoroosindaano ku do Banisirayilaganko gollinjanyinmankon bogu tunkanyugon noqu, nan daga a sefon kijandi Banisirayilaganko yi. I ti : « Ayiwa, Firawunan ga da fo be ko : o ntaxa mane kinni axa yi. ¹¹Xa yinmenun daga a muuru, axa gaa a kitta noqu be. Axa nan xawa koota su tuufanjaate ke xa ya katta mene ! »

¹²Ayiwa sa, Banisirayilaganko saage dagana doorinyiganden muuru do noqun su yi, do a nan ri. ¹³Misiranka koroosindaanon wa do i batte : « Xa d'a jewondi, xa nan duguta keeta ! Koota su, axa na tuufanjaati baane ke ya dabarini, xo bire be o ga ni manen kinni axa yi ! » ¹⁴Banisirayilaganko gollinjanyinmankon wa katiini, i ga da ku beenu sugandi. An n'i mugu : « Axa ma tuufan tinmandi daaru do lenki su, xoyi waxati danginte ke. Ken xa ni manne yi ? » ¹⁵Banisirayilaganko gollinjanyinmankon na ri wu Firawunan ja : « Manne saabuda an gaa o toorono kundu ? ¹⁶Manen ntaxa kiniini o yi, i na ti o na tuufan katu, ke su kanma, o wa katiini. Ah, an jama ke jalagi de ! » ¹⁷Firawunan ti : « Lenburun ya ni axa yi ! Iyo, lenburun ya ni axa yi ! Ken ya saabuda axa gaa tini : “ O n daga **sadaxan** kinni Tunka duumanten ja ! ” ¹⁸Saasa ke, xa daga gollen ja ! Sokke ntaxa kiniini axa yi, koota su tuufanjaate ke xa ya n katiini mene ! »

¹⁹ Banisirayilaganko gollinjanyinmankon d'a wari nan ti xotoyen w'i kanma, baawo i tini m'i gan da koota su tuufan ya katu.

²⁰ I nda ni bakka Firawunan noqu, i na jonkoyi Muusa do Haaruna yi, kun gaa i dukku. ²¹ Gollinjanyinmankon na ti i da : « Tunka duumanten gan n'axa nangollen wari ! A n'axa tuga ! Axakun ya saabuda o ga saage tinmi Firawunan do i wuretaaxaanon na. Axa da kaafa ro i kittun na, ti i n'o kari ! »

²² Ayiwa sa, Muusa teje Tunka duumanten na xadi nan ti : « N Kama, an da fo buren na ke jama yi manne ? Manne xa n sigi an ga d'in xayin yere yi ? ²³ Ee, gelli in ga daga an naamariyen kijandi Firawunan na, a n'a kanma ya na ke jama tanpindi. Anken xa ma fo wo fo dabari n'an seron laawara ! »

¹ **Tunka duumanten** daali Muusa da : « Aahan, a siro, **6** saasa ke, n gaa ke be naana Misira **Firawunan** na, an n'a wari. A wa Banisirayilaganko walla senben na, a w'i xatana bakka i jamaanen na xa mene, senben na ! »

² Alla daali Muusa da xadi : « Nke ya ni Tunka duumanten na. ³ N da du koyi Ibrahiima yi, Isiyaaxa yi, a do Yaaxuba yi, ti in ya ni **Alla Katudanken**ⁿ na. Xa, n m'in toxon tuyindi i ya, Tunka duumante. ⁴ N da laayidun wutu i da. N d'i jigindi ti in wa Kanaana jamaanen kinni i ya, i ga ni taaxunu noqu be yi xo mukunu. ⁵ Saasa ke, n da **Banisirayilaganko** hanmirafin mugu, nan ti i wa komaaxun na Misiranko maxa. N tuwaaxun w'in

ⁿ**6.3 Alla Katudanke** : ken wure ni « Alla Araniyaana, Alla niyindaana, Alla be ra gaa fo wo fo su danja. »

na ? » ¹⁴ Tonju, an do daalen nan tinka, a w'an raqen do an sondomen na, an ra gaa a gollen dabarini.

¹⁵ « An d'a wari, lenki in wa bireyen do xeerin roono an jon na, a do kallen do bone. ¹⁶ Nke ga d'an naamari ke be yi lenki, nan ti an na **Tunka duumanten** xanu, an Alla, an n'a batu, n'a naamarindun batu, a do a sariyanun do a laadanu, ken na, an na bire, an na jiidi, Tunka duumanten xa na bareke ro an na, an gaa roono jaman kininte ke be noxon na, n'a wutu. ¹⁷ Xa an ga n'an falle koyi, an ga ma terinke, an ga na du xaaya alla tananun da, n'i batu, ¹⁸ n w'axa xibaarini lenki nan ti axa wa buruxeene bogobogo bakka niijen kanma, axa bitonntaxa giilono, axa gaa bakka ti **Yaradefanje** yi tejeene niije be yi n'a xallaaxu.

¹⁹ Kanmun do niijen w'in seeda lenki : n da bireyen do kallen ya wara axa wure, a do xeerin do bone. Bireyen sugandi, kuudo an do an bonsonjun na bire ²⁰ an gaa Tunka duumanten xanna, an Alla, n'a terinka, n'an du do a tafu. An bireene ken moxo ya, an biton giilono ken moxo ya yi, an gaa niije be kanma, Tunka duumanten ga kuna ti i w'a kini an faabanu yi, Ibrahiima do Isiyaaxa, a do Yaaxuba. »

¹ Ken falle Muusa ri ku digaamu kijandi **31** **Banisirayilaganko** yi. ² A ti i da : « N wuyin wa kame do tanpille siine yi lenki, n ra ntax'in sigan fakka, **Tunka duumanten** xa ti in da : “ An nta ke **Yaradefanje** kuttu. ” ³ Tunka duumanten yinme ya n wareene axa kaane, axa Alla, a ya na ku xabiilanu buruxana axa kaane, axa n'i kittu kaawandi. Yuusawu xa ya n wareene axa kaane, xo Tunka duumanten ga d'a ko moxo

[Xayifaare tana riye]

¹⁵ « Tunka duumanten, an Alla wa riini xayifaare wara an nya, a gaa xoyi in moxo, a bakka an yinme ya yi, an waaxinu ku du baananbe ya ni, axa n'a ya terinkana. ¹⁶ Axa da ken yinme ya jaaga Tunka duumanten nya, axa Alla, **Tuurisiinagide** ke kanma, mejiyi xooren koota, axa ga ti : “ O ntax'a mulla o gaa Tunka duumanten xannen mukku, o Alla, o ntax'a mulla na ke nooro xoore wari, o nta kalle mulla. ” ¹⁷ Tunka duumanten ti in da : “ I da tonjuna ya ko ke yi. ¹⁸ N n'an me xayifaare ya bagandini i ya, i yinme waaxinu ku du baananbe. N n'in sefon ro a raqen nya, n ga n'a jaamari ti fo wo fo su yi, a n'a kijandi i ya. ¹⁹ Sere be ga m'in sefon terinka, xayifaaren ga sefe ti ku beenu yi in toxon nya, ken bire, n yinme n'a kaman tirindi a yi. ²⁰ Xa selli xayifaaren ga na sefe ko ti in toxon nya, n ga m'a jaamari ti a n'a ko, ma a ga na sefe ti alla tanan toxon nya, ken bire, xayifaaren ya n kalla. ”

²¹ « A me wa du an wa du tirindini nan ti : “ O n'a tuunu kan moxo nan ti Tunka duumanten sefe feti ke yi ? ” ²² Selli xayifaaren ga na sefe be ko ti Tunka duumanten toxon nya, a ga ma naji, ken bire Tunka duumanten sefe feti ken nya, ken ni xayifaaren dukoyintaaxu ya yi. Axa maxa kanu a yi ! »

30 ¹¹ [Muusa ti :] « Iyo ! N gaa ke jaamariye be kinni an nya lenki, a ma xoto an da buru, axa gaa korini a da. ¹² A nta kanmun nya, axa gaa tini : “ Ko n segene nan daga a yanqandi o da, n'a mugundi o yi, kuudo o nan gollina ti a yi ? ”

¹³ A nta geeji xa falle yi, axa gaa tini : “ Ko xa na geeji kuttu nan daga a wutu o da, a gaa a mugundini o yi, kuudo o n'a gollen

laayidu wutunten nya i da. ⁶ Ken kura daga, ti Banisirayilaganko da : “ Nke, Tunka duumante, n w'axa bakka Misira senben gollun nya, n'axa bogu komaaxun nya, n'axa laawara ti in senben do in yanganxata xooron nya. ⁷ Axa wa riini a faamu ti inke ya ni Tunka duumanten nya, axa Alla, ke be ga d'axa bagandi Misira senben gollun nya. ⁸ N kuna ti jamaane kuyen nya Ibrahiima da, Isiyaaxa, a do Yaaxuba da. Ayiwa, n n'axa rondini jamaane ke yi ya, a wa jaana axa xalle yi xa. Tunka duumanten ni inke ya. ” ⁹ Muusa daga ku digaamu kijandi Banisirayilaganko yi, xa i m'a terinka, baawo i jikkirankuti komaaxu xote ke be gaa i kanma yi ya saabuda.

¹⁰ Tunka duumanten daali Muusa da xadi : ¹¹ « Daga, ti Misira tunkanyugo Firawunan da, a na Banisirayilaganko wara bakka i jamaanen nya. » ¹² Muusa jaabi Tunka duumanten da : « Hari Banisirayilaganko yinme m'in terinka. Yaala Misira tunkanyugon katti in terinkana kan moxo ? N raqen ma kare ken da. ¹³ »

¹³ Tunka duumanten da Muusa do **Haaruna** jaamari ti : « Xa daga doome, axa na Banisirayila yinmankon do Misira tunkanyugo Firawunan xibaari ti, ma in ga da Banisirayilaganko bagandi Misira jamaane ke yi. »

[Muusa do Haaruna seri fano]

¹⁴ Banisirayilaganko fonlaqun xirisi fanon faayi : **Isirayila** sooma Rubeeni renmun faayi : Hanooxi do Paalu, Heccerooni do

¹⁵ **6.12 N raqen ma kare ken da.** Digaame ti digaame habaraaninxannen nya, i ti : « N soomon sunnanto fe ? »

Karimi. Kun ni Rubeeni xabiilanun ya yi. ¹⁵ Simoona xa renmun faayi : Yemuyeeli, Yamiina, Wahaadi, Yaxiini, Sohaara do Kanaanaganka yaxaren renme Sawulu. Kun ni Simoona xabiilanun ya yi.

¹⁶ Leewi renmun faayi, a bonsonɗun ga da me batu moxo be : Geresooni, Xehaati, a do Meraari. Leewi yinme da kame do tanjikke do siino jeri ya bire. ¹⁷ A renme Geresooni da Libini saara, na Simeyi saara. Kun ni a renmun ya yi. ¹⁸ Xehaati xa renmun ni Hamuraamu, Yiccaari, Heburoona, a do Wujeeli. Xehaati da kame do tanjikke do siino sikki ya bire. ¹⁹ Meraari xa renmun ni Mahali do Muusi. Ku ya ni Leewi xabiilanun ɗa, i ga da me batu moxo be.

²⁰ Hamuraamu d'i baayi yaxi, ken toxon ni Yoxibeedi. A da **Haaruna** saara a da, na Muusa saara a da. Hamuraamu da kame do tanjikke do siino jeri ya bire. ²¹ Yiccaari xa renmun ni Xaaruuna, Nefege, a do Jixiri. ²² Wujeeli xa renmun ni Miseeli, Yelicafaani, a do Sitiri. ²³ Haaruna da Yeliseeba yaxi, Hamidaabu ren yaxare, Nahasooni gidanyaxaren ya ni. A da Nadaabu saara a danɗa, na Habiiyu saara, na Lajaari saara, na Yittimaara saara. ²⁴ Xaaruuna renmun ni Hasiiri, a do Yelixaana do Habisaafu. Kun ni Xaaruuna xabiilanun ya yi. ²⁵ Haaruna renme Lajaari, a da Putteli ren yaxare yogo yaxi, ken da Pinihaasi saara a danɗa. Ku ya ni Leewi xabiilanun xirisun ɗa.

²⁶ Ken Haaruna do ken Muusa ya ni, Tunka duumanten ga d'i ɗaamari ti : « Xa da Banisirayilaganko bagandi Misira yi, fonlaqe ti fonlaqe xo kure. » ²⁷ I dantaxi Firawunan da kuɗa, Misira

taagumansun do kaawafi xooro kanunton koyi o yi, do Misira do Firawunan do i kan halakinden batten ɗa. ²³ A d'o bagandi non ɗa n'o riiti ke jamaane yi, a ga d'a laayidun wutu o faabanu da, n'a kini o yi. ²⁴ Tunka duumanten d'o ɗaamari ti o na ku sariyanu su batu, o nan kanu Tunka duumanten ɗa, o Alla, kuudo o na sawo koota su, a n'o toxo bireene xoyi o gaa moxo be lenki. ²⁵ O nda ku ɗaamarindu batu xo Tunka duumante, o Alla ga d'o ɗaamari moxo be, o na ɗa seri teleɗonto yi. ” »

[Fillakappe]

18 ⁹ [Muusa ti :] « Bire be an ga na kije jamaane be **Tunka duumante**, an Alla ga d'a kini an ɗa, maxa yaaxe do non taaxaanon fi jexunton ɗa. ¹⁰ Axa du baananben nan maxa i renmen biyi musundo yi, na fi mannaraganken tuwaaxun muuru ti faayinde, n'a ko seron da, walla wanjintuwaaxu, ma nan korotindi, ¹¹ kun do dabari buru dabariye, jinnagumaaxu, gunduburugumaaxu, walla xa nan xibaarindi ti furun ɗa. ¹² Baawo sere su gaa ku fiinu ɗaana, a kaman jexunten ya ni Tunka duumanten maxa, ken jexuntaaxu ya saabuda ni, Tunka duumante, an Alla gaa xabiilanun kittu duuraaxunu an yinme jon ɗa. ¹³ An na tafi Tunka duumanten ɗa, an Alla. ¹⁴ An gaa ke xabiila be kittun duuraaxunu, i na dabariburudeberaanon do jinnagumun ya terinkana. Xa Tunka duumanten nt'a mulla anken gaa kun do i me su ɗaana.

Yaaxuba danja, an wa debi xooro faranfaro jiini no, anken ga m'i taga. ¹¹ Kaanun fakkon ga ni, fo siren danben su yi, axakun ga m'a ro non ja, guufon gamunton wa non ja, anken ga m'i jaaba, **reesetinjun** do jayituunatinju, an ga m'i lori, ken kuja, an ga na yige nan fogu, ¹² maxa mungu do Tunka duumanten ja, a be ga d'an bogu komonkitten ja Misira jamaanen noxo. ¹³ Ken bire, an nan kanu Tunka duumanten ya, an Alla, an n'a ya batta, an kunana ti a ya toxon ja. ¹⁴ Axa maxa alla tana batu do axa taaxanlenmo ku batten ja, ¹⁵ baawo Tunka duumanten ni suuxaanan ya, axa Alla ke be gaa axa naxan ja. Tunka duumanten butten yanganxatan nan maxa xenu an ja, a gaa an buruxana bakka nijnen kanma. ¹⁶ Axa nta Tunka duumanten xenpene xoyi axa ga d'a xenpe Maasaⁿ yi moxo be. ¹⁷ Tunka duumante, axa Alla ga da jaamarindu be do farilanu beenu ko axa da, axa n'i tanga. ¹⁸ Fo be siren ga ni, a gaa genme Tunka duumanten ja, an na ken dabari, kuudo an na sawo. Tunka duumanten ga da jaman sire be xa laayidun wutu an faabanu da, an na ro, n'a ja du da xalle yi, ¹⁹ na xonnon yonto n'i laatondi bakka an ja, xo Tunka duumanten ga d'a laayidun wutu.

²⁰ « A xunbanen xunbane, an renmen ga n'an tirindi nan ti : “ Tunka duumanten ga da ku farilanu do ku sariyanu do ku laadanu taaxu o yi, ken xa maana ? ” ²¹ An na ti a da : “ O ni komaaxun ya yi **Firawunan** maxa Misira, Tunka duumanten d'o bagandi non ja ti i senben ya. ²² Tunka duumanten da

¹⁶6.16 « Maasa » wure ni « baqanlaaxun » ya yi. Bakke 17.1-7 faayi.

tunkanyugo, gelli a ra gaa Banisirayilaganko walla bakka i jamaane ke yi.

²⁸ Tunka duumanten gaa Muusa xayini Misira yi koota be, a ga ti a da : ²⁹ « Nke ya ni Tunka duumanten ja, daga in daalen saagandi Firawunan da, Misira tunkanyugo. » ³⁰ Muusa jaabi ya : « N raqen ma kare ken da, Firawunan katti in terinkana kan moxo yinme ? »

7 ¹ **Tunka duumanten** xa daali a da kuja : « Dugu de ! N w'an jaana **Firawunan** yaaxon ja xo Alla, an waaxi **Haaruna** na ja an danja faare yi. ² N ga d'an jaamari fo wo fo yi, an n'a su ko a danja. Ken falle, aken ya ni a kijandini Firawunan ja, a na **Banisirayilaganko** wara bakka i jamaanen ja. ³ Xa in wa Firawunan killun xotondini. N w'in taagumansun do in kaawafiinun gabondini Misira jamaane ke noxon ja. ⁴ Max'a faayi de ! Firawuna ke nt'axa terinkana xa de ! N n'in kitten saxu Misira kanma kuja. N n'in sero Banisirayilaganko bagandi fonlaqe ti fonlaqe xo kure, Misira jamaane ke yi ti in senben do in yanganxatan ja. ⁵ Misiranko w'a faamunu nan ti inke ya ni Tunka duumanten ja bire be in ga n'in kitten banba i kanma, na Banisirayilaganko bogu i naxa. »

⁶ Tunka duumanten ga da Muusa do Haaruna jaamari ke be yinme yi, i da ken ya ja. ⁷ Muusa wuyin ni tansege siine yi, Haaruna ni tansege do siino sikki yi, bire be i gaa sefene Firawunan da.

[Dokkon janne samaqe yi]

⁸Tunka duumanten daali Muusa do Haaruna da : « Firawunan ga na ti axa danja : ⁹“ Xa da kaawafi dabari kuja ”, an na ti Haaruna da : “ An guman wutu, an n'a sedi Firawunan jon ja, guman na ja samaqe. ” » ¹⁰ Muusa do Haaruna daga Firawunan ne. Tunka duumanten ga d'i jaamari moxo be, i da gollun ja ken moxo yi. Haaruna d'i guman sedi Firawunan do i gollinjananon jon ja, guman yille samaqen ja. ¹¹ Firawunan xa da Misira tuwaanon do batutagumun^o xiri, kun korotigumu xa da ku meenu dabari ti batutan ja. ¹² I du baananbe su d'i guman sedi jiijen ja, a yille nan ja samaqen ja. Xa Haaruna guman d'i xallun toni. ¹³ Xa ken do i fi su, Firawunan kiilen xoten ya ni : a ma Muusa do Haaruna terinka xo Tunka duumanten ga d'a ko moxo be.

[Jin janne fore yi]

¹⁴Tunka duumanten daali Muusa da : « Firawunan kiiludunxotaaxu : a bara jaman walla dagana. ¹⁵ Daga katti Firawunan ja gelli yillen ga na kare tannu, an n'a dugu Niili fanjen raqen ja bire ke be a gaa bakka nan yaala fanxannen ja. Guma ke be gaa jaana samaqen ja, a wutu an kitten ja. ¹⁶⁻¹⁸ Ti Firawunan da : “ Tunka duumanten d'in xayin an ja, **Habaraanigankon** Alla, nan ti an danja : ‘ N seron wara telle, kuudo i n'in batu gunjuran ja. ’ Xa harisa an m'a terinka. Ayiwa in wa fanjen jin sanpana ti ke guma be gaa in kitten ja, a na

^o7.11 Danben ja, ku batutagumu toxonun Yanne do Yanbere ya.

Laayidu Fillante

[Naamarixannun do sariyanu]

[Tawuhiidi]

¹ [Muusa ti :] « Jaamarindun do sariyanun faayi, a do **6** laadanu be **Tunka duumante**, axa Alla ga jaamarindi kuudo n'i tuyindi axa yi, axa nan gollina ti i ya jamaanen noxon ja, axa gaa kareene katti jamaane ke be n'a ja du da xalle yi, ² kuudo axa na kanu Tunka duumanten ja, axa Alla. N ga da jaamarindu beenu kuni axa yi, axa nan tigitin i ya axa wuyin muuman su yi, anken yinme, do an renmun do an kisimaru, kuudo axa wuyin na giilo. ³ **Isirayila**, an na terinke, nan duruxoto n'i dabari. Ken ja, an na xeeri kita, axa na jiiidi **xattin do tamarileeman waranlaqen jamaanen** noxo, xo Tunka duumanten ga d'a laayidun wutu an da, an faabanu Alla.

⁴ « Terinke, Isirayila ! Tunka duumanten ni Tunka duumanta baane ya, o Alla. ⁵ An na Tunka duumanten xanu ti an sondomen su yi, an Alla, an n'a xanu ti an yonkin su yi, n'a xanu ti an senben su yi. ⁶ N gaa jaamarixannu ku beenu kinni an ja lenki, i wa toqo an sondomen ja. ⁷ An n'i xaranjundi an renmun ja, an n'i koni i da, an ga na ni an batte, an terente, a do an saxunten do an girinte. ⁸ An n'a ja taagumanse yi n'a yetu an kitten ja, a do an teje. ⁹ An n'i safa an kan ganlaqin gondomon do an deben ro raqen ja.

¹⁰ « Bire be Tunka duumanten ga n'an rindi a ga kuna ti jamaane ke be kuyen ja, an faaba Ibirahiima do Isiyaaxa do

[Kanaana taxandinde]

33 ⁵⁰ **Tunka duumanten** daali Muusa da Mowaaba
 niijanbaayanmen ɗa, **Yaradefanje** xanne, **Yeriiho**
 jonkonme, nan ti : ⁵¹ « A ko **Banisirayilaganko** da ti : “ Axa
 ga na dangi Yaradefanje yi, axa royinton ɗa Kanaana jamaane,
⁵² axa na non seren su xata bakka du kaane, axa n'i
 gidinmunonun su sankundi, axa n'i mexensawura dabarinton su
 bonondi, n'i allabatira yinginton su guruja. ⁵³ Axa na jamaanen
 raga nan taaxu a yi, baawo in da ke jamaane kini axa ya yi, ti axa
 n'a xallaaxu.

⁵⁴ « “ Axa na sokkun wutu n'a taxandi me naxan ɗa, fonlaqe su
 do i xalli taqe, i ga n xooro me yi moxo be, taxanden xa jaana
 ken moxo ya : ke be jaman gabe ga ni, na fo gaben wutu, ke be
 jaman roxen ga ni, na fo roxen wutu. Sere su taqen na ja an
 sokken ga da noqu be koyi. Axa n'a taxandi janmu ti janmu. ⁵⁵ Xa
 axa ga ma jamaanen seron su xata bakka du kaane, axa ga n'i
 toxo no, i wa jaana axa noxon ɗa saasu yi, i gaa axa sufana axa
 yaaxon ɗa, nan ja kagen ɗa axa faton kanma. I n'axa liixi
 jamaanen noxon ɗa, hari axa gaa taaxunu noqu be. ⁵⁶ Ken bire, n
 ga ni xawa ke be jaana i ya, n na ken jaana axakun ya yi
 keeta. ” »

yille foren ɗa. Jiidufon su na kara, fanɗen jiiunun na timi,
 Misiranko na kori a jin minni. Tunka duumanten daali : ‘ Ku
 saabuda, an w'a tuunu nan ti inke ya ni Tunka duumanten
 ɗa. ’ ” »

¹⁹ Tunka duumanten daali Muusa danja : « Ti Haaruna da a n'i
 guman wutu, n'i kitten do a futtu Misira jiiunun kanma, n'a wutu
 fanju, jiwurankillu, a do xaaro, kafiini ji su gaa Misira jiiunen ɗa,
 a su na ja fore, Misira jamaanen su na ja fore, hari i minilallun
 noxo, a su na ja fore ! » ²⁰ Tunka duumanten ga da Muusa do
 Haaruna jaamari moxo be, i golli kundun ya. A da guman wutu
 kanmu, na fanɗen jin sanpa Firawunan do i jaman su jon ɗa.
 Fanɗen jin su yille foren ɗa. ²¹ Nexon su kara, a jin moti,
 Misiranko kori a minni. Misira jamaanen su ja fore yi. ²² Xa
 Misira korotigumun xa da ken me dabari ti i batutan ɗa.
 Firawunan kiilun xosi tallan xoto. A nta Muusa do Haaruna
 terinkana, Tunka duumanten xa d'a ko kundun ya yi.
²³ Firawunan saage katti i dingiran ɗa, a ma ken fi raga soobe
 yinme yi. ²⁴ Misiranko saage gedun soxono do fanɗen xannen ɗa,
 kuudo i na miniji kita, baawo i ra nta fanɗen jin minni.

[Fantanjallaane]

²⁵ Bito peri dange falle, ²⁶ Tunka duumanten daali Muusa da :
 « Daga Firawunan ne, an na ti a da : “ Tunka duumanten daali :
 ‘ N seron wara dagana, kuudo i n'in batu. ²⁷ Selli harisa an gaa
 balla i walla dagana ya, nke Tunka duumante, n w'an jiiunen su
 katta ti jallaanen tooran ɗa. ²⁸ Fanɗen wa fakka jallaanen ɗa, i

wa segene nan ro do an kan ɗa, i wa roono an kan ɗa, nan ro an konpon ɗa, ma an saxura, nan ro an jaman kaanun noxo, an jaman muuman ne, fuurunun noxo, a do an buurukatiyokkun noxo. ²⁹ Anken do an jaman do an jamaanen su, fantan jallaanen nan sege axa kanma. ' » »

8 ¹ **Tunka duumanten** daali Muusa da : « Ti **Haaruna** da : “ An kitten do guman banba fanɗun do jiwurankillun do xaaron su kanma, na fantanɗun segendi katti Misira jamaanen ɗa. ” » ² Haaruna d'i kitten banba Misira jinin kanma, fantanɗen sege na Misira jinin su faga. ³ Xa korotigumun da ken me dabari ti batutan ɗa : i da fantanɗen segendi katti Misira jinin ɗa.

⁴ **Firawunan** da Muusa do Haaruna xiri, nan ti i da : « Xa da Tunka duumanten ɗaaga, a na fantan jallaanen laatondi bakka in do in koren su yi, n na jaman wara dagana xurusindi Tunka duumanten da. » ⁵ Muusa jaabi Firawunan da : « Waxati xerexere in danɗa, n gaa ɗaagandini an do an jaman danɗa, do an jamaanen danma, kuudo fantanɗen na sanku bakka an dingiranun do an kaanun su noxon ɗa. Fanɗen noxon ga fe, a ntaxa toqo noqu su. » ⁶ Firawunan ti : « Xunbane su ». Muusa jaabi : « Baawo an yinme ga da ken ko, kuudo an n'a tu ti Tunka duumanten, o Alla, do fo wo fo nta baana. ⁷ Fantanɗen wa laatoono bakka an do an kaanun ɗa, a do an jama, kafiini an jamaanen su yi. Fantanɗe nta toqo noqu su, fanɗen noxon ga fe ».

²⁹ Bone xenu an ɗa, Mowaaba !
An bono, Keemosi jama !
I d'a ren yugun ɗa wuraano,
An ren yaxarun ɗa tunbaaru,
Hamoorikaarankon tunkanyugo Sihoono da.

³⁰ O xa d'i xa sufa ti bundanɗun ɗa.
N'a wutu Hesiboona katti Dibooni, a su sanku.
O d'a sella ma Noofa,
fo wo fo su gaa ken ɗa ma Meediba.

³¹ Banisirayilaganko taaxu Hamoorikaarankon jamaanen ɗa.
³² Muusa da sero wara dagana koroosindi Yaajeri yi, i d'a do i debinlenmun raga. Hamoorikaaranko be ga ɗi non ɗa, Muusa d'i xata.
³³ Ken falle, i teje noqu kurunba tana yi. I sege do Basaani killen ɗa. Basaani tunkanyugo Wooga, a do i jaman bogu nan gemu i ya, kuudo n'i gaja Yedireeyi yi. ³⁴ Tunka duumanten daali Muusa da : « Maxa kanu a yi ! N w'a roono an kitten ɗa, a do i jaman do i jinin su, an w'i ɗaana xoyi an ga da Sihoono ɗa moxo be, Hamoorikaarankon tunkanyugo be ga ɗi mareene Hesiboona. » ³⁵ A d'a do i renmun do i jamaanen su kari n'a jamaanen xa wutu. Yonki baane ma toxo bireene.

[Sihoono do Wooga niyiye]

²¹ Banisirayilaganko da faaren xayɪ Hamoorikaarankon tunkanyugo Sihoono yi, nan ti a da : ²² « N wara, n nan bogu ti an jamaanen ɲa, o nta killen walla o gaa roono soxante yi, o nta roono reesengoore yi, o nta ji xa minni gedun ɲa, o na killi xoore ke ya ragana ma o ga n bogu an ɲiɲen ɲa. » ²³ Xa Sihoono ma duɲe Banisirayilaganko gaa bakka ti i ɲiɲen ɲa. A d'i jaman su kafu me yi n'i bagandi nan gemu Isirayila yi gunjuran ɲa. A ga kijne Yahacca yi, a da gajanɲen kutu Isirayila yi.

²⁴ Banisirayilaganko d'a sanpa ti kaafan ɲa, n'a jamaanen raga, n'a wutu Harinooni waranlaqen ɲa, nan daga a wara Yabooyo waranlaqe, ma Hamoonigankon jonkonme, baawo i da non gingen xotondi ya.

²⁵ Banisirayilaganko da jamaanen su raga, nan taaxu do Hamoorikaarankon debun do Hesiboona do i gundun debun su yi.

²⁶ Baawo Hesiboona ni Sihoono deben ya, Hamoorikaarankon tunka be ga da Mowaaba tunka xasen gaja, n'a jamaanen su raga a yi ma Harinooni waranlaqe. ²⁷ Ken ya saabuda ni suugaanon ga ti :

Xa ri, o na Hesiboona taga,

o n'a sigindi, Sihoono debi xoore !

²⁸ Yinben giri Hesiboona !

Yinbinkuman giri Sihoono deben ɲa, na Yaari toni

Mowaaba,

Harinooni dingira yiinginto gaarantan kamanu.

⁸ Muusa do Haaruna bogu Firawunan ne, Muusa da Tunka duumanten ɲaaga fantanɲen sankuyen ɲa, kuudo na Firawunan bogu ken liixiye yi. ⁹ Tunka duumanten d'a rakutu xo Muusa ga d'a muuru moxo be : fantanɲen su kara bakka kaanun do debun noxo, a do gunnen su yi. ¹⁰ I da fantanfuren sagara n'a ɲa juruminda-juruminda. Timi buren da jamaanen su xufaari. ¹¹ Bire be Firawunan ga d'a wari ti i d'i yinme kita, a kiiludunxotaaxu xadi, a m'i terinka, xo Tunka duumanten ga d'a ko moxo be.

[Sirime]

¹² Tunka duumanten daali Muusa da : « An na ti Haaruna n'i guman banba na ɲiɲen seyijuran sanpa ti a yi, Misira seyijuran su na ɲa sirimen ɲa ». ¹³ A ɲa kundun ɲa : Haaruna d'i guman banba na ɲiɲen seyijuran sanpa, sirimen ware seron do naaburu siginton ɲa, Misira seyijuran su yille nan ɲa sirimen ɲa.

¹⁴ Korotigumun xa ti i w'a me dabarini ti i batutan ɲa, xa i konto. Sirimen sanqi seren do fonmuumen su yi. ¹⁵ Korotigumun ti Firawunan danɲa : « Ke na allandoronme ya yi. » Xa Firawunan kiilun xoten ya n finna. Xo Tunka duumanten ga d'a ko moxo be, a m'i terinka.

[Suwankanbante]

¹⁶ Tunka duumanten daali Muusa da : « Suxuba fana, an na giri nan daga du koyi Firawunan ɲa, bire be a gaa bakka katti jinxannen ɲa. An na ti a danɲa : “ Tunka duumanten daali : ‘ N seron wara dagana, kuudo i n'in batu. ¹⁷ An ga nt'in seron walla dagana, n wa suwankanbanten walla an ɲa, n'a wara an jaman

ɗa, do an jamaanen su, n'an kaanun do Misiranko kaanun su faga suwankanbanten ɗa, hari jiiɗanbaran xa wa fakka. ¹⁸ Ken koota, n wa **Goseni** maran kisini, n seron sabatinten gaa noqu be yi. Suwankanbanten nta ɗaana non ɗa, kuudo an n'a tu ti inke Tunka duumante, n yinme ya na jamaane ke yi. ¹⁹ N w'in seron do an seron bakka me yi. Ken kaawafi taagumansen wa ɗaana xunbane. ' » ²⁰ Tunka duumanten d'a ɗa ken moxo ya. Suwankanbanten ro Firawunan kan noxo, do a jaman kaanun noxo, kafiini jamaanen muuman su yi. Suwankanbanten da jamaanen xaaxa.

²¹ Firawunan da Muusa do Haaruna xiri, ti i danɗa : « Xa daga xurusindi axa Alla danɗa jamaane ke yi. » ²² Muusa jaabi : « A nta ɗaana kundu, baawo oku gaa xurusinde be ɗaana Tunka duumanten danɗa, o Alla, ken ni Misiranko danɗa xosen ya yi. Ee, oku ra w'i xosen dabarini i yaaxon ɗa, i ga m'o gididunwara ba ? ²³ O n xawa bito sikki terende tereene gunjuran ɗa, o na xurusindi Tunka duumanten da, o Alla, a w'a ɗanmoxon koono o danɗa. » ²⁴ Firawunan ti : « Nke Firawuna, n w'axa walla dagana xurusindi gunjuran ɗa Tunka duumanten danɗa, axa Alla. Ganta, axa maxa laato buru de ! Xa, xa ɗaaga in danɗa fina. » ²⁵ Muusa jaabi : « Ee, a siro, n wa bakka an ne, n na Tunka duumanten ɗaaga, suwankanbanten na laato an do an jaman do an jamaanen ɗa xunbane su yi. Ganta Firawuna, maxa janbe xadi de ! An gaa balla jaman walla dagana xurusindi Tunka duumanten danɗa. »

Jeredi waranlaqen ɗa, ¹³ nan giri non ɗa, nan daga daaxe Harinooni waranlaqen waxi baanen ɗa, ken gaa gunjuran kuttu gilli Hamoorikaarankon jiiɗen ɗa, nan ɗa Mowaaba do Hamoorikaarankon naxan gingen ɗa. ¹⁴ Ken ya saabuda a safanten gaa Tunka duumanten gajankitaabun noxon ɗa :

Waheebu gaa Suufa jamaanen ɗa,
Harinooni xa do i waranlaqu,
¹⁵ do i jippandanu,
i gaa wurunu dagana Yaari deben banɗe,
nan ɗa Mowaaba jamaanen do Hamoorikaarankon gingen ɗa.

¹⁶ I giri non ɗa, nan kije Beera [Gede]. Ken gede noqun ya ni, Tunka duumanten ga daali Muusa da, ti : « Jaman kafu me yi, n na jin kini i ya. » ¹⁷ Banisirayilaganko da ke suuge suugu nan ti :

Toyi gede ! Xa d'a suugu !
¹⁸ Xirisun gedi jaabante,
Hooron da gede jaaba ti i dokkonun ɗa.

¹⁹ I giri gunjuran ɗa katti Mataana, nan giri Mataana katti Nahaleeli, nan giri Nahaleeli katti Bamooti. ²⁰ I giri falle Bamooti, i daga xoole be gaa tejeene Mowaaba, Pisiga gidun kanma, gunjuran ɗa dagana.

yogonu kasorankaaxu. ² Banisirayilaganko xosi tekken wutu **Tunka duumanten** da, nan ti : « An ga na ke jama ro o kittun ŋa, ma o ga d'a debun buruxa. » ³ Tunka duumanten da Banisirayilaganko mugu, a da Kanaanaganko ro i kittun ŋa. Banisirayilaganko d'i ŋanji i sagon ŋa, n'i do i debun su buruxa. I da non xiri « Harima » [a wure ga ni « buruxande »].

[*Jaxawallin samaqe*]

⁴ I giri Hoori giden ŋa, na **Xulunjuumu** fanŋen killen wutu. I da Hedoomu jamaanen goori. Xa jaman butten roxo killen ŋa. ⁵ I toxo fo koono Alla do Muusa da nan ti : « Mannen sigi axa ga d'o segendi bakka Misira yi, ti o nan kara ke gunjura yi ? Baawo yigande nta yere, ji nta yere. Ke battaranyigande d'i tu su bogu o yi. » ⁶ Tunka duumanten xosi saman tooxinton janba i ya, i gaa i xinji, ken da sere gabe kari Banisirayilaganko yi. ⁷ Jaman ri katti Muusa yi nan ti a da : « O ga da fo ko an do Tunka duumanten da, o da junuubun kita. Tunka duumanten ŋaaga, a na samaqen laatondi bakka o yi ! » Muusa ŋaage jaman da. ⁸ Ken falle Tunka duumanten ti i da : « Mexensamaqe nan dabari, an n'a jongi torunten ŋa, samaqen ga da sere wo sere xiji, an ga na ken mexensamaqe wari, an kisi. » ⁹ Muusa da jaxawallinsamaqen dabari n'a jongi torunten ŋa. Samaqen ga na sere wo sere xiji, an ga da jaxawallinsamaqe ke faayi tan, an kisi.

¹⁰ Banisirayilaganko giri nan daga taaxu Wobooti. ¹¹ I giri falle Wobooti, i daga taaxu Yee-bariimu gunjuran ŋa, Mowaaba jamaanen kinbakkan kuta. ¹² I ga giri non ŋa, i daga daaxe do

²⁶ Muusa bogu Firawunan noqun ŋa na Tunka duumanten ŋaaga. ²⁷ Muusa ga d'a muuru moxo be, Tunka duumanten d'a rakutu ken moxo yi : suwankanbanten laato bakka Firawunan do i jaman do i jamaanen ŋa. Fo wo fo ma toxo. ²⁸ Xa hari ken su kanma, Firawunan d'i kiilun xoto : a ma sero ku wara dagana.

[*Daabankalle*]

¹ Ken dangi falle, **Tunka duumanten** daali Muusa da : **9** « Daga **Firawunan** noqun ŋa nan ti a danŋa : “ Tunka duumanten daali, **Habaraanigankon** Alla, an n'i seron wara dagana kuudo i n'i batu. ² Selli harisa an gaa balla i walla dagana ya, an gaa finna tigitini i yi ya, ³ Tunka duumanten kitten na saxu an naaburu siginton kanma n'i toxo an teenun noxon ŋa : siinu, faru, jogomo, naanu, do tanmiso. A ŋaana kasaara xoore xa ya yi de ! ⁴ Tunka duumanten wa fatanfansiyeen roono **Banisirayilaganko** naaburun do Misiranko naaburun naxa. Hari baane nta kalla bakka Banisirayilaganko naaburun ŋa. ⁵ Tunka duumanten da waxatin xa ya rakutu mene, nan ti xunbane su, Tunka duumanten wa ken ŋaana jamaanen noxon ŋa. ” » ⁶ Ken yillakaran yinme de, Tunka duumanten da ken dabari. Misiranko naaburen su kara, xa hari baane ma kara Banisirayilaganko naaburun ŋa. ⁷ Firawunan faarun daga koroosindi, i m'a ji hari baane ga kara Banisirayilaganko maxa. Firawunan kiiludunxotaaxu : a ma seron wara dagana.

[Funbuune]

⁸ Ken dangi falle, Tunka duumanten daali Muusa do **Haaruna** da : « Xa da kitti fakko filli kindunxame wutu, Muusa n'a woyi Firawunan jon ɗa. ⁹ A ɗaana xoben ya yi Misira jamaanen danman kanma, ken wa saareene ti funbuunen ɗa, Misira jamaanen muuman su yi, a seren do a fonmuume. » ¹⁰ I da kindunxamen wutu nan daga sigi Firawunan kaane. Muusa d'a sanqi kanmun ɗa, ken xosi yillekare ti funbuunen ɗa, seren do fonmuumen su yi Misira jamaanen danma. A ɗaɗo nan ɗa tugu xalantanɗen ɗa. ¹¹ Funbuunen saabuda korotigumu kun konto sikki Muusa kaane yinme. Funbuunen sanqi Misira muuman su ya yi. ¹² Tunka duumanten yinme ya n da Firawunan kiilun xotondi. Xo Tunka duumanten ga d'a ko moxo be, a m'i terinka.

[Maramalle]

¹³ Tunka duumanten daali Muusa da : « Giri suxuba fanan ɗa, an nan sigi Firawunan kaane nan ti a da : “ Tunka duumanten daali, **Habaraanigankon** Alla : ‘ N seron wara dagana kuudo i n'in batu. ¹⁴ Baawo ke kille, n wa bonen moxonman su xayini katti an do an jaman ɗa, kafiini an jamaanen danman ɗa, ke ni ya, kuudo an n'a tu ti fo wo fo nta xoyi inke moxon ɗa ɗiije ke kanma. ¹⁵ N gan d'in kitten wara katti an ɗa n'an katu ti taawoonen ɗa, an do an jaman ɗi buruxeene ɗiije ke kanma yi ya. ¹⁶ Xa kuudo an n'in katudanɗen tu, ken saabuda in d'an wara bireene, n toxon xa na tuyi ɗiijen kanma. ¹⁷ An wa finna dankana in seron waranden ɗa. ¹⁸ Xa xunbane dan ke waxati, n na maramallen texendi, Misira

bara ke moxo yi Banisirayilaganko gaa bakka ti i jamaanen ɗa, Banisirayilaganko xa laato bakka i ya.

[Haaruna faatiye]

²² Banisirayila jaman su giri Xadesi, nan joofe Hoori giden ɗa, a gaa Hedoomu jamaanen gingen ɗa. ²³ Tunka duumanten daali Muusa do Haaruna da ken noqu yi : ²⁴ « Haaruna wa bakka axa yi, nan daga kafi i saaraanon ɗa, baawo in ga da jamaane be kini Banisirayilaganko yi, aken nta xawa roono. Ken n'axa ga d'in kuta Meriba jinyaaxen ɗa ya. ²⁵ An do Haaruna do i ren yugo Lajaari nan ri Hoori giden ɗa. An do i na sege. ²⁶ An na Haaruna yiraamun bagandi a yi, n'i rondi a renme Lajaari yi. Ken falle Haaruna na wuti. A faatini yere ya yi. » ²⁷ Jaman su siginten jon ɗa, Muusa do i sege Hoori giden ɗa. Tunka duumanten ga da Muusa ɗaamari moxo be, a da gollen dabari kundun ya. ²⁸ Muusa da yiraamu ku bagandi Haaruna yi, n'i rondi a renme Lajaari yi. Haaruna faati non ya, giden tonben ɗa.ⁿ Ken falle Muusa do Lajaari yanqa bakka giden ɗa. ²⁹ Banisirayilaganko su da Haaruna bonnen tu, i su da tanjikke bito ya ɗa, i gaa a wuunu.

[Banisirayilaganko teguye]

21 ¹ Haraadi tunkanyugon taaxunten gaa **Negeba** yi, Kanaanaganken ya ni. A d'a mugu nan ti **Banisirayilaganko** ro ti Tariimu killen ɗa, a gemu i ya n'i gaja, na Banisirayilaganko

ⁿ**20.28** Haaruna faatiyen gemu tannaxate siine ya Misira bakken falle. A wuyin kafumanten gemu kame do tanpille do siino sikki ya.

¹³ Meriba^l jinyaaxon wa non ɗa. Ken ni Banisirayilaganko ga da Tunka duumanten gajanmuuru noqu be ya. A d'i senontaaxun bangandi non ya.

[Hedoomunkon balle Banisirayilaganko dangiye]

¹⁴ Muusa da sero girindi Xadesi yi, n'i xayı katti Hedoomu tunkanyugon ɗa, nan ti a da : « An waaxi Isirayila ya n ti : “ O ga da xoteye su wari, an yinme w'a tu. ¹⁵ O faabanu ya n daga Misira yi, o da waxati gabe ɗa non taaxen ɗa, xa Misirankon da roxoyen danben su ɗaɗi o do o faabanu yi. ¹⁶ O laxaraxaasa katti Tunka duumanten ɗa, a d'o laxaraxaasayen mugu. A da maliikan xayı katti o yi, ti a n'o bagandi Misira. Saasa, o na Xadesi ya yi, debe ke be gaa an ɗiijen raqen ɗa. ¹⁷ Ken kuɗa, an n'o wara, o na bogu ti an jamaanen ɗa ! O nta roono soxante yi, o nta roono reesengoore yi. O nta hari axa gedun jin minni. O bakka do killi xoore^m ke ya yi tannu. O nta seleene ti teye, o nta seleene ti nooge, ma o ga n bogu an ɗiijen ɗa. ” » ¹⁸ Xa Hedoomu ti a da : « An nta bakka ti in jamaanen ɗa, ken ga fe xa, n do kaafan na gemu an ɗa. » ¹⁹ Banisirayilaganko ti a da : « O tereene do killinbutten ya yi. Xa selli o do o naaburun ga na ji mini an da, o n'a jonkon tuga an ɗa. O da fo baane ya muuru, ken ga ni dangiye. » ²⁰ Xa ken do i fi su, Hedoomu ti : « Axa nta dangini ! » A do jaman do kuru xoore bogu nan gemu i ya. ²¹ Hedoomu ga

taaxe do saasa naxa, ke be me ga ma ɗaɗi. ¹⁹ Saasa ke, ronoqu muuru an naaburun danɗa, do an marefon tana. Ken ga fe seron do fonmuumu beenu gaa gunnen ɗa, i ga ma ri kaanun ɗa, maramallen n'i katta ya ma i ga kara. ' ” »

²⁰ Firawunan jama be ga jooti Tunka duumanten daalen ɗa, kun da roraxe muuru i do i gollinɗaanon do i naaburun danɗa kaanun noxon ɗa. ²¹ Ku beenu ga ma Tunka duumanten daalen raga soobe yi, i do i gollinɗaanon do naaburun toxo gunnen ɗa. ²² Tunka duumanten daali Muusa da : « An kittun koyi kanmun ɗa maramallen nan texe Misira su kanma, seron do naaburun kanma, Misira gunnen funtifon su kanma. » ²³ Muusa d'i dokkon fuutu katti kanmun ɗa. Tunka duumanten da maramallen do falanqaaniyen wara, kanmen yiden wa yanqana ɗiijen kanma. Tunka duumanten da maramallen texendi Misira jamaanen su kanma. ²⁴ Maramallen do kanmen yiden gaa doome, Misira jamaanen ma demu n'a me fo kasappe wari gelli Misira taaxen gaa xabiila baanen ɗa. ²⁵ Misira jamaanen danma, maramallen d'a su katu, fo wo fo ga ɗi gunnen ɗa : seren do naabure, funtifo, yitte, maramallen d'a su wara me yi. ²⁶ Maramallen ma noqu goori jamaane ke danman ɗa **Goseni** ga fe, Banisirayilaganko gaa noqu ke be yi.

²⁷ Firawunan da Muusa do Haaruna xiri ti i danɗa : « Ke kille ken ke, n da Tunka duumanten kuta. Tunka duumanten ya telegonten ni, nke do in jama ke, o jalagi. ²⁸ Xa da Tunka duumanten ɗaaga, ke maramalle do ke falanqaaniyin danbe wase ke yi keeta. N wa xa walla dagana, xa ntaxa dallana

^l**20.13 Meriba** wuren ni « nan gajanmuuri ».

^m**20.17 killi xoore** : Kitaabinsaaxaman ɗa, i ti tunkankille.

keeta. »²⁹ Muusa jaabi : « Deben boguraqen ɗa, n n'in kittun boyi, na Tunka duumanten ɗaaga falanqaaniyen na sigi, maramallen ntaxa yereene, kuudo an n'a tu ti Tunka duumanten ya fo ni niijen ɗa. »³⁰ Xa anken do an jama ke, n w'a tu ti axa nta kannu Alla yi harisa, Tunka duumante. »³¹ Kotollen do yillen^p bono, baawo yillen do i jogoden ya n ni, kotollen xa do fuugen ya n ni. »³² Xa soxofu leelanton ma bono, baawo ikun ma ni ga kije. »³³ Muusa bogu Firawunan noqu debin noxon ɗa n'i kittun wutu katti Tunka duumanten ɗa, falanqaaniyen do maramallen sigi, kanme maxa texe niijen kanma. »³⁴ Firawunan d'a wari : kanme, maramalle, falanqaaniye, i su kuti. Firawunan do i jaman da Tunka duumanten kuta xadi. »³⁵ Firawunan kiiludunxotaaxu harisa : xo Tunka duumanten ga d'a daali Muusa da moxo be, a ma Banisirayilaganko wara dagana.

[Buure]

10 ¹ Ken dangi falle, **Tunka duumanten** daali : « Daga katti **Firawunan** ɗa, a do i jama, baawo inke ya n d'i kiilunun xotondi. N n'in kaawafin taagumansen koyi i ya, »² kuudo an n'a laxami an renmen da, a xa n'a laxami i renmun da, n ga sanga ti Misirankon ɗa moxo be, n'in battun toxo i ya, kuudo axa n'a tu xadi nan ti inke ya ni Tunka duumanten ɗa. »

^p9.31 « **Kotollen do yille** » Digaame ti digaame habaraaninxannen ɗa, i ti : « peseetin do sewoora ». **Peseetin** ni fo be i ga n'a mirini n'a ɗa yiraamun ɗa. **Sewoora** ni i naxafa kaananken ya.

duumanten jaman riiti ke gunjura yi, ti o do o naaburun nan kara ? »⁵ Manne saabuda axa ga d'o girindi Misira yi, n'o riiti ke noqu manante yi ? Yere feti noqu yi soxoodi ra gaa tifiini, turo nta yere, **reese** nta yere, runmaani nta yere. Hari miniji nta yere. »

⁶ Muusa do Haaruna giri jaman ɗa, nan daga **genmanlenmaaxun tilliisen** raqe. I da du sedi bippi niijen ɗa, Tunka duumanten nooron xosi bange i da. »⁷ Tunka duumanten daali Muusa da : »⁸ « Dokko ke wutu, an do an waaxi Haaruna na jaman kafu me yi. Axa nan sefe giden da jama ke siginten jon ɗa, a n'i jin bagandi. An na jin funtindi bakka giden ɗa, jaman do i naaburun na mini. »

⁹ Muusa ga da ɗaamariyen kita, a da dokko ke wutu bakka Tunka duumanten jon ɗa tilliisen wure. »¹⁰ Muusa do Haaruna da jaman kafu me yi giden jo, nan ti i da : « Xa terinke de murutinto ku ! Oku na jin funtindi axa danja ke gide yi ? »¹¹ Muusa d'i kitten do dokkon wutu na giden katu ta fillo, jin funti. Jaman mini, n'i naaburun minindi.

¹² Tunka duumanten daali Muusa do Haaruna da : « Baawo axa ga ma saxu in ɗa, axa ga m'in senontaaxun tuyindi Banisirayilaganko yi, ken saabuda, n ga da jamaane be laayidun wutu ke jama da, axakun nta roono. »

Leewikaaranko ku, kun ga ni an faabankaaranko ku yi. I na ja an battamaxon ja, i na kafi an ja. Xa anken do an ren yugu ku, axa ya n sikki laayidu ke tilliisen jon ja. ³ I na gollu an da, tilliisen gollun danman su yi, n'a ni i nta tinkoono dingira senne ke yokkun do **sadaxindinoqu** ke yi, kuudo kallen nan maxa sere su kita, ikun do anke. ⁴ I na ja an battamaxon ja, na **genmanlenmaaxun tilliisen** gollun dabari, tilliisen gollun su. Tanan nan maxa tinko axa yi. ⁵ Axakun ya ni sadaxindinoqun do dingira sennen gollu tiɗana, ken ya ni yanganxata na waase **Banisirayilaganko** ragana. ⁶ An d'a wari de, nke yinme ya n da an maaren Leewikaaranko ku sugandi Banisirayilaganko naxa, n'i kini an ja : I kini Tunka duumanten ja ya kuudo i na genmanlenmaaxun tilliisen gollun tiɗa. ⁷ Anken do an ren yugu, axa na sadaxakijanden gollun dabari, a do fo wo fo su gaa tejeene **yirankutaaden** falle gollun ja, axa nan sigi ti axa gollun ja, n da sadaxinden gollun kini axa yi, gollen ya ni in ga d'a kini axa yi. Tanan ga na tinko, a kaman nan kara. »

[Jin funtiye giden ja]

20 ¹ **Banisirayila** jaman kije Siini gunjuran ja xasu fanan ya, jaman daaxe Xadesi. Mariyaamu faati nan buli non ya.

² Ji ma ni jaman maxa no, i toxo doxono Muusa do **Haaruna** yi.

³ Jaman da Muusa gajanmuuru, nan ti : « Hari o xa gan kara dubaane xoyi o maarenmu ku ga kara daaxan ja **Tunka duumanten** jon ja ! ⁴ Manne saabuda axa ga da Tunka

³ Ayiwa, Muusa do **Haaruna** ro katti Firawunan ja ken falle nan ti a da : « Tunka duumanten ya n daali, **Habaraanigankon** Alla, nan ti : “ Yaala an finna balla an du roxondini i danja ya ba ? Ayiwa, an n'in seron wara i nan daga in batu. ⁴ Harisa an gaa finna balla in seron walla dagana, xunbane su in wa buuren janbana an jamaanen ja. ⁵ A wa jamaanen fakka ma an ga kori niijen faayini buuren maxa. Maramallen ga da kutte be toxo axa maxa, a na ken su yiga, axa teenun yittun ga da deri kurunba be wutu maramallen falle, a n'a su yiga, ⁶ a n'an kaanun faga, n'an jaman kaanun faga, na Misira jamaanen kaanun su faga. An faabanu ga ma ke be me wari abada, an faabanu faabanu xa ga ma ke be me wari gelli i nan bange duna yi, nan ri a wara lenki ke koota yi. ” » Muusa d'i falle koyi nan bogu Firawunan ne.

⁷ Firawunan jaman ti a da : « O bakka ke sere jaaraben ja kan bire ? Sero ku wara dagana i Tunka duumanten batu, i Alla. Keeta anken m'a tu nan ti Misira faayi kareene ya ? » ⁸ I da Muusa do Haaruna kija Firawunan ja. A ti i da : « Xa na daga Tunka duumanten batu, axa Alla. Xa in n'axa tirindi fina : ko do ko n telle ? » ⁹ Muusa jaabi : « O do o leminun do o xirisu, o do o ren yugun do o ren yaxaru, o do o naaburu, fo mison do fo xooro. Baawo ke n'oku maxa sallen ya yi Tunka duumanten danja. » ¹⁰ A ti i da : « Nke n'axa do axa renmun wara dagana, nan ti “ xeeru wa do axa batten ja ” ? Ku njanniyi buru gumu ku ! ¹¹ Fiinun nta xosini jaana kundu de ! Axakun yugu nan daga Tunka duumanten batu sa, baawo, axa na ken ya muurunu wo. » I d'i xata bakka Firawunan ne.

¹²Tunka duumanten daali Muusa da : « An kittun wutu Misira kanma na buuren xiri, a nan kandunbiiri Misira kanma, na funtifon su yiga, maramallen ga da fo wo fo su toxo. » ¹³ Muusa d'i dokkon fuutu katti Misira jamaanen kanma yi. Tunka duumanten da kinbakkankanken girindi ken kiye muuman do ken wuro muuman na. Yillen gaa kareene, fanken da buuren gana riini. ¹⁴ Buuren kandunbiiri Misira jamaanen kanma, nan yanqa do Misira jamaanen noqun su yi. Buure ma demu gabono abada xo ke, gelli gannin xase ma lenki, a me xa ntaxa jaana xadi. ¹⁵ A xufi jamaanen muuman na na niijen finandi. Maramallen ga da funtifo su toxo jamaanen na, a do yittirenmu, buuren d'a su yiga n'a nama. Dere ma toxo yitte yi, funtifo su ma toxo Misira gunnen na buuren ga m'a yiga.

¹⁶ Ma Firawunan nan xoroti, a da Muusa do Haaruna xiri karama, nan ti i da : « N da Tunka duumanten kuta, axa Alla, n'axa xa sooxi. ¹⁷ Saasa ke, axa da haqu toxo in danja ke ta yi xadi. Xa da Tunka duumanten jaaga, axa Alla, a n'a faayi na ke toora kasappe girindi bakka in kanma tan. »

¹⁸ Muusa bogu Firawunan ne, na Tunka duumanten jaaga. ¹⁹ Tunka duumanten da kingennanfanka xote girindi, na buuren gana dagana, n'a yonto katti **Xulunjuumu fanje**⁹ na. Hari buuru funsi baane ma toxo Misira niijen kanma. ²⁰ Xa ke su kanma de,

⁹**10.19 Xulunjuumu fanje** Digaame ti digaame habaraaninxannen na, i wa tini : « Yam Suf », ken wure ni « Saakinji »

²¹ Muusa d'a ko Banisirayilaganko da, i xirisun du baananbe su da guma kini a yi, xabiila su xirise, guma. A wa genme gumo tanmi do fillo, Haaruna dokkon w'i su naxan na. ²² Muusa da gumo ku su saxundi Tunka duumanten jon na genmanlenmaaxun tilliisen wure. ²³ A yillakara, Muusa ro genmanlenmaaxun tilliisen wure, a da Haaruna dokkon funtinten wari, Leewikaaranke ke, fuugen do ren moyinton gaa a yi. ²⁴ Muusa da gumo ku su wutu bakka Tunka duumanten jon na tilliisen wure, nan ri i koyi Banisirayilaganko yi. I d'i faayi, baane su d'i dokkon wutu.

²⁵ Tunka duumanten daali Muusa da : « Haaruna dokkon saaga seedaaxun waxanden tajan na, an na tigiti a yi taagumanse yi murutinto ku da. Ken moxo ya ni, an na kacce tafu i xuumuxuumuye ke yi ti in na, karamuqun na waase xenne i ya. »

²⁶ Muusa d'a na xo Tunka duumanten ga d'a naamari moxo be.

²⁷ Banisirayilaganko ti Muusa da : « A faayi de ! O su kara, o neme, o su su ya n neme mene ! ²⁸ Sere wo sere ga na tinko Tunka duumanten dingiran na, ken kaman na kara ! Xoyi o su nemeene ya hari sere baane nta toqo ? »

[Sadaxakijandaanon taqu]

18 ¹ **Tunka duumanten daali Haaruna** da : « Keeta ke, futuxiyu beenu gaa jaana axa maxa dingira senne ke yi, anken ya ni i likkun wuttu, an do an ren yugun do an faabanka. Ganta futuxiyu beenu gaa jaana sadaxinden noxon na, an do an ren yugun baane ya na ken wuttu. ² An n'an waaxinu ku xa wara tinkoono do an batten na tilliise ke yi,

daga **genmanlenmaaxun tilliisen** raqen ɗa. ⁹Tunka duumanten daali Muusa da : ¹⁰ « Xa bogu ke jama noxon ɗa, n n'i buruxa ta baane ! » Muusa do Haaruna d'i du sedi bippi nijnen ɗa. ¹¹ Ken falle Muusa ti Haaruna da : « An futaadinxollen wutu, an na yinben ro a yi sadaxaxurumindifon ɗa, an na futaaden ro a yi n'a jewondi katti jaman ɗa, an na **alikafaarabaganden laadan** wurundi i kanma, baawo Tunka duumanten butten giri, taawoonen joppe yinme. » ¹² Haaruna da futaadinxollen wutu xo Muusa ga d'a ko a da moxo be, a do a ro jaman noxon ɗa. Xa ken d'a ni taawoonen joppe yinme du. A da futaaden ro a yi, na alikafaarabaganden laadan dabari jaman kanma. ¹³ A sigi furun do biranton naxa, taawoonen xosi dangi. ¹⁴ Wujunu tanmi do naxato do kamo ɗeri sere ya n toxo taawoone ke yi, Xaaruuna do i bajanlenmon taqen ga nt'a yi. ¹⁵ Taawoonen dangi, Haaruna saage katti Muusa yi genmanlenmaaxun tilliisen raqen ɗa.

¹⁶ Tunka duumanten daali Muusa da : ¹⁷ « A ko Banisirayilaganko da ti, xabiila su na guma bagandi n'a kini i xirisen ɗa, aken n'a kini an ɗa. A wa genme gumo tanmi do fillo. An n'i du baananbe su toxon safa i dokkon kanma. ¹⁸ An na Haaruna toxon safa Leewi dokkon kanma, baawo guma baane ya n kiniini xabiila su xirisen ɗa. ¹⁹ An na gumo ku saxundi genmanlenmaaxun tilliisen wure, **waxanden** tanjon ɗa, n do axa gaa me jiini noqu ke be yi. ²⁰ Sere be dokkon ga na funti, n da ken ya sugandi. Ken moxo, Banisirayilaganko ga da murutiye be dabari katti axa yi, n n'a laatondi du yi. »

Tunka duumanten yinme ya n da Firawunan kiilun xotondi. **Banisirayilaganko** ma ware harisa.

[*Bitanbinne*]

²¹ Ken falle, Tunka duumanten daali Muusa da : « An kittun wutu kanmun ɗa, bitanbinnen nan ro Misira jamaanen ɗa, bite be, ma seron ga toxo meemendini. » ²² Muusa d'i kittun wutu kanmun ɗa, biten ro. Bito sikki, Misira jamaanen muuman su wa bitanbinnen ɗa. ²³ Kun bito sikki, sere su ma hari i waaxin wari, sigaali nan daga noqu tana yi ken ke. Xa Banisirayilaganko ga ni noqu be yi, xurayen ya n ni non ɗa.

²⁴ Firawunan da Muusa xiri ken falle nan ti a da : « Xa daga ! Xa na Tunka duumanten batu, axa renmun xa ra wa dagana do axa batten ɗa. Ganta axa naaburun baane, i fo roxon do i fo xooro, kun kun toqo yere ya de ! » ²⁵ Muusa jaabi : « An ya ni sadaxantanmisen kinni o yi ba ? Ma an ya ni **sadaxa xuruminten** kinni o yi, an gaa tini o do o naaburun nta telle ? Ayiwa ken nta jaana, o do o naaburun telle ya. Hari xoqi baane^r nta toqo. ²⁶ Baawo, o xurusindini Tunka duumanten da bakka o naaburu ku ya yi, o Alla. Oku yinmenu nt'a tu saado o gaa kijene non ɗa, o ga n xawa ke be sadaxini Tunka duumanten da. » ²⁷ Xa ke su kanma, Tunka duumanten yinme ya n da Firawunan kiilun xotondi, a ga nta dufeene i walla dagana. ²⁸ Firawunan ti Muusa da : « Giri bakka in wure, an nan sabari haan ! An nan maxanɗa,

^r**10.25 Hari xoqi baane** Digaame ti digaame habaraaninxannen ɗa, i ti : « Hari ta baane nta toqo. »

maxa teje in ŋa keeta de ! N ga n'an wari in jon ŋa koota su, an na kara ! »²⁹ Muusa jaabi : « Xoyi an ga d'a ko moxo be, an ntax'in taŋon walla. »

[Misira yanganxatanun lagare]

11 ¹ **Tunka duumanten** daali Muusa da : « N wa tooxi lagaren roono **Firawunan** ŋa, a do Misiranko su, ken falle, a w'axa walla dagana bakka yere yi, dagaye ke yinme wuccen noxon ŋa, a wa xorotini axa yi n'axa xata bakka yere yi bogobogo. ² An na ti koren da kuŋa : yugo su nan kittirakoyi i me yugo yi, yaxare su nan kittirakoyi i me yaxare yi, na kanŋaagaarun do xaaŋisixullinŋaagaarun muuru i ya. »
³ Tunka duumanten da sarandoroken ro i ya Misiranko naxa. Muusa ken yinme xa ni seri xooren ya yi Misira jamaane ke noxon ŋa, a do Firawunan jaman maxa, kafiini Misira renmen su yi.
⁴ Muusa jaabi Firawunan danŋa : « Kundun ya ni Tunka duumanten ga daali nan ti : “ Wuron kaananan ŋa, n wa roono do Misira noxon ŋa. ⁵ Misira jamaanen ren yugu fanan su wa kalla. N'a wutu Firawunan ren yugo be ga n xawa taaxunu a batten ŋa, nan daga a wara tunbaare be gaa gollo ren yugu fana, do naaburun ren yugu fano, a su wa kalla. ⁶ Sonŋo xooren na sigi Misira jamaane ke yi, a me ga ma demu ŋaana, a me ga ntaxa ŋaana xa. ⁷ Xa **Banisirayilaganko** kaara, hari yinmankara nta sere ragana^s, sigaali sonŋoxanne na bogu. Ken ni ya, axa n'a tu ti

^s**11.7 hari yinmankara nta sere ragana** : Digaame ti digaame habaraaninxannen ŋa, i ti : « **hari wulle nta foxunu daaba yi** »

daga i xa toni. ³⁵ Kamon filli do tankaragen sere be ga da futaaden tiidindi, yinben giri Tunka duumanten ŋa n'i xurumindi.

17 ¹ **Tunka duumanten** daali Muusa da : ² « A ko **sadaxakijandaana** Lajaari da, **Haaruna** ren yugo ke, ti a na futaadinxollon bogu yinbinkuma ke naxaanen ŋa, baawo i sennun ya ni, a na yinben sanqi telle noqu laate. ³ Ku sero be ga d'i wuyin faraaxu junuubun ŋa ti i futaadinxollon ŋa, kun futaadinxollo nan tappi, n'i ŋa **sadaxaxurumindifon xuruminte** da fanaaro yi. I sennun ya ni, baawo i d'i sigi Tunka duumanten jon ŋa tilliisen raqe, i na ŋa taagumanse **Banisirayilaganko** da. »
⁴ Ku beenu ga biyi, **sadaxakijandaana** Lajaari d'i futaadinxollon wutu, i d'i tappi n'i ŋa **sadaxaxurumindifon** da fanaaro yi. ⁵ Ke ni haqili yanqande ya **Banisirayilaganko** da, kuudo sere be ga feti Haaruna soxoodi na waase tinkoono Tunka duumanten jon ŋa tilliisen raqe, ti i wa futaade tiidindini. Kuudo kara moxo be ga da Xaaruuna do i bajanlenmon kita, a me na waase ŋaana, kara moxo be Tunka duumanten ga d'a ko Haaruna da ti Muusa faarannaaxun ŋa katti a gaa ŋaana.

[Banisirayilaganko me mukke]

⁶ A yillakaran ŋa, **Banisirayila** jaman teje Muusa do Haaruna yi nan ti i da : « Axa da Tunka duumanten jaman kari ! »
⁷ Jaman gaa me mukken ŋa katti i ya, Muusa do Haaruna ga d'i falle faayi **allanbatika yiranman** ŋa, ma i yaaxen ga nta tabullen ŋa a kanma. Tunka duumanten nooron bange. ⁸ Muusa do Haaruna

tagefon su yonkiranwareyen gaa a maxa, sere baane junuubun saabuda, an na butu katti an jaman su yi ? »²³ Tunka duumanten daali Muusa da :²⁴ « A ko jaman da ti i nan laato bakka Xaaruuna kan do Dataani kan do Habiraama kan ɗa. »²⁵ Muusa giri a gaa dagana Dataani do Habiraama sagata, Banisirayila xirisun d'a batu.²⁶ A ti jaman da : « Axa laato bakka ku seri bononto tilliisun ɗa, axa maxa kati i fo wo fo su yi, ken ga fe, axa n maxa halaki i junuubunun saabuda. »²⁷ I laato bakka Xaaruuna do Dataani do Habiraama kaanun kaaran ɗa. Dataani do Habiraama do i yaqun do i renmun do i kisimarun bogu nan sigi i tilliisun raqun ɗa.

²⁸ Muusa ti : « Axa w'a tuunu ken ɗa, nan ti Tunka duumanten ya n d'in xayi riini ku gollu dabari. N m'a dabari ti in ga ni xirise xa yi. »²⁹ Ku sero ga na kara xo duna su kara moxo, kallen masiibon ga d'i kita xo duna kутten su moxo, an n'a ni Tunka duumanten m'inke xayi ya. ³⁰ Xa selli Tunka duumanten ga na kaawafi dabari, nijnen ga d'i raqen wuji, n'i do i naaburen su toni, i biranton ga na yanqa furun kaara, a na xura axa da ti ku sero da Tunka duumanten roxondi ya. »

³¹ A ga da ku digaamu ko nan duguta baane tan, nijnen booxe bakka i taanun wure,³² nan wuji, n'i do i korun su toni, kafiini Xaaruuna seron do a naaburen su yi. ³³ I fo ga ni fo wo fo su yi, i biranton do a su yanqa dagana furun kaara, nijnen d'i bulu. I buruxe bakka kafon ɗa ke moxo ya yi. ³⁴ Banisirayilaganke su ga ni i kaaran ɗa, i xaaruyen d'a su wurundi, ti nijnen nan maxa

Tunka duumanten da Misiranko do Banisirayilaganke fata bakka me yi. »⁸ Muusa ti Firawunan da xadi : « Jama ke be gaa an batta na ri tusi in jon ɗa, nan ti in da : “ Giri o wure, an do an jaman nan daga ! ” N na xosi bogu ken bire. » Muusa mamanten xosi godo bakka Firawunan ne.

⁹ Ken sigira su, Tunka duumanten daali Muusa da : « Kuudo in n'in kaawafiinun gabondi Misira jamaane ke noxon ɗa, Firawunan nt'axa terinkana. »¹⁰ Muusa do **Haaruna** da ke kaawafi su kijandi Firawunan ɗa. Xa Tunka duumanten da Firawunan kiilun xotondi ya, a ma Banisirayilaganke wara bakka i jamaane ke yi.

[Pesaxansalle]

12 ¹ Tunka duumanten daali Muusa do **Haaruna** da Misira jamaanen noxon ɗa : ² « Ke xaso kundu jaana axa danja xasu fanan ya yi, axa siinen joppaadi. ³ Axa n'a ti **Banisirayilaganke** danja : “ Ke xaso tanmu, fonlaqe su, ma ka su na tanmise bagandi. ⁴ Fonlaqe be ra ga nta tanmisa muuma yigana, an do taaxanlenma be ra gaa tanmise yigana na kafi, axa seran jaatun gaa moxo be. Be su ra gaa ke be yigana, axa na ken ya jaatene na tanmisen sugandi. ⁵ Axa gaa tanmise be bagandini, a nan ja digen ya yi de, leebu ga nt'a yi, a na siine baga. ⁶ Axa n'a mara ma ke xaso tanmun do naxato. Ken koota futuro, Banisirayilaganke su na me ni n'i xurusi. ⁷ Axa n'i foron wutu, i tiyen ga yige ka su yi, xa na foro ku suusa ganlaqe gondomon filli yi, a do tejere. ⁸ Axa na tiye ke biyi ken wuro su yi, n'a do

buurunxeccan yiga, buuru be **buukaado** ga nt'a yi, a do deri xaxaccu. ⁹ Tiye ke xayee nta yigeene, a barabarante xa nta yigeene, a su biyini ya, hari yinmen do taanu, kafiini nuxudufoonu. ¹⁰ Axa maxa fo wuyindi. Fo be nda wuyi, axa n'a sedi yinben na. ¹¹ Axa ga na n'a yigana, axa n'axa naxaanun ya siitini, n'axa teppunun rondi, na guman raga an kitten na, axa n'a yiga karama. Ken ni **Pesaxansallen** ya yi Tunka duumanten da.

¹² « Ken wuro, n wa roono do Misira noxon na, n wa jamaane ke ren yugu fanan su karini, n'a wutu seron na nan daga a wara ma daabanun na. Ken moxo ya ni in gaa Misira munonun kiitindini. Nke ya ni Tunka duumanten na. ¹³ Xa, fore ke ya n jaana axakun da taagumanse yi. Axa gaa kaanu beenu noxo, n ga na fore ke wari, n na jalli i kanma, axa na kisi bire be taawoonen ga na ni xenne Misira yi.

¹⁴ « Ken koota na na axa danja sinme koota yi. Axa gaa ken jaana yaaxaraxureye yi, kuudo na Tunka duumanten daro. Sariyan ya ni axa kanma, n'a wutu axakun na m'axa sere lagaru, axa gaa ke yaaxaraxureye jaana abada.

¹⁵ « Bito jeri noxo, axa na **buurunxeccan** ya yigana. Gelli koyen koota fana, axa na **buukaadon** sankundi bakka axa kaanun noxon na. Sere su xa ga n'a yiga kun bito jeri noxo, ken kaman nan xate bakka Banisirayila xabiilan na. ¹⁶ Koyen koota fana, a do koota lagare, axa na me ni n'in batu. Kun koota yi, axa nta golle su dabarini. Ganta, axa ra w'axa yigandun sorono tan.

¹⁷ Axa wa **buurunxeccan sallen** sallini kuudo axa na sinme do in

an do anke jama ga da me mugu ti Tunka duumanten na !
Haaruna xa na ko yi, axa gaa baqa a yi ? »

¹² Ken falle Muusa da faaren xayee Heliyaabu renmun na, Dataani do Habiraama, i ti : « O nta telle. ¹³ An ga d'o segendi bakka **xattin do tamarileeman waranlaqen jamaanen** na, nan ri o kari ke gunjura yi, ken m'an baga ? An gaa finna tini an w'o kandana xa ? ¹⁴ Tonjon ga ni ke be, an m'o riiti jamaane ya ke yi de, xattin do tamarileeman waranlaqen gaa a yi ! An ma taqee kini o yi, soxante fe, yittingoore fe. An da ku sero raga finkinton ya yi ba ? O nta telle ! » ¹⁵ Muusa butu ma a gaa dangini haqen na. A ti Tunka duumanten da : « Max'i sadaxon raga. Hari fare, n m'a raga i ya abada, n m'i du baananbe su tooro. »

¹⁶ Muusa ti Xaaruuna da : « An do an jama ke su, axa na Tunka duumanten jon na yere xunbane, anken do ikun do Haaruna.

¹⁷ Axa du baananbe su n'i futaadinxollen wutu, na futaaden ro a yi, n'a taaxundi Tunka duumanten jon na, a su kafumante, kamo filli do tankarage futaadinxolle, kafiini an do Haaruna, be su do i xalle. »

¹⁸ Sere su d'i futaadinxollen wutu na yinben ro a yi, na futaaden ro a yi, i daga sigi **genmanlenmaaxun tilliisen** raqen na, kafiini Muusa do Haaruna. ¹⁹ Xaaruuna d'i bayanlenmon kafu me yi i kaaran na genmanlenmaaxun tilliisen raqee. Tunka duumanten nooron xosi bange jaman su da.

²⁰ Ken falle Tunka duumanten daali Muusa do Haaruna da :

²¹ « Axa booxee bakka ke soroba yi, n nan xosi i toni dubaane. »

²² I d'i du sedi bippi jiijen na nan ti : « Eh Alla ! Alla ke be

murutindi, kun ga ni Heliyaabu renmun ŋa, Dataani do Habiraama, kafiini Peleeti ren yugo Woonaa, kun ga ni Rubeeni bonsonŋun ŋa. ² I saako nan teŋe Muusa yi, i do kamo filli do tankarage **Banisirayilaganke**, jamanyinmankon ya ni, batunfaabenun ya ni, toxonton ya ni. ³ I da me mugu ti Muusa do **Haaruna** yi, na du toxo i da : « An d'a wari, an laato keeta de ! Ke jama seren su sennen ya ni, **Tunka duumanten** w'i noxon ŋa xa ! Axa na du fasoona Tunka duumanten ke jama su yi ti kan kille ? »

⁴ Muusa ga da ku digan koninto mugu, a da du sedi bippi niijen ŋa. ⁵ Ken falle, a ti Xaaruuna do i jaman da : « Xunbane suuba, Tunka duumanten w'a tuyindini o yi i sere be ga n'a seren ŋa, a do sere be sennen ga ni, a do a gaa a mulla sere be nan tinko i ya. A ga n'i be sugandi, a na ken tinkondi i du yi. ⁶ Anken Xaaruuna do an bayanlenmo, axa gaa ke be ŋaana, axa na futaadinxollon wutu, ⁷ xunbane, axa na yinben ro i ya, na futaaden ro i ya Tunka duumanten jon ŋa. Tunka duumanten ga n'i be sugandi, ken ya sennen ni. Axa laato keeta de Leewikaaranko ! »

⁸ Muusa saage tini Xaaruuna da : « Axa terinke de Leewikaaranko ! ⁹ Tunka duumanten ga d'axa duran booxo bakka Banisirayila jaman ŋa, Banisirayila Alla, n'axa tinkondi du yi, n'i batikan gollun xaliifa axa yi, axa na Banisirayilaganke su sigan wutu i batten ŋa, axa nexu ken ŋa ya ba ? ¹⁰ A duje, axa nan tinko i ya, anken do an waaxinun su, Leewikaaranko. Axa w'a mulla, axa nan ŋa **sadaxakijandaano** xa yi ! ¹¹ Ken ya saabuda,

ga d'axa bagandi Misira yi xo kure koota be yinme yi. Ke salle ni sariyan ya, n'a wutu axakun ŋa ma axa sere lagaru, a gaa axa kanma abada. ¹⁸ N'a wutu siinen xasu fanan tanmun do naxaton koota futuron ŋa, axa na buurunxeccan ya yigana nan daga a wara m'a tanpillen do baanen koota futuro. ¹⁹ Bito ku ŋeri noxo, **buukaado** ma xawa ŋaana axa kaanun noxon ŋa. Mukken do debinlenma, sere su ga na **buuru buukunten** yiga, ken kaman nan xate bakka Banisirayila xabiilan ŋa. ²⁰ Axa ma xawa fo wo fo yigana **buukaadon** gaa a yi, a ga d'axa ŋi noqu su xa yi, axa na buurunxeccan ya yigana. ” »*

²¹ Muusa da Banisirayilaganke xirisun su xiri nan ti i da : « Axa daga axa tanmisen raga axa fonlaqun danŋa, na **Pesaxan** xurusinden dabari, sallen saabuda. ²² Axa na yittiderun^t wutu, n'i duxumi xurusindiforo ku yi yokken noxon ŋa, n'a suusa do kan ro raqen gondomo filli yi, a do teŋere. Gelli ken bire ma yillen ga na kare, axa baananbe su nan maxa bogu i kan ŋa. ²³ Tunka duumanten wa roono Misira yi na kallen xenundi i ya. A nda foren wari ganlaqe be yi, a na dangi a yi : a nta **kallemaliikan** walla roono ken ka yi.

²⁴ « Ke ni sariyan ya, axa do axa bonsonŋun su ga n xaw'a batta ma abada. ²⁵ Bire be axa ga na ro Tunka duumanten ga da jamaane be laayidun wutu axa da, axa na ke kille batu ma abada.

*12.14-20 Bakke 34.18

^t12.22 **yittideru** : Digaame ti digaame habaraaninxannen ŋa, i wa tini : « Yesoobi »

²⁶ Axa renmun ga n'axa tirindi a maanan ɗa, ²⁷ axa na ti i da :
 “ Ke ni pesaxansadaxan ya, katti Tunka duumanten ɗa, bire be a
 ga ni kallen xenundini Misiranko yi, a ga bonte Banisirayilaganko
 kanma n'o kisi. ” »

Jaman tusi n'i taɗon ro niijen ɗa. ²⁸ Tunka duumanten ga da
 Muusa do Haaruna xayɗi i ya ti fo wo fo su ya yi,
 Banisirayilaganko da ken su dabari ti i moxon ɗa.

[Kaanananansonqo]

²⁹ Wuron kaananan ɗa Tunka duumanten da Misiranko sooman
 su kari*, n'a wutu **Firawunan** sooma be ga n xawa toorini a falle,
 nan daga a wara komo yugo be gaa kason ɗa sooma yugo, kafiini
 naaburu siginton ren fanon ɗa, a su kara. ³⁰ Ken wuru baananne
 yi, Firawunan yinme giri, kafiini a jama, a do Misira su. Sonqo
 xooren bogu jamaane banɗe wo banɗe, baawo ka su nta no, fure
 ga ma bogu ka be yi.

[Forogoyi xoore]

³¹ Wuron kaanana, Firawunan da Muusa do Haaruna xiri nan ti
 i da : « Xa giri ! Axa nan bogu in jamaanen ɗa kafiini
 Banisirayilaganko su, axa nan daga Tunka duumanten batu xoyi
 axa ga d'a ko moxo be. ³² Axa naaburu ku xa be ga ni, i fo xooron
 do i fo miso, xoyi axa ga d'a ko moxo be, xa d'i su wutu axa nan
 daga ti axa yinme yi. Ayiwa, axa n'axa Alla ɗaaga in danɗa. »

ga da me mugu ti in ɗa. I su nemeene ke gunjura ya yi, i kalla
 yere ya. ” »

³⁶ Muusa ga da sero ku be deni koroosindindi jamaanen ɗa, i
 riyen falle, i ga da jamaanen maxankuton bonondi jaman da, na
 jaman yaaxen ro Muusa yi, ³⁷ ku bononto be ga da jamaanen
 botoburu, Tunka duumanten da taawoonen wara i ya. ³⁸ Ku
 beenu ga daga jamaanen koroosi, Nuunu ren yugo Yuusawu do
 Yefunne ren yugo Kaalebu baane ya n toxo bireene.

³⁹ Muusa ga da ku sefo kijandi Banisirayilaganko yi, jama ke
 suno. ⁴⁰ Bita fillan suxuba fana, i da gidun killen wutu segene, i
 gaa a tini : « O wa segene katti Tunka duumanten ga da noqu be
 sugandi, tongun ya ni o ɗa junuubunto. » ⁴¹ Muusa ti i da : « Axa
 na manne ken ɗaana de ? Axa da Tunka duumanten ɗaamariyen
 sooxi ! Axa do sahaaba nta genme. ⁴² Axa maxa sege, baawo
 Tunka duumanten nta do axa yi, xa maxa daga du ro axa xonnon
 kittun ɗa. ⁴³ Hamaleexigankon do Kanaanagankon w'axa kaane
 non ɗa, axa su wa xenne i kaafon wure, baawo, axa da Tunka
 duumanten batunden wara ya, a nt'axa deemana. »

⁴⁴ Xa ken do i fi su, i sege gidinjamaanen ɗa. Muusa ken do
 Tunka duumanten **laayidun waxande**, baane su ma giri daaxan
 ɗa. ⁴⁵ Hamaleexigankon do Kanaanaganko be gaa a taaxunu gide
 ke yi, i yanqa katti i ya, n'i juri, ma i do i gaa a kijeene Harima.

[Xaaruuna xibaare]

¹ Leewikaaranke yogo, a toxon ga ni Xaaruuna, a faaba
16 ga ni Yiccaari, Xehaati kaadunke ga ni, a da sero

*12.29 Bakke 4.22-23

w'aken rondini jamaane ke be a yinme ga d'a wari. A bonsonɗun na taqe kita a yi.

²⁵ « Baawo Hamaleexigankon do Kanaanagankon gaa xuna ke yi, xunbane su, axa n saage katti gunjuran ŋa, ti **Xulunjuumu** fanɗen killen ŋa. »

²⁶ Tunka duumanten daali Muusa do Haaruna da : ²⁷ « N do ke jama tunbogunte jaana fi ya kan bire, jama be ga nta gilli murutini katti in ŋa ? Banisirayilaganko gaa murutiye su yi, n d'i sefon mugu, i nta feteene a yi. ²⁸ A ko i da ti : “ Nke Tunka duumante, n kuna ti in ŋalintaaxun ŋa, tonɗun xa ya ga ni, ti in n'axa ragana ti in ga d'axa mugu ke be koono ya. ²⁹ Axakun beenu toxonun ga wuti gelli axa ga tanpille siine, axa su kalla ke gunjura ya noxon ŋa, axakun beenu ga muruti katti in ŋa ! ³⁰ N kuna ti, axa ntaxa roono in ga da jamaane be laayidun wutu axa da, ma a ganta Yefunne ren yugo Kaalebu, do Nuunu ren yugo Yuusawu baane. ³¹ Axa ga ti i w'axa renmu ku be ragana, n w'ikun rondini jamaane ke be axa ga ma duje roono, i n'a wari. ³² Xa axakun kalla ke gunjura ya yi. ³³ Axa ren yugun wa tannaxate siine nagaanini ke gunjura yi, axa fillakappen tooran na saxu i kanma, ma axa su ga n kara ke gunjura noxon ŋa. ³⁴ Axa da tannaxate bito ya ŋa koroosindini jamaane ke yi. Ken ŋa, koota baane su na ŋa axa da siine. Axa ga na axa junuubunun tooran wutu tannaxate siine, axa w'a tuunu nan ti in sooxinden buren ya ni. ³⁵ Nke Tunka duumante, n n'a ko axa da, n kuna ti a yi ya, nan ti in na ke ya jaana ke jama tunbogunte be

³³ Misiranko d'i yinme muuru Banisirayilaganko yi, i ti i nan daga karaman-karama. I ti du da : « O ga ma ku sero wara, o su nemeene ya ! » ³⁴ Ken ya n sigi Banisirayilaganko do i farijura xootinten ga daga, hari a ma malaso. I da juranxollon siiti ti i yiraamun ŋa, n'i saxu i kunkun ŋa, nan bogu. ³⁵ Muusa ga da Banisirayilaganko jaamari ti fo wo fo su yi, i d'a batu. I da jaagaarun muuru Misiranko maxa : kanɗen do xalisixulle, kafiini yiraamu. ³⁶ Tunka duumanten da Misiranko duɗandi, i da Banisirayilaganko ku. I da Misiranko kiteyun su wutu ken moxo ya yi, n'i kitti duurun toxo. *

³⁷ Ken falle, Banisirayilaganko ware killen ŋa nan giri Ramuseesi katti Sukkoti yi, i wa kamo tunmi wujune kurayugo bakka, jaman kute nta ke jaate yi. ³⁸ Naaburu gabe ŋi do i batten ŋa, xabiila sagaranto tana xa ŋi do i batten ŋa. ³⁹ I ga d'i xata bakka Misira yi bire be, jewoyi bure saabuda, i ma katu farijuran malasoyen dukku, sigaali i na silifanda ken wutu. I da tufullen ya dabari, baawo i farijuran ma ŋi a ga malaso.

⁴⁰ Banisirayilaganko da kamo naxati do tanjikke siine ya ŋa Misira taaxen ŋa. ⁴¹ Kamo ku naxati do tanjikken siine ga tinme koota be yinme ya ni, Tunka duumanten jama ga bogu Misira jamaanen ŋa xo kure. ⁴² Tunka duumanten ga d'i bagandi Misira jamaanen ŋa koota be, a wuyi sikki i da. **Isirayila** bonsonɗun su xa nan xawa wuyini sikki a da ken koota yi siine su ma abada.

*12.35-36 Bakke 3.21-22

⁴³ Tunka duumanten daali Muusa do Haaruna da :
« Pesaxansallen sariyanun faayi : mukke su sunnante ga fe, a nta
Pesaxan yiganden yigana. ⁴⁴ Kome su ga xobe ti xaa'lisin ŋa, a
sunnanten ga ni, a ra w'a yigana. ⁴⁵ Mukke be gaa to'omadan ŋa,
a do musungollinŋaana, i ra nt'a yigana. ⁴⁶ Tiye ke yigeene kan
noxon ya yi, fo wo fo nta bakka, a xottun nta kareene.

⁴⁷ Banisirayilaganko su na salle ke dabari. ⁴⁸ Selli mukke gaa
kafiini axa yi, a gaa a mulla i na Pesaxan salli Tunka duumanten
da, a n'i kan yugon su sunnandi. Ken bire, a ra w'a yi na salle ke
salli xo Banisirayilaganko moxo. Xa sunnantanbali su nan max'a
yiga. ⁴⁹ Sariyan na ŋa baane, Banisirayilaganko do i mukkunun su
kanma. »

⁵⁰ Tunka duumanten ga da Muusa do Haaruna ŋaamari ti fo wo
fo su yi, Banisirayilaganko da ken yinme ya dabari. A ŋa kundun
ya. ⁵¹ Ke koota yinme ya ni, Tunka duumanten ga da Isirayila
renmun bagandi Misira jamaanen ŋa xo kure.

[Sooma maxawaseye]

13 ¹ **Tunka duumanten** daali Muusa da : ² « Axa yaxare su
ren yugu fanan ga na saare, axa n'a sugandi inke Tunka
duumante da, baawo in ya xalle ni. Ken ni
Banisirayilaganko do i naaburun su ya. »

³ Muusa jaabi Banisirayilaganko da nan ti : « Axa n'axa haqilen
toxo ke koota yi, axa ga bogu Misira komaaxun ŋa, baawo Tunka
duumanten d'axa bagandi ti i senben ya. Ken kuŋa, xa maxa

¹³ Muusa jaabi Tunka duumanten da : « Misirankon d'a mugu ti
an senben ya n da ke jama segendi bakka i jamaanen ŋa. ¹⁴ I d'a
laxami ke jamaane xa seron da, kun xa d'a mugu ti anken Tunka
duumante, an wa kafiini ke jama yi. Anken ya ni Tunka
duumanten ŋa, an gaa du koyini i ya yaaxe ti yaaxe. An tabullen
wa biirini i kanma, kiyen ŋa, an tabullunman w'i kaane xo
gondoma giile, an nooron w'i kaane wuron xa yi. ¹⁵ An na yille
ken jama buruxana xo sere baanen moxo ! Ee ! Ken ŋa, jamaanu
be ga d'an xibaaren mugu, i na ti : ¹⁶ « Jaaxa Tunka duumanten
ga da jamaane ke be laayidun wutu ke jama da, a konto i
joofandini ya ! Ken ya n sigi a ga d'i ŋamallexu gunjuran ŋa. » ¹⁷-
¹⁸ Gelli saasa, n Tunka duumante, an senben nan bange ! Baawo
an ya n ti anken Tunka duumanten ni nooxen ya, fonnansiren ya
ni an ŋa, an gaa futuxiyun do murutiyun muŋini, xa an nta fo wo
fo su walla dangini. An ti an ya na renme batta ti faabe junuubun
ŋa, ma a buru sikkan do a naxata. ¹⁹ Ken kuŋa, yanpa ke jama
maxa, xo an ga d'a xanu n'a kanda, xoyi an ga d'a muŋi gelli
Misira yi, ma yere. »

²⁰ Tunka duumanten daali : « N yanpa a yi xoyi an ga d'in
ŋaaga moxo be. ²¹ Xa inke Tunka duumante, n ya ga ni ŋalinten
ŋa, n nooron gaa ŋiijen loogono ! ²² Ku beenu ga d'in nooron do
in kaawafiinun wari Misira, a do in ga da fo be ŋa gunjuran
noxon ŋa, ikun ya ga yille inke xenpene xadi, n'in lungu taanu
tanmi ! ²³ N kuna, i du baananbe su ga d'in roxo, n ga da jamaane
be laayidun wutu i faabanu da, i nt'a walla i yaaxen ŋa. ²⁴ Xa in
kome Kaalebu, haqile tana d'aken kanda, a do sikka m'in batu, n

jaman muuman ti i da : « Ah ! Hari o gan kara Misira yi, ma o gan kara ke gunjura yinme yi ke !³ Mannen sigi **Tunka duumanten** ga d'o riiti ke jamaane yi ? Nan ri o saatun jongi kaafan ɗa ? O yaqun do o renmu na komaaxu. O nda saage katti Misira yi dubaane, ken ya nta faso o da ba ? »⁴ I ti me da : « O na yinmanke tana wutu, o n saage katti Misira ! »

⁵ Muusa do Haaruna da du wara yanqana bippi nijnen ɗa Banisirayila jaman su kafumanten gaa me kanma. ⁶ Nuunu ren yugo Yuusawu, do Yefunne ren yugo Kaalebu, i beenu ga ni kappa jamaane ke sonsolondaanon ɗa, i suno ma i gaa i **yiraamun booxono**.⁷ I ti Banisirayila jaman da : « O ga daga sonsolondi jamaane ke be yi, o ga d'a yiila, jaman siri-sire ya ni. ⁸ Tunka duumanten ga n'o xanu, a n'o kijana jamaane ke yi ya, n'a kini o yi xa mene, **xattin do tamarileeman waranlaqen** gaa jamaane ke be yi. ⁹ Xa, Tunka duumante, xa maxa muruti katti ken ɗa ! Axa maxa kanu ke jamaane seron ɗa, i jaana o logon baane ya yi tannu. I alla wuru i ya, oku xa do Tunka duumanten wa doome. Axa maxa kanu i ya ! »¹⁰ Jaman xosi ti i na Yuusawu do Kaalebu gididunwara. Xa Tunka duumanten nooron xosi bange Banisirayilaganko su danja ken sigira baane yi **genmanlenmaaxun tilliisen** kanma.

¹¹ Tunka duumanten daali Muusa da : « Ke jama n'i tan fatana inke roxonden ɗa kan bire ? I saqa in ɗa kan bire ? Xoyi in ma kaawafi gabe ɗaji i jon ɗa harisa ?¹² N w'a katta ti taawoonen ɗa, n'a kuma i xayimaxantanfon ɗa. N na jama xooore bagandi anken Muusa yi, a ga n furu ke jama yi. »

buuru buukunte yiga. ⁴ Axa bogu lenki ya, Habiibunxaso^u. ⁵ Tunka duumanten ga d'a laayidun wutu axa sere fanon da ti i wa nijne be kinni axa yi, **xattin do tamarileeman waranlaqen** gaa non ɗa, Kanaanagankon do Heetigankon do Hamoorikaarankon do Hiiwikaaranko, a do Yebuusikaarankon nijnen ya ni. A ga n'axa rondi non ɗa bire be, ke xaso sigi ta su, axa na bito jeri salle salli. ⁶ Kun bito jeri, an na **buurunxeccan** ya yigana. Bitu jirundin na ɗa Tunka duumanten da salle. ⁷ Buurunxeccan ya n yigeene bito ku jeri noxo, **buuru buukunten** ma xawa wariini an nen ɗa. **Buukaadon** n maxa wari an dingira su yi. ⁸ Ken koota, an na ke tuyindi an renmen ɗa, nan ti : “ Ke koota sababun ni, Tunka duumanten ga da ke be ɗa o danja ya, o bakken ɗa Misira. ”⁹ Ken salle na ɗa axa danja haqiliyanqande, xo taagumansen gaa axa kittun do axa tanon ɗa, a banganten ga ni, kuudo Tunka duumanten sariyan na duume axa raqun ɗa, baawo Tunka duumanten d'axa bagandi Misira yi ti senben ya. ¹⁰ Siine wo siine, axa na ke laada dabari i waxatin ɗa.

¹¹ « Ken kuja, Tunka duumanten ga n'an rondi Kanaanaganko jamaanen ɗa xoyi a ga kuna ti a yi an do an faabanu da moxo be, a gaa riini a kini an ɗa, ¹² fo wo fo su ga n an mareyen ɗa, haadamarenmen do naaburu siginte, an n'a su ren yugu fanan kini Tunka duumanten ɗa, a ya fo ni. ¹³ Farun ren fanon su, an n'i maxawasa ti jaxanlenme. An ga m'i maxawasa, an n'i xannun

^u**13.4 Habiibunxaso** : Ken ni Banisirayilaganko siinen xasu fanan ya, a gaa genme marisinxaso ma awiriilinxaso. Bakke 12.2

xoso. Xa haadamarenmun ren yugu fano, an koren noxo, an n'i maxawasana ya. ¹⁴ Ken ɗa, a xunbanen-xunbane, an renmen ga n'an tirindini nan ti : “ Ke xa ni manne yi ? ” an na ti : “ Tunka duumanten d'o bagandi Misira komaaxun ɗa ti i senben ya.

¹⁵ **Firawunan** ga bara o walla bogo-bogo ya ni, Tunka duumanten ga da Misira jamaanen sooman su kari, seron do naaburun su ren fanon kara. Ken ya saabuda in gaa naaburu yaxare su ren yugu fanan sadaxini Tunka duumanten da, n gaa haadamaren yaxarun kun soomanun maxawasana. ”

¹⁶ « Tunka duumanten d'o bagandi Misira yi ti senbe xooen ya, ken saabuda, a nan ɗa xo taagumanse yi axa kittun do axa taɗon ɗa. »

[Bogukilli xerexerente]

¹⁷ Bire be Firawunan ga da jaman wara dagana, Alla m'i kanda i nan bogu ti filisitinin jamaanen killen ɗa, a be ga ni killi deppen ɗa. Alla d'a wari ya nan ti, jaman ga na xonnon kuren wari non ɗa, i nan maxa nimisi, i gaa saagene katti Misira yi. ¹⁸ Alla da goorikille ɗa jama ke danɗa **Xulunjuumu fanɗen** gunjuran ɗa. Banisirayilaganko bogu Misira yi ya xo kure. ¹⁹ Muusa da Yuusufu xottun wutu do du yi. Baawo, saado Yuusufu gaa kalla, a wasu ti a yi Banisirayilaganko danɗa, nan ti : « Ma axa ga da Alla deemanden kita, ken ɗa, axa n'in xottun wutu, axa do i na daga. »

²⁰ I giri Sukkoti nan daga daaxe Yetaamu gunjuran raqen ɗa.

²¹ Kiyen ɗa, Tunka duumanten yinme tabullunma w'i kaane xo

²⁵ Tannaxate bito noxo, i da jamaanen duuxura nan saage. ²⁶ I da Muusa do **Haaruna** do Banisirayila jaman su ɗi Xadesi yi Paraana gunjuran ɗa. I ga da ke be wari, i d'a ko jaman da, na jamaane ke yittirenmun xa koyi i ya.

²⁷ I ti Muusa da : « O daga an ga d'o xay jamaane be. Tonɗu, **xattin do tamarileeman waranlaqen** jamaanen ya ni, a yittirenmun yogo faayi ! ²⁸ Ganta, sero be taaxunton gaa non ɗa, senbenton ya ni de ! Tagayinbinnen ya n'a debun su yi, o da Hanaaxi soxoodi yinme xa ya wari kappa i ya.

²⁹ Hamaleexigankon wa taaxunu Negeba maran ɗa, Heetiganko, Yebuusikaaranko, do Hamoorikaaranko, kun wa taaxunu gidinjamaanen ɗa, Kanaanagankon wa taaxunu geejin kaaran do **Yaradefanɗe** xannen ɗa. »

³⁰ Jaman ga teje Muusa yi, Kaalebu d'i sabarindi, a do a gaa me yi : « O nan setu, o n daga ! O na jamaanen ɗa o xalle yi. Sikka nt'a yi, o n'a ragana ya. » ³¹ Xa, a do sero beenu ga daga doome yi da du toxo ti : « O ra nta xenne ke jama yi, baawo a ya n fuɗo o yi senbe. » ³² I xosi toxo jamaane ke maxankutunu Banisirayilaganko da, i gaa tini : « Oku ga daga jamaane ke be yaala kuudo n'a duuxura, jamaane ya ni, a gaa i taaxaanon yigana, o ga da sero ku xa be wari no, a su dinkan giile ya ni. ³³ O da dinkanu xa wari kappa i ya, **Nefelinun** ya ni, **Hanaaxi** soxoodi, oku na kun wure xo fuuɗun ya, i yinme xa n'o faayini xo fuuɗu ya xa mene. »

14 ¹ Jaman da sonqon sigindi nan toxo xaarunu, i wuyi wuunu. ² **Banisirayilaganko** doxo Muusa do **Haaruna** yi,

¹³ Haseeri fonlaqe, Mixiyeeli ren yugo Setuura ya n daga,

¹⁴ Nafutaali fonlaqe, Waafesi ren yugo Nahaabi ya n daga,

¹⁵ Gaadi fonlaqe, Maaxi ren yugo Guweeli ya n daga.

¹⁶ Muusa da ku sero ya deni sonsolondi jamaanen ɗa. Muusa da Nuunu ren yugo Hoseeya ken toxora Yuusawu.

¹⁷ Muusa d'i xay'i telle sonsolondi Kanaana jamaanen ɗa, nan ti i da : « Axa royinton nan bogu ti **Negeba** ya yi, nan sege gidinjamaanen ɗa. ¹⁸ Axa wa jamaanen walla a gaa moxo be yi, selli senbe gaa a jaman ɗa, ma senbe ga nt'a yi, axa n'a tu, axa w'a jaman gaboyen do a roxoyen xa tuunu. ¹⁹ Axa n'a tu, ku sero gaa jamaane ke be yi, selli a siga re ga ni ma a ga maɗa, selli i kaanun ga ni daaxon ya, ma i taganton ya ga ni. ²⁰ Axa w'a tuunu selli soxanjiina siren ya ga ni, ma a ga maɗa, yitte gaa a yi, ma a ga nt'a yi. Axa na duruxoto, axa do jamaanen yittirenmu na ri. » Baawo ken bire ni **reesen** sanjaanen ya yi.

²¹ I sege nan daga sonsolondi jamaanen ɗa, n'a wutu Siini gunjuran ɗa, nan daga a wara Lehoobu yi, Lebo-hanmaati kaaran ɗa. ²² I sege ti Negeba ma i gaa kijeene Hebuuroona, noqu be ga ni Hayimaana do Sesaayi do Talama taaxuran ɗa, kun ga ni **Hanaaxi** soxoodin ɗa. Sowaana ga Misira yi, Hebuuroona taaxu a kaane ti siino neri. ²³ I kije ma Hasekooli waranlaqen ɗa, na reesekingen do i konbon kutu, sero filli n'a wutu ti dokkon ɗa, na yittirenmu yogonu wutu, i gaa xilli « **runmaani** », a do tururenmu yogonu. ²⁴ I da ken noqu xiri « Hasekooli », a wure ga ni « konbo », n'a sababun ɗa i ga da konbon kutu non ɗa.

gondoma giile, na killen koyi i ya. Wuron ɗa, a na xureyen kini i ya. I ra wa wuron do kiyen su terana. ²² Kiyen ɗa tabullen nta fateene bakka i ya, xureyen xa nt'i walla wuron ɗa.

[Xulunjuumufanɗe booxeye]

¹ **Tunka duumanten** daali Muusa da : ² « A ko

14 Banisirayilaganko da i nan saage katti Pi-hayirooti yi, Migidoole do geejin naxa Baalu-sefoona raqen ɗa. Axa na daaxe geejin xannen ɗa. ³ **Firawunan** wa tini : “ Banisirayilaganko faayi ga hawuje jamaanen noxon ɗa, gunjuran d'i toni. ” ⁴ N wa Firawunan kiilun xotondini a gaa axa batta, xa, n w'in tunkaaxun koyini ti Firawunan do i jaman bononden ɗa, Misiranko gaa a tuunu ti inke ya ni Tunka duumanten ɗa. » I d'a ɗa kundun xa ya.

⁵ I ga d'a ko Firawunan da ti jaman wuru, a do i jaman da haqilifaraaxuyen dabari Banisirayilaganko fin kanma. I ti : « O da manne xa ɗa ke yi, o ga da ku sero wara i ga daga ? I ra ntaxa ɗaana o da komo yi de ! » ⁶ A d'i gajanwotoron siiti do i jaman nan daga doome. ⁷ A da kamo tunmi wotoro wutu kurayugu sirun ɗa, kafiini Misira wotoronun su yi. Wotoro su do yugu sikki^w.

⁸ Tunka duumanten da Firawunan kiilun xotondi, Misira tunkanyugo. Banisirayilaganko bogunton d'i kittun wutu kuudo n'i hooraaxun koyi. Misira tunkanyugon d'i fanpa. ⁹ Misiranko ga d'i fanpa, i rege i daaxan ɗa geejin xannen ɗa. Firawunan siinun

^w**14.7 yugu sikki** : Fasarindaano yogonu ti : gajanyugu, yogonu xa ti : gajanyugu sikkande.

do wotoronu, do wotorowurundaanon do kuranlenmo beenu gaa wotoronun noxo, i da Banisirayilaganko ji Pi-hayirooti kaaran ɗa, Baalu-sefoona xanne.

¹⁰ Banisirayilaganko ga d'i yaaxon wutu, ma Firawunan riyinten faayi ke. A tinko i ya. Banisirayilaganko kanu buru, i sonqo katti Tunka duumanten ɗa. ¹¹ I ti Muusa da : « Furunkunmun konto Misira yi ya ba, an ga d'o riiti kara ke gunjura yi ? An da ke ya na o yi kundu Muusa, an ga d'o bagandi Misira yi ? ¹² O m'a ko an da gelli Misira, nan ti an n'o wara komaaxun ɗa Misiranko maxa ? Ken ya n fasu o ga daga kara do gunnen ɗa. » ¹³ Muusa ti jaman da : « Axa maxa kanu, xa d'axa du raga yugu ya, Tunka duumanten gaa ke be jaana axa da n'axa kisi lenki, axa wa ken walla. Baawo axa yaaxen gaa ku Misiranko be yi lenki, axa ntax'i walla hari abada. ¹⁴ Tunka duumanten ya n gajanɗa axa da, axakun nan tuuma. »

¹⁵ Tunka duumanten daali Muusa da : « An na manne laxaraxaasana katta in ɗa ? Ti Banisirayilaganko da, i nan ware killen ɗa. ¹⁶ Anken n'an guman wutu, an n'an kitten do a banba geejin kanma, an n'a booxo, Banisirayilaganko na dangi, i taanun kaawanto. ¹⁷ Nke yinme wa Misiranko kiilun xotondini i gaa sukkeene do i ya. N w'in tunkaaxun koyini ti Firawunan do i kuranlenmo, a wotoronu, do a wurundindaanon bononden ɗa. ¹⁸ Ken moxo, Misiranko w'a tuunu ti inke ya ni Tunka duumanten ɗa bire be in ga n'in tunkaaxun koyi Firawunan do i wotoronun do i wurundindaanon ɗa. »

faaba gan n tufa a yeeson ɗa, xo bito jeri yaagu m'a raga sa ? Ken kɗa, a nan xate bakka daaxan ɗa bito jeri. Ken falle a na ri i sigan wutu. » ¹⁵ I da Mariyaamu laatondi bakka daaxan ɗa bito jeri, jaman maxa daga ma a gaa saagene riini i sigan wutu.

¹⁶ Ken falle ya ni jaman ga giri Hacceroota nan daga taaxu Paraana gunjuran ɗa.

[Kanaana jamaanen sonsolonde]

13 ¹ Tunka duumanten daali Muusa da : ² « Soro xayii telle koroosindi Kanaana jamaane ke be n gaa a kinni **Banisirayilaganko** yi. Axa na xabiila su seri baane deni. Sere su nan daga i xabiilan toxon ɗa. Axa n'i sagara bakka Banisirayila kaanankon ɗa. » ³ Muusa d'i xayii gilli Paraana gunjuran ɗa Tunka duumanten jaamarinden kanma. Kun sero su ni Banisirayila kaanankon ya. ⁴ I toxonun faayi :

Rubeeni fonlaqe, Jakuura ren yugo Saama ya n daga,

⁵ Simoona fonlaqe, Hoori ren yugo Safaata ya n daga,

⁶ Yehuuda fonlaqe, Yefunne ren yugo Kaalebu ya n daga,

⁷ Yisaxaari fonlaqe, Yuusufu ren yugo Yigaali ya n daga,

⁸ Hefarayimu fonlaqe, Nuunu ren yugo Hoseeya ya n daga,

⁹ Beniyamiina fonlaqe, Laafo ren yugo Palaati ya n daga,

¹⁰ Jebuluunu fonlaqe, Soodi ren yugo Gadiyeeli ya n daga,

¹¹ Yuusufu ren yugo Manaase fonlaqe, Suusi ren yugo Gaddi ya n daga,

¹² Daani fonlaqe, Gemeli ren yugo Hamiyeli ya n daga,

ɗa. I sikki su daga. ⁵Tunka duumanten yanqa, a gaa tabullu
xooren noxon ɗa, nan sigi tilliisen raqen ɗa, na Mariyaamu do
Haaruna xiri, i filli su nan daga katti a yi. ⁶Tunka duumanten
daali i da :

Axa d'in sefon terinka :

Selli **annabinyinme** gaa axa yi,

sababu ya n sigi in ga da du koyi a yi,

n sefene a da kuyin ya.

⁷Xa ken do in kome Muusa xalle nta baana,

aken be ga ni in sere saxiironde katti in koren su yi,

⁸n sefene aken da yaaxe ti yaaxen ya,

muqe fe.

A n'in yinme saanan ya walla.

Axa saako kan moxo, n'in kome Muusa bexu ?

⁹Tunka duumanten butu i wure nan daga. ¹⁰Tabullen giri
tilliisen kanma. Saafin bange Mariyaamu yi ken batte su, a xura
xa fexefexe.

Haaruna ga tiirinbe katti a yi na saafin wari a yi, ¹¹a ti Muusa
da : « Ee, n Tunka, n d'an ɗaaga, max'o raga ti o gollun ɗa,
haqilanloxaaxun ya n d'o kita, o ɗa junuubunto yi ! ¹²Ee !

Mariyaamu gan nta ɗa xo renme be dusuxaaliyan ga d'a yiga i
ma noxon ɗa saado a gaa saareene ! »

¹³Muusa laxaraxaasa katti Tunka duumanten ɗa, nan ti : « Eh
Alla, a sahandi ! » ¹⁴Tunka duumanten daali Muusa da : « A

¹⁹Alla maliika be ga ni wareene Banisirayilaganko kaane, a
saage i batta, tabulle ke xa saage gilli i kaane nan toxo i falle yi.

²⁰A ro Banisirayilaganko do Misiranko naxa. Wuron noxo,
dabaren dabari Alla tuwaaxun ɗa, baane su ma katu kijene i
funen ɗa wuron muuma.^x

²¹Muusa d'i kitten banba geejin kanma. Tunka duumanten da
kinbakkankanka xote girindi wuron muuman su yi, na geejin
booxo fillo. Killi kaawanten bogu. ²²Banisirayilaganko taanun
kaawanton ro geejin noxon ɗa. Jin ɗa xo tageye, teyen do
noogen ɗa. ²³Misiranko fanpe do i ya. Firawunan siinun do a
wotoronun do i wurundindaanon ro do i ya ma geejin naxaane.

²⁴Jaaxa suxuba fanan ɗa, Tunka duumanten da du toxo xureyen
do tabullen noxon ɗa, n'i kiilunun girindi. ²⁵A d'i wotoronun
taanun raga n'i wurunden xotondi. Misiranko ti : « Xa ri o n
wuru, o n laato bakka Banisirayilaganko yi, baawo Tunka
duumanten ya ni o gajanna i da. » ²⁶Tunka duumanten daali
Muusa da : « An kitten banba geejin kanma, kuudo jiinun nan
saage Misiranko do i wotoronun do i settaanon kanma. »

²⁷Muusa d'i kitten banba geejin kanma. Katti yillankaro, geejin
saage katti i taaxura xasen ɗa, Misiranko gaa wurunu, i do a wa
tallan genme. Tunka duumanten xosi Misiranko duuya geejin
noxon ɗa. ²⁸Wotoronun do i wurundaanon do Firawunan kuren

^x**14.20** Yere ra wa faamini xa nan ti : « Biten wa Misirankon ɗa,
xurayen wa Banisirayilaganko yi, baane su ma katu kijene i funen ɗa
wuron muuma. »

su ro falle geejin noxon ɗa do Banisirayilaganko batte, jin yille i kanma. Hari sere baane ma sege. ²⁹ Xa Banisirayilaganko tere geejin naxaanen ya yi, i taanun kaawanto. Jin senbe i teyun do i noogun ɗa xo tageye.

³⁰ Ken koota, Tunka duumanten da Banisirayilaganko kisi Misiranko yi. Banisirayilaganko da Misiranko furun wari do geejin xannen ɗa. ³¹ Banisirayilaganko ga d'a wari Tunka duumanten ga da Misiranko raga ti ke senbe yi moxo be, i kanu a yi. I d'i saxiiraaxun ro Tunka duumanten kanma, n'i saxiiraaxun ro a kome Muusa xa kanma.

[Muusa suuge]

15 ¹ Ken bire Muusa do **Banisirayilaganko** da ke suuge suugu **Tunka duumanten** da, i ti :

N wa suugunu Tunka duumanten da,
baawo a niyindindi.
A da siinun do wotoronun sedi geejin ɗa.

² N suugen ni do Tunka duumanten ya yi,
N senben ya ni,
N kisindaanan ya ni.

A ya ni in Alla yi,
n na suugu a da !
A ya ni in faaba Alla yi,
n n'a darontaaxun suugu !

a da : « An suuxunu in danɗa ya ba ? Yelli Tunka duumanten gan n'i yinme tuwaaxun yanqandi i jaman ɗa, i su gaa ɗaana annabinyinmu ! » ³⁰ Muusa do Isirayila tanɗere ke yinmanken saage katti daaxan ɗa.

³¹ Tunka duumanten da fanke girindi geejin ɗa, na jaxanɗonon riiti daaxan ɗa. Daaxan kaara su, jaxanɗonon juruminten wa kiye terende bakka. A juruminten wa niin kanma ti sogone fillo.

³² Jaman da ken kiye do ken wuro su sigi kafiini bita fillanden ɗa, i gaa jaxanɗonon xoorono. Sere be ga ma fo gabe kita ya ni, **homeeri** kanden tanmu, [homeeri baane wa genme kame muude]. I d'a fesi do daaxan kaaron ɗa. ³³ Na tiyen toxo i raqun ɗa i gaa a kanbunu, Tunka duumanten butten yanganxatan d'i raga, taawoonen xanu i ya. ³⁴ I da ken noqu toxora Kiboroto-hataawa, a wure ga ni « berexen xaburo », baawo berexen ga ji ku be yi, i d'i firindi non ya.

³⁵ I ga giri Kiboroto-hataawa, i daga Hacceroota. I daaxe non ɗa.

[Annabi Muusa kuusinka yaxariyaxiye]

12 ¹ Mariyaamu do **Haaruna** da Muusa bexu, ti baawo a da Kuusinka yaxaren yaxi. ² I ti : « Keeti **Tunka duumanten** da Muusa baane ya ɗa xayifaare yi ? Yaala a ma o xa xayi ya ba ? » Tunka duumanten xosi a mugu. ³ Xa Muusa ni sere ya kuɗa, a me nooxe nta du yi.

⁴ Ken noxoodu tan, Tunka duumanten daali Muusa do Mariyaamu do Haaruna su nan daga **genmanlenmaaxun tilliisen**

w'axa kuunu tiye yi kuɗa, axa gaa a yigana.¹⁹ Axa nta xenpeene bito filli sikki yigeye xa yi mene, ma koye yigeye,²⁰ xasu muuman ya ni, ma tiyen ga n d'i tu bogu axa yi, nan bogu ti axa nuxunboton ɗa. Ken su n'axa ga da Tunka duumanten sedi ya, a gaa axa naxan ɗa, n'a sababun ɗa axa ga wu katti a yi, nan ti :
' O bogu Misira yi manne ? ' »

²¹ Muusa jaabi : « N gaa jama ke be noxon ɗa, a yirigeyen ni kamo tunmi wujune haadamarenme ya, an xa ti an wa tiyen kinni ken su yi i gaa a yigana xasu muuma !²² Hari an ga na nan do tanmisen su ya kari i da, ken w'i bakka ba ? An ga na geeji jexen su tangi katti i ya, ken w'i bakka ba ? »²³ Tunka duumanten daali Muusa da : « N senben xa wa kontono ba ? An w'a tuunu saasa selli in sefen gaa ɗaana, ma a ga nta ɗaana. »

²⁴ Muusa bogu tilliisen ɗa, na Tunka duumanten digaamun kijandi jaman ɗa. A da tanɗere xirise kafu me yi bakka jaman ɗa, n'i sigindi do tilliisen kaaron ɗa.²⁵ Tunka duumanten yanqa tabullen noxon ɗa, nan sefe a da. A da fo wutu Muusa tuwaaxun ɗa, n'a kini tanɗeren yinmanken ɗa. Gelli tuwaaxun ga ro i ya tan, i sefe ta baane xo **annabinyinmu**.

²⁶ Soro filli toxo daaxan ɗa bakka tanɗere ke xirisen ɗa, kun ga ni Yelidaadi do Medaadi yi. Nooron ro i xa yi n'i toxo daaxan ɗa, i ma bogu nan daga tilliise ke yi xa, xa i xa toxo sefene daaxan ɗa xo annabinyinmu.²⁷ Murunte yogo wuru telle Muusa xibaari nan ti : « Yelidaadi do Medaadi faayi sefene daaxan ɗa xo annabinyinmu ! »²⁸ Nuunu ren yugo, Yuusawu be ga Muusa wure gelli a tugunne, a ti : « N yinmanke Muusa, i kaba ! »²⁹ Muusa ti

³ Tunka duumanten ni kuranlenman ya.
A toxon ya ni Tunka duumante.

⁴ A da **Firawunan** wotoronun do a kuren sedi geejin noxo.
A yugu sirun su toxo **Xulunjuumu fanɗen** ɗa.

⁵ Jin jufoyen d'i xufu,
i yanqa budan ɗa xo gidindunga.

⁶ Tunka duumante,
an kitti teyen senben kasafoyen wa warini,
Tunka duumante,
an kitti teyen wa xonnen bonondini.

⁷ Ti an fasanɗuntaaxu xooren ɗa
an w'an gajanlenmon xenundini.
An butten yanganxatan w'i biyini xo sokki kaawante.

⁸ An fuutandifanken da jiinun kafu me yi,
i senbe do kaaron ɗa xo bulle,
jin jufoyen sabati ma geejin butten ɗa.

⁹ O xonnon ti :
« Xa ri o n wuru do i ya
o n'i raga,
o n'i kittidufoonun taxandi,
o n'o butte mura i ya
ma o ga xenperandangi.
O n'o kaafon buusu, n'i kari
n'i yokkun wutu ! »

¹⁰ An ga fuutandi,
geeji d'i toni.
I yanqa jin wure
xo mexenxunturan gaa yanqana ji xoori-xooron noxon
ɗa.

¹¹ Kan alla ni xoyi an moxo ?
Tunka duumante,
ko sennen ni xoyi an moxo ?
A do tiigande ga n xawa ?
Raniyaana ga ni ?
Kaawafi janɗaana ga ni ?

¹² An d'an teyen banba,
nijnen d'i toni.

¹³ An ga d'an jama be hooraaxu,
an d'i geesu ti **xanuyi duumanten** ɗa.
An senben d'i kanda
katti an dingira sennen ɗa.

¹⁴ Seron ga n'a mugu, i wa saralleene,
ma karandun ga da filisiinun raga.
¹⁵ Ken moxo yi, Hedoomu xirisun gaa hawujeene.
Buttunkutun na Mowaaba tunkanyugun raga.
Fatankallen gaa Kanaanagankon ragana.

¹⁶ Jooten do mullun na xosondi i ya.

daxanmen gaa xo furufuru. ⁹ Wuron ɗa nigijen ga na yanqa do daaxan kaaron ɗa, mannan xa na saxu.

¹⁰ Ayiwa, Muusa da jaman su wuuxannen mugu, sappa su gaa i tilliisen raqen ɗa. Tunka duumanten butu butte su xenpa. Ken butte ma gemu Muusa yi. ¹¹ A ti Tunka duumanten da : « Manne saabuda an gaa tooran xanna an komen da ? An ga d'an kittun bogu in wure, an xa ya n da ke jama likken saxu in kanma !

¹² Xoyi inke ya n da ke jama taga ba ? Nke ya n d'i saara ba ? An ga ti in da in n'i sorogo xo leminen gaa lendunjaaxen maxa konbon ɗa, ma jamaane be, an ga d'a laayidun wutu i faabanu da ? ¹³ N na tiye bakka minne, n gaa a kinni ke jama be do wuyen gaa do in batten ɗa, i gaa tini in da : “ O ku tiye, o n'a yiga ! ”

¹⁴ Nke baane ra ntaxa ke jama likken wuttu, a n xoto in da moxo buru. ¹⁵ An gaa ke ya ɗaana in ɗa, selli an gaa in fin ɗa, xosi in kari dubaane, n na tuuma yaaxaburufaayiyen ɗa. »

¹⁶ Tunka duumanten daali Muusa da : « Tanɗere Banisirayilaganka xirise kafume yi in da, an yinme gaa a tu ti yinmankon ya ni, jaman yaaxamaxon xa ya ni. An do i nan ri **genmanlenmaaxun tilliisen** ɗa. Axa su nan sigi no. ¹⁷ N wa yanqana non ɗa, n na sefe an da. N ga da tuwaaxu be kini an ɗa, n na fo kini i ya bakka a yi, ken moxo, an do i su na saage jama ke likken wutu doome, a ntaxa ɗaana an baane kanma. ¹⁸ An na ti jaman xa da : “ Xa d'axa du senondi, n'axa moxo sironi katti xunbane suxuba, tiyiyigeyen xanne maxa. Baawo axa d'a wu Tunka duumanten ɗa nan ti : ‘ Ko n'o kuunu tiye, o gaa a yigana ? O ga ji fakken ɗa Misira yi sa ! ’ Tunka duumanten

« Tunka duumante, giri !
An xonnon nan sanqi,
an gajanlenmon nan wuru an kaane. »

³⁶ Bire be waxanden ga na ni sikki xa, Muusa na ti :
« Saage riini Tunka duumante,
katti Banisirayilaganko jama gaben na. »

[Mannan do jaxanjoji jaanante]

11 ¹ Koota yi, jaman jalagindi, ken suno **Tunka duumanten** da. A ga d'i mugu, a butu ma a gaa dangini haqen na. A da yinben ro i ya, na daaxan kaara baanen biyi. ² Jaman laxaraxaasa katti Muusa yi, a da Tunka duumanten jaaga, yinben xosi kara. ³ I da ken noqu toxora « Tabeera », baawo Tunka duumanten yinben da Banisirayilaganko birinta.

⁴ Koota ri, jama sagarante* ni kappa **Banisirayilaganko** yi, berexen d'i raga. Banisirayilaganko yinme xa da wuyen joppa nan ti : « Ko n'o kuunu tiye, o gaa a yigana ? ⁵ O da nexen sinma sa ! O ga n'a yigana Misira yi xafu, ken do mulunqunu, kiiyu, basallu, layi, do basallen xabiila^k tananu ! ⁶ Saasa o faayi kalla, ku fo wo fo nta yere, ke **manna** ya ga fe. »

⁷ Finaanu, mannan ni xo funsu xulle ya, a gaa xo yittiyaaxanji makkajinma. ⁸ Jaman na sanqi, i gaa a sagarana. Ken falle, i n'a yinsi, walla i n'a goro n'a soro, ma ken ga fe xa, i n'a ja tufulle, a

*11.4 Bakke 12.38

^k11.5 *basallen xabiila tana* tubabunxannen na i gaa a xilli
« puwaaro. »

An kitti senbenten saabuda
i gaa muumini xo gide,
n'a toxo an jaman gaa dangini,
Tunka duumante,
n'a toxo an ga da jama ke be laawara gaa dangini.

¹⁷ An w'i rondini
n'i taaxundi
an duudan giden kanma.
Tunka duumante,
an da dingira maxagemundi an du danja
an gaa a jaana taaxura.
N Kama,
an da taaxura sennen taga ti an kitte.

¹⁸ Tunka duumanten ya ni abadan maraanan na.

¹⁹ Firawunan siinu, a wotoronu, do a gajanyugun ga yanqa geejin na, Tunka duumanten da geeji jinin yillandi i kanma. Xa Banisirayilaganko kun taanun kaawanton ya n tere geeji naxaanen na.

²⁰ **Annabi** Mariyaamu, **Haaruna** gidanyaxare, a da taballen wutu i kitten na, yaxarun su do taballun d'a batu, i da dinmun sigindi, i gaa taballun tinmi nan rege. ²¹ Mariyaamu wa suugen ragana i ya :

Xa da Tunka duumanten suugu !

A ga niyindindi,

A da siinun do wotoronun sedi geejin ɗa.

[Gunjuran tannaxaten siine]

[Ji xaxacce]

²² Ken dangiyen falle, Muusa da Banisirayilaganko girindi **Xulunjuumu fanɗen** ɗa, nan jonkoyi Suura gunjuran ɗa. I da bito sikki tere gunjuran ɗa, i ma ji kita. ²³ I ri Maara na jin ji no, xa i kori a minni, baawo a xaxaccen ni. Maara toxon yinme saxunten ni ken ya yi, a wure ni « xaxacce. » ²⁴ Jaman toxo nuxudunsefene ti Muusa yi, i gaa tini : « O na manne minni ? » ²⁵ Muusa laxaraxaasa katti Tunka duumanten ɗa. Tunka duumanten xa da sollidunɗe yogo koyi a yi. Muusa ga da ken sollidunɗe sedi jin ɗa, jin xosi lijo.

Tunka duumanten da sariyanun do laadanun kini i ya non ya. Non ya ni a ga d'i xense. ²⁶ Ken falle Tunka duumanten ti : « An ga na Tunka duumanten xannen terinka siri, ken ga n'an Alla, nan telerɗo a da, n'an toron sigindi a naamarindun wure, n'a sariyanun su sigindi, an wa kisiini in ga da wattu beenu su xenundi Misiranko yi. Baawo inke ya ni Tunka duumanten ɗa, n ra gaa an sahandini. »

²⁷ Ken falle, i kije Yelima : waranlaqu tanmi do fillo wa no, a do tanɗere tamaritinɗe. I daaxe jin xannen ɗa.

²³ Pedacuura renme Gamiliyeeli wa Manaase fonlaqen do i kuren yinmen ɗa. ²⁴ Gidooni renme Habidaana wa Beniyamiina fonlaqen do i kuren yinmen ɗa.

²⁵ Daani renmun daaxan do i kuren ya n lagari a su falle, i do i darappo, i be ga ni kurufallatangaanon ɗa. I yinmanken ni Hamisadaayi renme Hejeeri ya. ²⁶ Haxaraana renme Pagiyeli wa Haseeri renmun do i kuren yinmen ɗa. ²⁷ Yenaana renme Hiira wa Nafutaali renmun do i kuren yinmen ɗa. ²⁸ Banisirayilaganko do i kurun daganton da me batu kundu ya.

²⁹ Muusa jaabi i kallu yugu Mediyaananke **Suwayibu*** ren yugo Hobaabu da : « O daganton ya ni Tunka duumanten ga da jamaane be ko ti i d'a kini o yi. Li do o batten ɗa, o na taqe wutu an da bakka Tunka duumanten ga da xeeri be laayidun wutu Banisirayila danɗa. » ³⁰ Hobaabu ti Muusa da : « N nta telle, n dagana in jamaanen ya, n xabiilan noxo. » ³¹ Muusa saage tini : « Maxa booxe bakka o yi ! O gaa dagana noqu be, an ya na non tu, an na ɗa o geesundaana o ga n xawa daaxene gunjuran da noqu be yi. ³² An ga na ri do o batten ɗa, Tunka duumanten ga na xeeri be kini o yi, o na taqe wutu an da. »

³³ I giri falle Tunka duumanten giden ɗa, i da bito sikki tera. Tunka duumanten **laayidunwaxanden** daga i kaane ken bito sikkin terende yi kuudo i na katu i daaxaran tuunu. ³⁴ I girinto daaxan ɗa kiye, Tunka duumanten tabullen biiri i kanma.

³⁵ Waxanden ga na ji dagana, Muusa na ti :

*10.29 Bakke 2.16-22 ; 4.18 ; 18.1-12

Jaatu

[Forogoye gilli Tuurisiina giden ɗa]

[Forogon merabatimoxo]

- 10** ¹¹ Siina fillan xasu fillan tanpille [Misira bakken falle], tabullen janbandi bakka **allanbatika yiranman** dingiran kanma. ¹² **Banisirayilaganko** d'a batu gilli Tuurisiina gunjuran ɗa, daaxa ti daaxa, ma tabullen gaa sabatini Paraana gunjuran ɗa.
- ¹³ Ken n'i ta fanan ya, i ga girindindi nan daga **Tunka duumanten** ɗaamarinden kanma Muusa kitten ɗa.
- ¹⁴ Yehuudakaarankon do i kuren fina ya n bogu daaxan ɗa, i darappon wure. Hamidaabu ren yugo Nahasooni ya n'i yinmen ɗa. ¹⁵ Suwaara ren yugo Nataneeli xa wa Yisaxaari fonlaqen do i kuren yinmen ɗa. ¹⁶ Heloona ren yugo Heliyaabu xa wa Jebuluunu fonlaqen do i kuren yinmen ɗa. ¹⁷ Allanbatika yiranma xoore, Geresooni renmun do Meraari renmun d'a wutu do a nan daga.
- ¹⁸ Rubeeni daaxan do i kuren do i darappon daga, Seduura ren yugo Yeliccuura ya n'i yinmen ɗa. ¹⁹ Surisaada ren yugo Selumeeli wa Simoona fonlaqen do i kuren yinmen ɗa. ²⁰ Duweeli renme Yelisaafu wa Gaadi renmun do i kuren yinmen ɗa.
- ²¹ Xehaatilankon xa da **genmanlenmaaxun tilliisen** yokki sennun wutu do i nan daga, Geresooni renmu ku do Meraari renmu ku na allanbatikan sigindi saado kun gaa riini.
- ²² Ken falle ya ni, Hefarayimu renmun xa do i kuren do i darappon ga daga. Mihuuda renme Yelisaama ya ni i yinmen ɗa.

[Mannan do jaxanɗoji ɗaɗante]

- 16** ¹ **Banisirayilaganko** bakke Misira xasu fillandin tanmun do karagon koota, i jaman giri Yelima nan kije Siini gunjuran ɗa, ken gaa Yelima do **Tuurisiinagiden** naxa. ² I gaa ken gunjura yi, Banisirayilaganko toxo nuxudunsefene ti Muusa do **Haaruna** yi. ³ I ti : « Hari **Tunka duumanten** gan ɗi ga d'o kari Misira yi tan. O ga ɗi taaxunu o barama fakkon tiyen kaaron ɗa, yigande lafi nt'o yi. Axa d'o riiti ke gunjura yi kuudo n'o kari dullen ɗa. Ke jama su ! »
- ⁴ Tunka duumanten daali Muusa da : « Ti in wa biraadon texendini axa da nan giri kanmun ɗa, jaman na daga i koota su biraadon sagara, kuudo in n'i jaarabi selli i gaa in sariyan batta, ma i ga nt'a batta. ⁵ Axa do ke be gaa riini bita tunmundin ɗa, axa gaa a dabarini, a wa genme koota su xallen fillo yi^y. »
- ⁶ Muusa do Haaruna ti Banisirayilaganko da : « Wuro ke, axa wa danqanaaxunu nan ti Tunka duumanten ya n d'axa bagandi Misira jamaanen ɗa. ⁷ Xunbane suxuba, axa w'a nooron walla, baawo a d'a mugu axa gaa fo be koono katti a yi. Oku be ga ni, o ni manne yi axa gaa nuxudunsefene ti o yi ? » ⁸ Muusa ti : « Axa w'a walla Tunka duumanten gaa tiyen kinni axa yi wuro ke, axa gaa a yigana, a do buuru be gaa axa bakka suxuban xa yi. Baawo Tunka duumanten d'axa nuxudunsefen mugu katti a yi. Oku

^y**16.5 a wa genme koota su xallen fillo yi** Kundu, Banisirayilaganko nta « manna » sagarana Tuumayinkootan ɗa, koota be i ga nta gollini. Bakke 16.29-30

beenu ga ni oku yi, o ni manne, axa gaa fo koono o da ? Axa nta fo koono oku da, axa na fo koono Tunka duumanten ya da. »

⁹ Muusa ti Haaruna da : « A ko Banisirayilaganko da : “ Axa n tinko Tunka duumanten ɗa, baawo a d'axa mugu nuxudunsefene. ” » ¹⁰ Haaruna gaa sefen ɗa Banisirayilaganko da, i jonkoyi katti gunjuran ɗa, i xosi Tunka duumanten nooron wari tabullen noxon ɗa.

¹¹ Tunka duumanten daali Muusa da : ¹² « N da Banisirayilaganko diganxannun mugu. An na ti i da : “ Futuron ɗa, axa wa tiyen yigana, suxuba su xa, axa wa fakka buurun ɗa. Axa na danqanaaxu ti inke ya ni Tunka duumanten ɗa, axa Alla. ” »

¹³ Lellen ɗa, jaxanɗonen^a bange na daaxan faga. Suxuban ɗa, nigijen saxu do banɗen su yi daaxan kaaron xa yi. ¹⁴ Bire be nigijen ga konke, koromo mulle yogo toxo a batten ɗa.

¹⁵ Banisirayilaganko d'a faayi, i ti me da : « Man hu ? » A wure ga ni « Manne ni ke ? » Baawo i ma j'a tu fo be ga ni. Muusa ti i da : « Biraadon ya ni, Tunka duumanten ga d'a kini axa yi, ti axa n'a yiga. ¹⁶ Tunka duumanten ɗaamariden faayi : sere su na fo wutu an ra gaa ke be yigana. Kaagume su n'i koren jaate, sere yinme su muude. » ¹⁷ Banisirayilaganko d'a ɗa ken moxo yi : sere su do ke be ga n xawa, an da ken wutu. ¹⁸ I ga d'a xense muuden ɗa, sere be ga da fo gaben sagara, a ma dangi haqen ɗa, i be xa ga

^a**16.13 jaxanɗone** : Kitaabinsaaxaman ɗa, i ga da yeliɗe be ko, a do sagaran ya n baana.

¹⁰ « Sere be ga na saxu do wandi yaqɗe yi, a kaman do yaxare ke su nan kara. ¹¹ Sere be do i faaba yaqen ga na saxu, an d'an faaba duuron wari, yugo ke do yaxare ke su nan kara, i haqen n'i yinmenu ya yi.

¹² « Sere be do i ren yugon yaqen ga na saxu, i sero filli su nan kara, i haqen n'i yinmenu ya yi, baawo i da janbalin ya ɗa.

¹³ « Yugu filli nda me saqanlenmaaxu xo yugon do yaxare, i filli su nan kara. I haqen n'i yinmenu ya yi, baawo i da fo haraamunten ya dabari.

¹⁴ « Sere su ga na yaxaren do i renmen yaxi, yugo ke do yaxaru ku filli su nan biyi, baawo ken ni yaadayen ya, a na waase duumene.

¹⁵ « Yugo be ga na saxu do naaburu yaxare yi, a kaman nan kara, axa na naabure ke xa kari. ¹⁶ Yaxare be ga na daaba kappanlenmaaxu, a kaman nan kara, axa na ken daaba xa kari. I haqen n'i yinmenu ya yi.

¹⁷ « Yugo be do yaxaren gaa saaxa baane, ma i ga faaba baane, a ga n'a muuru, i ga da me duurun wari, i wa xateene bakka i jaman ɗa be su jon ɗa. A ga d'i gidan yaxaren duuron wari, ken saabuda, yugon n'a haqen wutu. »

Tunka duumanten ga da Muusa naamari ti fo wo fo su yi, ken dabari.

[Fi haraamunto]

20 ¹Tunka duumanten da sefen tejandi Muusa yi ti : ²« An na ti **Banisirayilaganko** da, sere wo sere

Banisirayilaganken ya ga ni, ma mukke ya ga ni, a ga Banisirayila jamaanen na, a nd'i renme musu^j **Moleexi** yi, a kaman nan kara, jaman n'a gididunwara. ³Nke yinme wa tejeene a kaman na, n'a booxo bakka xabiilan na n'a sababun na a ga d'i renmen kuni Moleexi yi, ken ga na sababu yi n'in dingira sennen sobindi, n'in toxo sennen xa bonondi. ⁴Sere be ga n'i renmen kuni Moleexi yi, jaman ga n'i yaaxon texe, i ga m'a kaman kari, ⁵nke yinme na teje a kaman do i kaadunkon su ya, n'i booxo bakka jaman na, aken do sere su do Moleexi ga da me kappanlenmaaxu.

⁶« Sere wo sere xa ga na xibaarindi ti furun na, ma nan gundugumaaxu, ken ni fillakappen ya, n wa tejeene a kaman na, n'a booxo bakka i xabiilan na. ⁷Xa tigitu du yi, ma axa na seno, baawo inke ya ni Tunka duumanten na, axa Alla. ⁸Xa tigitu in sariyanun na, axa n'i batu. Nke Tunka duumante, n ya n'axa senondini.

⁹« Ken moxo baane ya ni : sere be ga n'i ma ka, walla xa i faaba, a kaman nan kara. A haqen n'a yinme ya yi, baawo a ga do i ma do i faaba ka.

da fo lamaane sagara, a ma konto. Sere su ga n katta fo be yigana, ken ya n kuni an na.

¹⁹Muusa ti i danja : « Sere wo seren maxa fo taaxundi a gaa wuyini. » ²⁰Yogonu ma Muusa terinka. I da fo wuyindi, xa a moti ma xuudun gaa roono a yi. Ken na, Muusa butu i wure.

²¹Suxuba su, sere su ra gaa fo be yigana, i w'a sagarana. Kiyen ga na tewo, a na xaje.

²²Bitu tunmundin koota, i w'a dunfillon sagarana, sere su muudu filli. Jaman yinmankon ri a ko Muusa da. ²³A ti i da : « Tunka duumanten naamariyen ni ya : “ Xunbane ni bitu nerundin ya, axa **tuumayinkoota**, a gaa Tunka duumanten da. Ken kuni, axa gaa a mulla na fo be soro, axa na ken soro, axa gaa a mulla na fo be biyi, axa na ken biyi. Axa n'a katten moyinten taaxundi ma suxuba. ” » ²⁴I d'a katten taaxundi ma suxuba xo Muusa ga d'i naamari moxo be. A ma moti, sakkati xuude na ro a yi.

²⁵A yillakara, Muusa ti i da : « Xa da ke yiga lenki Sibitin na, axa tuumayinkoota, a gaa Tunka duumanten da. Axa nta fo kitta gunnen na lenki. ²⁶Axa w'a sagarana bitu tunmi noxo. Xa bitu nerundi, ken ni tuumayinkootan ya. Axa nta fo kitana. »

²⁷Ken do i fi su, sero yogonu bogu nan daga fo muuru, xa i ma fo kita. ²⁸Tunka duumanten daali Muusa da : « Axa finna balla in naamarindun do in sariyanun batta ya ba ? ²⁹Xa saxu a yi ya nan ti Tunka duumanten ga da tuumayinkootan kuni axa yi, a na bitu filli ya yiganden xa kuni axa yi bitu tunmundin koota. Be su n toxo

^j**20.2 renme musu** ken ga ni n'a biyi Moleexi da muso yi

i batten ɗa. Sere wo sere n maxa bogu bita ɗerundin koota.

³⁰ Ken kuɗa, jaman tuuma bita ɗerundin ɗa. »

³¹ Banisirayilaganko d'a toxon ɗa « **mannan** » ya. A xullen ya ni xo maarufunse, yaagintufulle daxanmen gaa a yi. ³² Muusa ti : « Tunka duumanten d'axa ɗaamari, axa na muude taaxundi axa bonsonɗun da, kuudo a ga d'axa bagandi Misira yi bire be, a ga d'axa birandi ti fo be yi gunjuran ɗa, i n'a wari ti i yaaxen ɗa. »

³³ Muusa ti Haaruna da : « Dome wutu, an na mannan muude ro a yi, an n'a taaxundi Tunka duumanten jon ɗa, n'a taaxundi o bonsonɗun da. » ³⁴ Xo Tunka duumanten ga da Muusa ɗaamari moxo be, Haaruna d'a taaxundi, a nan ɗa seeda yi.

³⁵ Banisirayilaganko bire mannan ya yi tannaxate siine, ma i gaa kijene jamaanen ɗa. I na manna ke ya yigana, ma i gaa kijene Kanaana jamaanen gingen ɗa. ³⁶ Muuden ni « **heefa** » taxandi tanmunden ya, i laadan xensendifo.

[Maasa do Meriba jinyaaxe]

¹ **Tunka duumanten** ɗaamarinden kanma,
17 **Banisirayilaganko** jaman giri Siini gunjuran ɗa, daaxa ti daaxa, nan daga yanqa Lefidiimu gunnen ɗa. Xa ji ma ji no, jaman gaa minni. ² Jaman da Muusa gaja, nan ti i da : « Xa da ji kini o yi o nan mini kuɗa. » Muusa ti i da : « Manne saabuda ni, axa gaa baqa in ɗa ? Manne saabuda ni, axa gaa Tunka duumanten wurebakka ? »

³ Jaman daqu non ɗa, i do sefen wa me yi katti Muusa yi, nan ti : « Manne saabuda an ga d'o girindi Misira yi, daqun gaa o do

yogo yi, n'i yiraamun rondi nan bogu, n'i sadaxa xuruminten do jaman xallen bagandi. A na alikafaarabaganden laadan dabari i du da, n'a dabari jaman da. ²⁵ A ga da naaburu ku be kari, a n'i kateyun tiidindi sadaxaxurumindifon kanma.

²⁶ « Sere ke be ga daga Jajeeli sugundige ke deni, a xa na wanqi n'i yiraamun wanqi. Ken falle, a na ro daaxan ɗa. ²⁷ I ga da gunbo ke be do sugundigen xurusi junuubuxafarisadaxa yi, n'i foron ɗa na **noqu senonten** senondi, i w'i furun bagandini daaxan falle, n'i faton do i tiyun do i nuxudufoonun su biyi. ²⁸ Sere ke be ga d'i biyi, a n'i faten do i yiraamun wanqi. Ken falle, a na ro daaxan ɗa.

²⁹ « Sariyan faayi, a ga ntaxa gilli : xasu ɗerundin tanmu, xa n'a suumi, nan maxa golle su ɗa, mukken do debinlenma. ³⁰ Ken koota ya ni, i gaa alikafaarabaganden laadan dabari axa kanma Tunka duumanten jon ɗa, axa na seno bakka axa junuubunun ɗa. ³¹ Ken na axa da **tuumayinkoota** ya, axa gaa a suumini. Sariyan ya ni, a ga nta gilli.

³² « Sere ke be gaa alikafaaran gollun maxafakka, ken n'i ga da **sadaxakijandaana** be sugandi ya, n'a ɗa yinmanke yi faaben batten ɗa. A xa na saage leenin yiraamun rondini, yiran sennu, ³³ na senoyen laadan wurundi noqu senonta xooren da, n'a ɗa genmanlenmaaxun tilliisen do sadaxaxurumindifon da, na alikafaarabaganden laadan dabari sadaxakijandaanon do **Banisirayila** jaman su da. ³⁴ Ke ni sariya duumante ya axa da, a gaa junuubuxafariyen kanma, siine su ta baane, Banisirayilaganko junuubunun su xafariyen da. »

gunbo ke foron ja moxo be, ke xa foron jaana kundun ya, a na fo sanpa-sanpa xafarinoqun kanma do a tejo.

¹⁶ « Haaruna na **senoyen laadan** wurundi genmanlenmaaxu ke tilliisen noqu senonta xooren ja, Banisirayilaganko ga d'a sobindi ti i junuubunun do i murutiyun ja. Genmanlenmaaxu ke tilliisen xa be g'i sobinton naxan ja, a n'a senondi ken moxo yi.

¹⁷ Sere su ma xawa jiini genmanlenmaaxu ke tilliisen noxon ja, bire be Haaruna ga na ro a noqun senonta xooren ja, kuudo na **alikafaarabaganden laadan** dabari, ma a ga na bogu. A na laada ke dabari i du do i kaadunkon da, a do Banisirayila jaman su da.

¹⁸ « A na bogu katti **sadaxaxurumindifon** ja Tunka duumanten jon me naxa, n'a xa senondi. A na gunbo ke foron do sugundige ke foron wutu, na fo ro **sadaxaxurumindifon** jungunun ja.

¹⁹ Banisirayilaganko ga da **sadaxaxurumindifo** ke mexendi, a na foron sanpa-sanpa a kanma ti i doronmen ja ta jeru, a na seno nan ja fo sugandinte.

²⁰ « A ga na duguta noqu senonta xooren do genmanlenmaaxun tilliisen do **sadaxaxurumindifon** senonden ja, a na sugundigi birante ke riiti. ²¹ Haaruna n'i kittun filli saxu sugundige ke yinmen kanma, a na Banisirayilaganko junuubunun do i murutiyun su ko a yinmen kanma, ken n'i ga da fo bure su ja ya. Ken falle, a na sere sugandi, ²² ken na daga a wara do gunjuran ja. Sugundige ke do junuubunu ku su na daga do gunjuran ja.

²³ « Ken falle Haaruna na ro genmanlenmaaxun tilliisen noxon ja, a do leenin yiran senonto ku be ga ro dingira sennen ja, a n'i bagandi, n'i toxo non ja. ²⁴ A n'i faten wanqi ti jin ja noqu senne

o renmun do o naaburun su karini ? » ⁴ Muusa da Tunka duumanten gangu : « N nan xawa manne jaana ke jama da ? Fonne sa i n'in gididunwara. » ⁵ Tunka duumanten daali Muusa da : « Dangi jaman kaane, Banisirayilaganko xirisun yogonu wutu. An ga da **Niili** fanjen katu ti guma ke be, a wutu an kitten ja an nan daga. ⁶ N wa jiini an kaane **Tuurisiinagiden** kanma. Non ja, an na giden katu, jin na funti jaman na mini. » Muusa d'a ja ken moxo yi Banisirayilaganko xirisun jon ja. ⁷ A da ken noqu xiri Maasa do Meriba, ken wure ya ga ni « baqanlenmaaxun » do « fiiduxenpeye, » baawo Banisirayilaganko baqanlaaxun saabuda, i da Tunka duumanten wurebaga ya, nan ti : « Tunka duumanten wa do o yi, ma a nta do o yi ? »

⁸ Ken dangiyen falle, Hamaleexigankon^b ri xanu Banisirayilaganko yi Lefidiimu yi. ⁹ Muusa ti Yuusawu da : « Yugu sagara o da. Xunbane, an do i na Hamaleexigankon gaja, nke yinme wa sikki gide ke tonben ja, allanguma ke gaa in kitten ja. » ¹⁰ Yuusawu do Hamaleexigankon gaja xo Muusa ga d'a ko moxo be, n'a toxo Muusa do **Haaruna** do Huura gaa giden tonben ja. ¹¹ Bire su Muusa ga n'i kitten wutu, Banisirayilaganko ya n niyindini. A nd'i kitten yanqandi, Hamaleexigankon na yille i kanma. ¹² Muusa kittun ga tanpi, Haaruna da giden ro a wure, a taaxu a kanma. Haaruna do Huura, baane su wa ti kaara yi, i gaa tigitini a kittun ja. Muusa kittun toxo kundun ya ma kiyen gaa

^b17.8 *Hamaleexiganko* : Hamaleexi ni Yesaawu kisimaren ya.

xenne. ¹³ Yuusawu da Hamaleexigankon xoso gajanŋen ŋa bogo-bogo^c.

¹⁴ Ken falle, Tunka duumanten daali Muusa da : « Ke su safa kitaaben ŋa sinmefo yi, an n'a kijnandi Yuusawu yi ti : N wa Hamaleexigankon buruxana, sere su ntaxa sinmeene i yi, n w'i buruxana bakka kanmu ke wure ! » ¹⁵ Muusa da **sadaxindinoqu** taga n'a toxora « Adonayi-niisi » [a wure ni : Tunka duumanten ya ni in niyinden sababun ŋa]. ¹⁶ Ken falle, a ti : « I ga wakkile na Tunka duumanten gaja i tunkantaaxaaden kanma, a do i na me yi ya ma abada. »^d

[*Kiitikutiyen ŋanmoxo*]

18 ¹ Misira bakken ŋa, **Tunka duumanten** ga da fo be ŋa i seron da, do a ga d'i bagandi Misira yi moxo be, kun ga ni Muusa do **Banisirayilaganko, Suwayibu** d'a laxamin mugu, **Mediyaana sadaxakijnandaana**, Muusa kallu yugo ke. ²⁻⁵ A do Muusa yaqen do a renmun filli ri Muusa sagata gunjuran ŋa, a taaxunten gaa noqu be, Alla giden^e kanma. Muusa ŋi ga d'i wara dagana a banŋe. Muusa renmu ku filli : baanen toxon ni Geresoomu^f, baawo a ti : « N ŋa tuŋaaranke wandi jamaanen

^c**17.13** Digaame ti digaame habaraaninxannen ŋa, i ti : « Yuusawu da Hamaleexigankon xoso gajanŋen ŋa ti tanmen soome. »

^d**17.16** Ke diganta ma xura kitaabinsaaxaman ŋa.

^e**18.2-5** *Alla gide* ken ni Tuurisiinagiden ya.

^f**18.2-5** *Geresoomu* wure ni tuŋaaranke.

⁶ « Haaruna na gunbo sadaxi i junuubunun xafariyen da, a na xafariyen laadan dabari i du da, a n'a ŋa i kaadunkon xa da. ⁷ A na sugundigu ku filli raga n'i sigindi **genmanlenmaaxun tilliisen** raqe ŋa Tunka duumanten jon me naxa. ⁸ Haaruna na Tunka duumanten sokken do Jajeeliⁱ sokken ro sugundigu ku filli kanma. ⁹ Tunka duumanten sokken ga na gemu ke be yi, Haaruna n'a koyi, n'a ŋa junuubuxafarisadaxa. ¹⁰ Jajeeli sokken ga na gemu ke be yi, ken na ŋa **junuubuyanpayinsadaxa** yi. I na ken biranten sigindi Tunka duumanten jon ŋa, kuudo n'a wara katta Jajeeli yi gunjuran ŋa.

¹¹ « Ken bire, Haaruna na **gunbunsadaxan** bagandi i yinme junuubunun xafariyen da, a na xafariyen laadan dabari i du do i kaadunkon su da. Sadaxangunbon xurusi falle, ¹²⁻¹³ kuudo i n maxa kara, a na taxamen faga yinbinxoro dunben ŋa bakka **sadaxafutaadinbeelon** ga Tunka duumanten jon ŋa, na kitti gobbo filli futaadi jura ro a yi, a do a na daga yirankutaaden falle. A na futaade ke ro yinben ŋa, Tunka duumanten jon ŋa. Futaaden tiiden na saxu xafarinoqun ŋa, waxanden kanma. ¹⁴ A na fo wutu gunbo ke foron ŋa ti i kittindoronmen ŋa, n'a sanpa-sanpa xafarinoqun kinbakkan ŋa kaane banŋe, ta neru. ¹⁵ A bogu falle, a na sadaxansugundige ke xurusi jaman junuubunun xafariyen da, a do a foron na ro yirankutaaden falle xadi, a ga da

ⁱ**16.8 Jajeeli** : Ke sefeta ma xura kitaabinsaaxaman ŋa, a wure ra wa ŋaana, janjuurente, walla xa gunne yogo toxo, ma muno yogo toxo, ma fi yogo xa toxo ?

¹⁷ « Selli sere be ga na junuubu golle dabari, an ga da Tunka duumanten jaamarindun ya sooxi munguye kanma, a ga ri bange an da, an ga d'a junuubun wutu, ¹⁸ an nan xawa jaxandige ya ragana bakka an tanmison ja, lonjuuru ga nta ke be yi, n'a kini sadaxakijandaanan ja, a xiiman ga alikafaara bakka. Bire be sadaxakijandaanan ga na alikafaarabaganden laadan dabari seren da, ke be ga da junuubun kita ti munguyen ja, a ga nt'a xala, Alla na yanpa a maxa. ¹⁹ Alikafaaran ya ni, n'a sababun ja ke kaman ga da Tunka duumanten xosen dabari. »

[Senokoota]

16 ¹ Haaruna renmun filli kara falle, bire be i [do yinbi sobinten] ga tinko **Tunka duumanten** jon me naxa, ² Tunka duumanten daali Muusa da : « Ti an waaxi Haaruna da, a nan maxa ro **noqu senonta xoo**ren ja **yirankutaaden** falle waxati su yi a gaa tejeene **xafarinoqun** ja, **waxanden** kanma, kuudo a na waase kalla bire be in ga na ni bangeene tabullen noxon ja texaaden kanma. ³ Kuudo Haaruna nan katu roono noqu senonta xoo ren ja, ma a ga na gunbo ya raga n'a ja **junuubuxafarisadaxa**, a do jaxandige, a na ken ja **sadaxa xuruminte**. ⁴ A na leenin yiraamun rondi : doroken do njunon, n'i naxaanen siiti ti kirinnaxaadusiitaade, n'a yinfanaaron ro i yinmen ja. Ku ni sadaxakijandi yiran senonton ya, a gaa i rondini a wanqiyen falle. ⁵ **Banisirayilaganko** jaman xa na sugundigu filli bagandi, n'i ja junuubuxafarisadaxa, a do jaxandige, ken na ja sadaxa xuruminte yi.

ja. » Baanen toxon ni Yelijeeri⁹, baawo a ti : « N faaba Alla d'in deema, a d'in kisi **Firawunan** kaafan ja. » ⁶ Suwayibu da faaren xayi Muusa yi ti : « Nke Suwayibu ya n ri an sagata, an kallu yugo, n do an yaqen do i renmun filli. »

⁷ Muusa bogu nan gemu i kallu yugon ja, a tusi n'a xandunsunbu. I da me kuupni nan ro tilliisen wure. ⁸ Tunka duumanten ga da fo wo fo su ja **Firawunan** do Misiranko yi, do Banisirayilaganko batten ja, Muusa d'a su moxon ko i kallu yugo ke da, a do i ga da xota su wari killen ja, Tunka duumanten ga d'a kisi ken su yi. ⁹ Suwayibu sawo ti Tunka duumanten ga da ken xeeri be ja Banisirayilaganko da, a ga d'i bogu Misiranko kittun ja. ¹⁰ Suwayibu ti : « Tiigeyen wa Tunka duumanten da, a be ga d'axa bogu Misiranko kittun ja, n'axa bogu Firawunan kittun ja, n'axa bogu Misira jaman kittun ja, ¹¹ i ga ni Banisirayilaganko roxoono^h. A xura in da keeta nan ti Tunka duumanten ya n xooro allanun su yi. » ¹² Muusa kallu yugo Suwayibu da **sadaxa xuruminten** do sadaxa xurusinten bagandi Alla da. **Haaruna** do Banisirayila xirisun su ri yige do Muusa kallu yugon batten ja Alla jon ja.

¹³ Ken yillakara, Muusa taaxu kuja a gaa kiitini jaman ja, a su gaa sikki do a yi gelli suxuba ma wuro. ¹⁴ Muusa kallu yugon d'a wari a gaa fo be su jaana jaman da. A ti a da : « An do ke ni

⁹18.2-5 **Yelijeeri** wure ni : « N Alla ni deemandaana ya yi ».

^h18.11 « ... bire be Misiranko ga ni Banisirayilaganko roxoono » Ke diganta ma xura kitaabinsaaxaman ja.

manne yi jaman da yere yi ? Manne ni an baane gaa taaxunu jaman su gaa sikki do an ɗa gelli suxuba ma wuro ? »¹⁵ Muusa ti i kallu yugo ke da : « Soron riini katti in ɗa ya, kuudo na Alla lijun muuru, ¹⁶ xibaare ga na ɗa i maxa. I na ri in n'a kiiti, n n'i tuyindi Alla ga da sariya be do waajibinu be xa ko. »¹⁷ Muusa kallu yugon ti a da : « An gaa a ɗaana ke moxo be, a nan xoto. ¹⁸ An riini kuti ya, kafiini jama ke be xa ga do an ɗa. Golle ke nan xoto an da buru, an baane ra nt'a tinmandini. ¹⁹ Saasa in terinka, n w'an kuunu haqile. Alla na ɗa do an ɗa ! Sigi jaman da katti Alla yi, an yinme n'a xibaarun kijandi Alla yi. ²⁰ I xaranjundi sariyan do waajibinun ɗa, an na biremoxon killen tuyindi i ya. ²¹ Ken ɗa, an na allankannaana siru sagara jama ke noxo, seri saxiironto, i ga nta kiitini ti xalisi ya. Wujune sere su do i xirise, kame su do i xirise, tankarage su do i xirise, tanmu su do i xirise. ²² I na toxo jaman kiitindini. Kiite be xoten ga ni, i n'a kija an ɗa, ke be neyen ga ni, i na ken kiiti. Ken moxo ya ni an likken newondini, an do i su gaa a wuttu ! ²³ An ga na ken ɗa, xo Alla ga d'a ko moxo be, an na kati a mujini, ke jama su xa tuumanten na kije i kaanun ɗa. »

²⁴ Muusa d'i kallu yugon terinka. A ga da fo wo fo su ko a danɗa, a d'a su ɗa. ²⁵ Muusa da seri xottinto sagara do Banisirayila fonlaqun su yi, n'i ro jaman yinmankaaxun ɗa : wujunun sappanun xirisu, kamenun xirisu, tankaragenun xirisu, a do tanmun sappanun xirisu. ²⁶ Kun toxo jaman kiitini. Fo be ga na xoto, i n'a kija Muusa yi. Xa fo wo fo su ga ma xoto, i yinmenu na ken kiiti.

ku, i n'a foron sanpa-sanpa do sadaxaxurumindifon kaaron ɗa. ¹⁴ Kateye be fananten gaa nuxunlenmun do kuusen ɗa, i n'i ɗa yinbidunsadaxa yi Tunka duumanten da, ¹⁵ kafiini feredinlenmu ku filli do kateye be gaa i kaaron ɗa, do butten noqu sire. ¹⁶ Ken falle sadaxakijandaanon na dunɗu ku xurumindi sadaxaxurumindifon ɗa. Faafon ya ni, a gaa ɗaana yinbidunsadaxa yi, a timen ga n liji. Kateyen su ni Tunka duumanten ya da.

¹⁷ « “ Ke ni sariya ya yi, a ga nta gilli axa maxa, gelli axakun ma axa renmun renmu, axa ga na ɗi dingira su yi : fo wo fo ga ni kateye do fore, xa maxa ken yiga. ” »

[Alikafaarabagande]

¹⁴ **Tunka duumanten** da sefen teɗandi Muusa yi nan ti :
5 ¹⁵ « Sere be ga na Tunka duumanten fi sennun sooxi ti futuxiye yi, an ga n xawa ke be sadaxini Tunka duumanten da faayi : an na jaxandige ya ragana bakka tanmison ɗa tuubifo yi Tunka duumanten da, lonjuuru ga nta jaxe be yi, a xiiman gaa genme xalisin jaate yogo yi, a do dingira sennen jaaten gaa me wuttu^h, kuudo an futuxiyen ra gaa jaareene. ¹⁶ A ga da fi sennu ku sooxi, a wa ken xa tugana, na fi bononten xiiman taxandi karagandin me kafi a yi, n'a d'a kini **sadaxakijandaanan** ɗa. Bire be sadaxakijandaanan ga na **alikaafaarabaganden** laadan dabari a da ti jaxandige ke ya, Alla na yanpa a maxa.

^h5.15 Tuwaano yogonu ti « jaxe ga nt'an maxa, an n'a jonkon xalisinman bagandi. »

tilliisen raqen ɗa. Ken bire **sadaxakijnandaano**, Haaruna bonsonɗu ku, i n'a foron sanpa do **sadaxaxurumindifon** kaaron ɗa. ³ Kateye be gaa allatiigeyinsadaxan nuxunlenmun do a kuusen kanma, sadaxakijnandaanan n'i xurumindi Tunka duumanten da ⁴ kafiini feredinlenmun filli do i kateyen do butten noqu sire. ⁵ Ken falle sadaxakijnandaano, Haaruna bonsonɗu ku, i n'a biyi kafiini fo be ga sadaxaxurumindifon yinben kanma, n'i xurumindi. Yinbidunsadaxan ya ni, timi liɗen ya ni Tunka duumanten da.

⁶ « Sere be ga na tanmisen ya ɗa allatiigeyinsadaxa yi Tunka duumanten da, digen ya ga ni, ma yaxaren ya ga ni, lonjuuru n maxa ɗa a yi. ⁷ Selli jaxen ya ga ni, an n'a sigindi tilliisen raqen ɗa Tunka duumanten jon me naxa. ⁸ An n'an kitten saxu a yinmen ɗa, i gaa a xurusini genmanlenmaaxun tilliisen jon ɗa. Ken falle Haaruna bonsonɗun n'a foron sanpa-sanpa do sadaxaxurumindifon kaaron ɗa. ⁹ Kateye su gaa ke allatiigeyinsadaxa yi, xoqen muuman do kateye su ga faneene do nuxunlenmun ɗa, a do kuusen kanma, i n'i kafu me yi n'i xurumindi Tunka duumanten da, ¹⁰ kafiini feredinlenmun filli do kateye be ga do i kaaron ɗa, a do butten noqu sire. ¹¹ Ken falle sadaxakijnandaanan n'a ro sadaxaxurumindifon kanma, faafon yi ni, a gaa ɗaana yinbidunsadaxa yi Tunka duumanten da.

¹²⁻¹³ « Selli sere be ga na sugundigen ya ɗa allatiigeyinsadaxa yi, an n'a sigindi genmanlenmaaxun tilliisen raqen ɗa Tunka duumanten jon me naxa, an n'an kitten saxu a yinmen kanma, i n'a xurusi no. Ken falle sadaxakijnandaano, Haaruna bonsonɗu

²⁷ Ken falle Muusa yanpa a kallu yugon maxa, a daga i kaara.

[Annabi Muusa do Alla me daalanlenmaaxu]

19 ¹⁻² **Banisirayilaganko** ga giri Lefidiimu, i kije Siini gunjuran ɗa i bakke Misira yi xasu sikkandin koota fanan ya. I yanqa nan daaxe non ɗa gide ke tan ɗa. ³ Muusa sege katti Alla yi. **Tunka duumanten** d'a xiri a gaa giden kanma nan ti a da : « Fon faayi an gaa a koono Banisirayilaganko da, Yaaxuba kore : ⁴ “ N ga da fo be ɗa Misira, axa yinme da ken wari, n ga d'axa banbu xo goppen gaa i renmen wuttu moxo be, n'axa tinkondi in du yi. ⁵ Saasa, axa ga n'in terinka n'in laayidun tanga, axa wa ɗaana in duudan seron ɗa duna su naxa. Tonɗu, duna ni inke ya fo yi, ⁶ xa axakun na ɗaɗi in da **sadaxakijnandaano** yi, n do dunadunko naxa. Axa na ɗa xabiila sugandinte yi in da. ” An na ku digaamu ya kijandini Banisirayilaganko yi. »

⁷ Muusa saage riini, na jaman yinmankon su xiri, Tunka duumanten ga da digaamu beenu ro a raqen ɗa, n'i dantaxi.

⁸ Jaman su jaabindi doome xan baane, nan ti : « Tunka duumanten ga ti fo wo fo, o w'a ɗaana ! » Muusa da jaman digaamun kijandi Tunka duumanten ɗa.

⁹ Tunka duumanten daali Muusa da : « N wa riini katti an ɗa tabullu xooren noxon ɗa, kuudo in do an ga na ɗi sefene, jaman n'a mugu. Ken ɗa i na saxu an ɗa keeta. » ¹⁰ Tunka duumanten daali Muusa da : « Daga katti jaman ɗa, i nan seno lenki do xunbane, i n'i yiraamun xa wanqi, ¹¹ n'i moxo sirondi katti xunbanefalla. Tunka duumanten wa yanqana **Tuurisiinagide** ke

kanma jaman su jon ŋa. ¹² Xenpera koyi jaman ŋa, nan ti i da, i n'i du raga, i nan maxa sege gide ke kanma, i nan maxa kije giden tan ŋa. Sere su ga na kati giden ŋa, xa d'a kaman kari. ¹³ Sere su kitte nan maxa kije a kaman ŋa, a nan gididunware ya, walla xa n'a bunu ti bundanŋun ŋa. Ken ga na seren ya ma daaba ya ga ni, xa max'a toxo bireene. Xa, buutuxannen ga na mugi bire be, ken bire i ra wa segene giden kanma. »

¹⁴ Muusa yanqa katti jaman ŋa n'i senondi, i d'i yiraamun wanqi. ¹⁵ A ti jaman da : « Ku bito sikki noxo, axa n'axa moxo sironi, sere su n maxa tinko yaxare yi. »

¹⁶ Ken bita sikkandi, gelli suxuba fana, tabullu xooren do direxannun wa giden kanma, a do nelunbeye, ken do buutuxan xoore. Jaman su saralle daaxan ŋa. ¹⁷ Muusa da jaman bagandi daaxan ŋa, i nan sabati giden wure, na Alla genmanlenmaaxu. ¹⁸ Tunka duumanten yinbinman ga yanqa Tuurisiinagiden kanma, tiiden toxo segene xo yinbinkuma xoore, ma gide ke muuman nan toxo saralleene. ¹⁹ Buutuxannen tallan sege. Muusa wa sefene, Tunka duumanten w'a jaabini direyen ŋa. ²⁰ Tunka duumanten yanqa Tuurisiinagiden tonben ŋa. Ken falle, Tunka duumanten da du toxo non ŋa na Muusa gangu, Muusa sege.

²¹ Tunka duumanten daali Muusa da : « Yanqa an na jaman gongo ti i nan maxa xenperan kutu kuudo na Tunka duumanten wari, ken ga fe fo gabe kalla ya. ²² Hari sadaxakijandaanon be gaa tinkoono Tunka duumanten ŋa, i nan xawa du senondini ya, Tunka duumanten butten yanganxatan kannun saabuda. »

²³ Muusa jaabi Tunka duumanten da : « Jaman ra nta segene

¹¹ I n'a xurusi sadaxaxurumindifon saahelin di, Tunka duumanten jon ŋa tilliisen raqe. Ken bire, sadaxakijandaano ku, Haaruna bonsonŋu, i na foro ku sanpa do sadaxaxurumindifon kaaron ŋa. ¹² Sadaxagumen n'a soorunbagandi, sadaxakijandaanon n'a do yinmen do kateyen ro suwan kanma yinben ŋa, sadaxaxurumindifon kanma. ¹³ I na nuxudufoonun do taanun wanqini ya ti jin ŋa. Ken falle, sadaxakijandaanon n'i biyi sadaxaxurumindifon kanma ma i ga n'n xurumi. Yinbidunsadaxan ya ni, timi liŋen ya ni Tunka duumanten da.

¹⁴ « “ Selli sere be ga yeliŋen ya jaana sadaxa xuruminte, Tunka duumanten da, an do booren xabiila yogo ya n riini.

¹⁵ Sadaxakijandaanan do a na ri **sadaxindinoqun** ŋa, n'a yinmen doofa na ken biyi sadaxaxurumindifon kanma ma a ga n xurumi, na foron tolli do sadaxaxurumindifon kaaron ŋa. ¹⁶ I n'a jaayan do i yokkun bogu a yi, n'a sedi sadaxaxurumindifon kinbakkann ŋa, i ga kateyinxamon walla noqu be yi. ¹⁷ I na yeliŋe ke booxo naxaanen ŋa, xa, a nan maxa kuti fillo. Ken falle, sadaxakijandaanan n'a ro suwon kanma yinben ŋa sadaxaxurumindifon kanma n'a biyi ma a ga n xurumi. Yinbidunsadaxan ya ni, timi liŋen ya ni Tunka duumanten da. ” »

[Allatiigeyinsadaxa]

¹ « “ Sere be ga na n'a mulla na **allatiigeyinsadaxa** **3** bagandi **Tunka duumanten** da, a do na yaxaren ya ga ri, ma gunbo, a nan ja na ken ya yi, lonjuuru ga nt'a yi de ! ² A n'i kitten saxu na ke yinmen kanma, i n'a xurusi **genmanlenmaaxun**

Sariya

[Sadaxon do fi haraamunto]

[Yanpeyimuurisadaxa]

- 1** ¹ Tunka duumanten da du toxo genmanlenmaaxun tilliisen ɗa na Muusa xiri ti a da : ² « A ko Banisirayilaganko da ti : “ Sere be ga na ni daaba sadaxini Tunka duumanten da, a nan ɗa nan ya, ma walla xa tanmise. ³ Selli sere be gaa nan ya ɗaana **sadaxa xuruminte**, a nan ɗa gunbon ya, lonjuuru ga nt'a yi. An do a nan daga genmanlenmaaxun tilliisen raqen ya, kuudo Tunka duumanten n'a raga. ⁴ An n'an kitten saxu gunbo ke yinmen kanma, kuudo Tunka duumanten n'a raga, an na yanpeye kita. ⁵ Ke **sadaxa** xurusiini tilliisen raqen ya Tunka duumanten jon ɗa. Ken bire **sadaxakijandaano**, **Haaruna** bonsonɗu, i n'a foron sanpa do **sadaxaxurumindifon** kaaron ɗa, genmanlenmaaxun tilliise raqe. ⁶ Sadaxagumen n'a xeexe, n'a soorunbagandi. ⁷ Sadaxakijandaano, Haaruna bonsonɗu, i na yinben kumu sadaxaxurumindifon kanma, na suwan ro a yi. ⁸ I na tiye ke do yinmen do kateyen su ya teremene suwon kanma yinben ɗa sadaxaxurumindifon kanma. ⁹ I na nuxudufoonun do taanun wanqini ya ti jin ɗa. Ken falle, i n'i ro sadaxaxurumindifon kanma n'i biyi ma i ga n'n xurumi. **Yinbidunsadaxan** ya ni, timi ligen ya ni Tunka duumanten da. ¹⁰ « “ Selli sere be gaa tanmisen ya ɗaana sadaxa xuruminte, jaxe ma sugo ya ga ni, a nan ɗa digen ya, lonjuuru su ga nt'a yi.

Tuurisiinagiden kanma, baawo an d'o gongo ti o na xenpera ro o do giden naxa, an na giden senondi. » ²⁴ Tunka duumanten daali Muusa da : « Saage yanqana, an do **Haaruna** nan ri. Xa sadaxakijandaanon do jaman kutte, ti i nan maxa xenperan kutu segene katti Tunka duumanten ɗa, ken ga fe, a w'i yanganxatana. » ²⁵ Muusa yanqa katti jaman ɗa nan jaabi i da.

[Alla ɗaamarindun tanmi]

¹ Ken dangiyen falle Alla daali kuɗa :

20 ² « Nke ya ni **Tunka duumante**, an Alla ke be ga d'an bagandi Misira jamaanen ɗa, an ga ni komaaxun ɗa noqu ke be.

³ An nta kamane su kitta a gaa inke kaane.

⁴ An nta batifo su ɗaana du da, an nta sawura su dabarini, ken gaa kanmun ya, m'a gaa wureedun ya, ma gaa jin noxon ya jiiɗen wure. ⁵ Maxa sujudi kun da, sakkati an n'i batu, baawo inke ya ni Tunka duumanten ɗa, an Alla, ke be ga nta dujeene tayinne yi lewu, aken be gaa i xonnen tanbon tugana a renmen ɗa, ma an buru naxata. ⁶ Xa sere be ga n'in xanu, an ga d'in ɗaamarindu ku batu, n w'in fonnansiraaxun koyini, n'a wutu ikun ɗa, katti i kisimarun do i kisimarun kisimaru, ma wujunun jaatu.

⁷ An nta Tunka duumanten toxon battaran koono, an Alla. Baawo sere be gaa Tunka duumanten toxon battaran

koono, a nt'an toqo no.

⁸ An kiilen toxo **Sibitinkootan** ɗa, an n'a daro. ⁹ An n'an gollun su dabari bito tunmi noxo. ¹⁰ Xa bita ɗerundin ni Sibitinkootan ya, Tunka duumanten da, an Alla. An nta golle su dabarini a koota, anken yinme, an ren yugu, an ren yaxaru, hari an komon do an daabanu, kafiini mukke su gaa an deben ɗa. ¹¹ Sabu bito tunmi noxon ya ni Tunka duumanten ga da kanmun do ɗiijen taga, a do geeji, ken do fo wo fo su gaa i noxon ɗa, xa bita ɗerundi, a da taganden wara, ken ya saabuda, Tunka duumanten ga da bareken ro Sibitinkootan ɗa, n'a daro i du da.

¹² An ma do an faaba daro, kuudo an na wuyi gille kita ɗiijen kanma, ke ɗiije be Tunka duumanten gaa a kinni an ɗa, an Alla.

¹³ Maxa sere kari.

¹⁴ Maxa saxu do wandi yaqe yi.

¹⁵ Maxa fayi.

¹⁶ Maxa seedanjuuraaxu ti an kappanlenman ɗa.

¹⁷ Maxa yaaxarangillaaxu do an kappanlenman kan ɗa, do a yaqe, a kome, a tunbaare, a gunbo, a fare, do fo wo fo su ga ni a xalle yi. »

¹⁸ Jaman toron gaa manqanɗe ke do guurunbeyen ɗa, a do buutuxanne, giden gaa tiidini, i kanu nan toxo saralleene, i toxo laatoyen ɗa. ¹⁹ I ti Muusa da : « An yinme ya nan sefe o da, o

duumanten nooron da genmallenmaaxun tilliisen loogo, tabullen w'a yi, Muusa ra ntaxa roono a wure.

³⁶ Tabullen ga na giri allanbatika yiranman kanma bire su, **Banisirayilaganko** na janbandi katti i dingiranun ɗa fonne.

³⁷ Tabulle ke ga ma daga, i xa nta dagana ma a ga na daga koota be, ³⁸ baawo Tunka duumanten tabullunman ya ni dingira ke kanma kiyen ɗa. Banisirayilaganko ga na ɗi noqu su yi wuron xa yi, i yaaxen wa yinben ɗa.

muxundi yirankutaaden falle, xo Tunka duumanten ga d'a jaamari moxo be.

²² A da taabalin ro genmanlenmaaxun tilliisen wure, dingiran saahelin ja, yirankutaaden jon ja, ²³ na **sadaxanbuurunun** ro a kanma Tunka duumanten jon ja, xoyi a ga d'a jaamari moxo be.

²⁴ A da fitillen sigindi genmanlenmaaxun tilliisen wure taabalin kaane, dingiran kaara baanen ja, ²⁵ na kumisoomon kumu Tunka duumanten jon ja, xoyi a ga da Muusa jaamari moxo be yi.

²⁶ A da kansadaxafutaadinbeelon ro genmanlenmaaxun tilliisen wure, yirankutaaden jon ja, ²⁷ na futaadun tiidindi xo Tunka duumanten ga d'a jaamari moxo be. ²⁸ A da yiridon ro tilliisen raqen ja. ²⁹ A ga da sadaxaxurumindifo ke ro genmanlenmaaxun tilliisen raqen ja, a da **sadaxa xuruminten** do sadaxa juruminten bagandi, xo Tunka duumanten ga d'a ko a da moxo be.

³⁰ A da waaten taaxundi genmanlenmaaxun tilliisen do **sadaxaxurumindifo** ke naxa, na wanqijin ro a yi.

³¹ Muusa do Haaruna do i renmu, i d'i kittun do i taanun wanqi.

³² I ga na ni roono genmanlenmaaxun tilliisen ja, a do i ga na ni telle sadaxaxurumindifon ja, i wanqiini ya xo Tunka duumanten ga d'i jaamari moxo be.

³³ A da allanbatika yiranman beran yoorindaadun fana do genmanlenmaaxun tilliisen do sadaxaxurumindifon kaaron ja, na yiridon ro a raqen ja. Muusa da golle ke su tinmandi ke moxo yi.

³⁴ Tabullen xufi genmanlenmaaxun tilliisen ja, Tunka duumanten nooron da genmanlenmaaxun tilliisen faga. ³⁵ Tunka

w'an mukku. Alla yinme nan maxa sefe o da, ken ni kallen ya ! »

²⁰ Muusa ti jaman da : « Axa maxa kanu, ke ni ya axa n saxu a yi ti Alla ri axa jaarabi ya, n'axa kanundi du yi, kuudo axa nan max'i kuta. » ²¹ Jaman toxo sikki laatoyen ja, Muusa tinko Alla yi bitanbinnen ja.

[Tawureetan kinne]

¹ [Naamarixannun do sariyanun kini falle,] Alla daali

24 Muusa da ti : « Sege katti **Tunka duumanten** ja, an do **Haaruna** do Nadaabu, a do Habiiyu^w, kafiini

Banisirayilaganko tanjere xirise. Axa segento, axa na sujudi gelli laatoyen ja. ² Xa Muusa baane ya n tinkoono Tunka duumanten ja, ikun kuttu ku nan maxa tinko, jaman xa nan maxa sege do i ya. »

³ Muusa ri Tunka duumanten jaamarixannun do a sariyanun su kijandi jaman ja. I d'a jaabi xan baane nan ti : « Tunka duumanten ga d'o jaamari fo wo fo yi, o w'a jaana ! »

⁴ Muusa da Tunka duumanten jaamarixannun su safa. Ken falle, a furute gilli na **sadaxindinoqun** taga, na gidu tanmi do fillo sigindi Banisirayila xabiilanun tanmi do fillon da gide ke wure yi.

⁵ Ken falle a da Banisirayilaganka maxanbaanun xayi, i daga **sadaxa xuruminten** dabari, na gunbunun xa sadaxi Tunka duumanten da, a na ja **allatiigeyinsadaxa**. ⁶ Muusa da foron taxanden wutu n'i ro xollon noxon ja. Foro be ga toxo, a d'i sanpa-sanpa sadaxindinoqun kanma. ⁷ A da laayidu ke kitaaben

^w24.1 *Nadaabu do Habiiyu* kun ni Haaruna renmun ya yi.

wutu n'a xara jaman da. I ti : « Tunka duumanten ga da fo wo fo ko o da, o w'a su jaana. O w'a mukku xa mene. »⁸ Muusa da foron wutu n'i sanpa-sanpa jama ke xa yi nan ti : « Tunka duumanten ga da laayidu be wutu i do axa naxa, a taagumansen ya ni ku foro yi, na laayidu ke sabatindi. »

⁹ Ken falle Muusa do Haaruna sege, a do Nadaabu, do Habiiyu, kafiini Banisirayila tanjeren yinmanken ja. ¹⁰ I da **Isirayila** Alla wari, a gaa sikki du gidinpeena meleqen kanma, a baxanman gaa xo kanxotte, a taanun wure. ¹¹ Isirayila ku xirisi wullulijonto, a ma fo naji i ya. I da Alla wari n'a laaba, i yige nan mini.

¹² Tunka duumanten daali Muusa da : « Sege katti in ja giden kanma, an nan toxo in kaaran ja. N ga da sariya be do naamarindi fiinu beenu safa gidinwallahon kanma, n n'i kini an ja, kuudo n'i xaranjundi. » ¹³ Muusa do i xidimandaana Yuusawu giri nan sege Alla giden kanma. ¹⁴ Ken d'a ni a ti yinmanko ku da : « Axa d'o dugu yere ma o ga na saage riini katti axa yi. Haaruna do Huura wa toqo do axa yi, fi be ga na ni sere be yi, an n'a koyi i ya. »

¹⁵ Muusa sege giden kanma. Tabullen da giden xufu. ¹⁶ Tunka duumanten nooron ja Tuurisiinagiden kanma. Tabullen da bito tunmi ja xufiini gide ke kanma. Bita jerundi, a da du toxo tabullen noxon ja na Muusa gangu. ¹⁷ Tunka duumanten nooron bange Banisirayilaganko danja giden tonben ja, xo yinbi xoore. ¹⁸ Muusa ro tabulle ke noxon ja, nan sege gide ke kanma, na tannaxate kiye do tannaxate wuro ja non ja.

tilliisen do sadaxaxurumindifon naxan ja, na jin ro a yi. ⁸ An na allanbatika yiranman yoorindaadun ro do a kaaron su yi, na fonlaqen yiridon ro a yi.

⁹ « An na **daarindite** ke wutu na genmanlenmaaxun tilliisen do i yokkun su daari, kuudo i na seno. ¹⁰ An na sadaxaxurumindifo ke xa do i yokkun su daari, an n'a sugandi, a na seno moxo siri.

¹¹ An na waate ke xa do i taaxaaden daari, n'a senondi. ¹² An na **Haaruna** do i renmun sigindi genmanlenmaaxun tilliisen raqen ja, n'i wanqi, ¹³ na yiran sugandinton ro Haaruna yi, an n'a daari, n'a senondi, kuudo a na sadaxindi in danja. ¹⁴ An n'a renmun xa bagandi, an n'i yiraamun ro i ya. ¹⁵ An n'i yinmun daari xoyi i faaba moxo, kuudo i na naji in da sadaxakijandaano yi, gelli iku, ma i renmun renmu. »

¹⁶ Muusa da gollen joppa. Tunka duumanten ga d'a jaamari ke be yi, a da ken yinme ya dabari.

¹⁷ I bakke Misira siina fillandin xasu fanan koota fana, allanbatika yiranman banbe. ¹⁸ Muusa da genmanlenmaaxun tilliisen banba n'a sigaadun ro a yi, n'i mangun sigindi, n'a xepun ro a yi, n'a tonton ro a yi. ¹⁹ A da jaxandigifate ke xufan banba genmanlenmaaxun tilliisen kanma, na liwongifate ke xufan xa banba kun kanma xo Tunka duumanten ga d'a ko Muusa da moxo be.

²⁰ A da sariyanwallahon wutu n'i ro waxanden noxon ja, n'a wutaadun ro a kanma, na **bippaaden** ro a yi. ²¹ Muusa da sariyanwaxanden ro genmanlenmaaxun tilliisen wure, n'a

bippaade,³⁶ taabalin do i yokkun su, kafiini **sadaxanbuuru**,³⁷ kan hooren **fitillen** do i kumisoomo, a do i yokkun su do i kumiteenu,³⁸ **kansadaxafutaadinbeelo**, daarinditen do futaadu, kafiini tilliisen fonlaqinyirido,³⁹ **sadaxaxurumindifo** jaxawallinman do i tiyibiyimexe, a wutaadun do a yokkun su, waaten do i taaxaade,⁴⁰ allanbatikan baran yoorindaadun do i tonton do i sigaadu, a fonlaqinyirido, a kaccu, a tontaadu, a do a gollinjanyokkun su, kafiini genmanlenmaaxun tilliisen yokkun su,⁴¹ allanbatika yiranman gollinjanjaanon yiraamu, **Haaruna** sadaxakijandi yiraamun do a renmun gaa yiraamu be rondini, i ga na ni sadaxindini.

⁴² Banisirayilaganko da golle ke su dabari n'a gemundi xo Tunka duumanten ga da Muusa jaamari moxo be yi.⁴³ I ga da gollen su dabari, Muusa d'a faayi. Tunka duumanten ga d'a ko moxo be, i d'a na kundun yinme ya. Muusa duwa i danja.

[Genmanlenmaaxun tilliisen banbeye]

40 ¹ **Tunka duumanten** daali Muusa da : ² « Xasu fanan koota fana, an na **allanbatika yiranman** banba, **genmanlenmaaxun tilliise**. ³ An na **seedaaxun waxanden** ro a wure, **yirankutaaden** falle. ⁴ An na taabalin riiti, n'a yokkun ro a kanma, na fitillen riiti, n'a kumisoomon ro a yi. ⁵ An na **kansadaxafutaadinbeelo** ke taaxundi seedaaxun waxanden jon ga. An na yiridon ro genmanlenmaaxun tilliisen raqen ga. ⁶ An na **sadaxaxurumindifon xuruminte** taaxundi genmanlenmaaxun tilliisen raqen ga. ⁷ An na waate ke taaxundi genmanlenmaaxun

[Allanbatikan do Alla hadariye do Banisirayilaganko yi]

[Laayidun waxande]

¹ **Tunka duumanten** daali Muusa da : ² « A ko **25 Banisirayilaganko** da, i na deemanden nanyi in da, ku beenu ga ni fonnansiru, i n'a kini an ga. ³ Axa gaa fo be muurunu in da, i ya faayi : kanje, xalisixulle, jaxawalle^x, ⁴ baxa binne, fo dunben do dunbu xaraxacce, leeni, suguyinte,⁵ kafiini jaxandigifata dunbunte, a do liwongifata mosinte, do saayinsolle,⁶ a do kumiteenu, daarinditetimiliijaadun do futaade,⁷ a do gidi njaalinto, i gaa xilli “ onkisi ”, do gidi kaananko tananu, kun gaa roono **sadaxakijandaanon yinmanken batibanjangaran** do a **gijnlanjen** kanma. ⁸ I na **allanbatika yiranma** senne dabari in da, n na nanyi i naxa. ⁹ N wa allanbatika yiranma ke do i nuxudufiinun su dabarimoxon koyini an ga, axa n'a dabarini xo ken moxo yinme ya.

¹⁰ « I na waxande dabari ti saayinsollen ga, n'a tan na sogone fillo do taxande, a noxon ga ni sogone do taxande, a taaxunten na na sogone do taxande. ¹¹ An n'a noxon do a sellan su gosaasini ti kan hooren ya, an n'a yoori ti kanjen ga. ¹² An na kangodongodo naxati taga, n'i ro a jungunun naxati yi. An na toru filli ro ke kaara yi, na toru filli ro kiteeren kaara xa yi. ¹³ An na saayingumo filli gemundi, n'i gosaasi ti kanjen ga. ¹⁴ An na kun gumo ya sollo toru ku yi, n'i na wutaadu. ¹⁵ An na kun gumo toqo **waxande** ke torun ga ya, i ntaxa bakka. ¹⁶ N gaa laayidun

^x**25.3 jaxawalle** : Kitaabinsaaxaman ga, boroncin ya ni.

seeda ke be kinni an ɗa, an n'a ro waxande ke noxon ɗa.¹⁷⁻¹⁸ Ken falle, na kan hooren katu na **bippaade**^y dabari, **xeribunun**^a filli sawuran gaa a yinmun filli yi, a tan gaa sogone fillo do taxande, a noxon gaa sogone do taxande.¹⁹ Yinme su, an na xeribu ro a yi.

²⁰ Axa na xeribunu ku tanɗandi me yi taxaade ke kanma.

Xeribunun kanpon banbantun gaa kanmun ɗa, kuudo i na bippaade ke tanga ti i kanpon ɗa.²¹ N gaa laayidun wallaho be kinni an ɗa, an n'i ro waxande ke noxon ɗa n'a texe.²² N w'an genmanlenmaaxunu waxande ke kanmun ɗa, xeribunu ku filli naxa, sariyanu beenu gaa in maxa katti Banisirayilaganko yi, n n'i tuyindi an ɗa. »

31 ¹⁸ Alla do Muusa ga duguta sefene Tuurisiinagiden kanma bire be, a da seedaaxun wallahon filli kini a yi, gidinwallaho, i safanton ga ni ti Alla xuduran ɗa.

[*Gunbunlenmen xibaare*]

32 ¹ Jaman ga d'a wari Muusa ga leele yanqana bakka giden kanma, i da me jni **Haaruna** noqu nan ti a da : « Giri an na kamane^d dabari o da, fo be gaa ɗaana o kaane ! Baawo aken Muusa be ga d'o segendi bakka Misira jamaanen ɗa, o ntax'a tu fo be ga d'a kita. » ² Haaruna ti i da : « Kanju be gaa axa yaqun do axa renmun torun ɗa, axa d'i

^y**25.17-18 bippaade** : Habaraaninxannen ɗa, wure tana w'a yi, ken ga ni yanpayinnoqu.

^a**25.17-18 xeribunu** : kun ni maliika tangandaano ya yi.

^d**32.1 kamane** : Fasarindaano yogonu ti : Kamanu.

36 ¹ Muusa ti kuna : « **Tunka duumanten** da Beccaleeli do Holiyaabu do sero tananu haqilen sironi na allanbatikan gollijanmoxon tuyindi i ya. A ga da fo wo fo ko, i n'a ɗa. »

[*Allanbatika yiranman golle*]

² Ken falle, Muusa da Beccaleeli do Holiyaabu xiri kafiini sere su Tunka duumanten ga d'a sondomen ɗalindi, a do du sugandinto, nan ro **allanbatika yiranman** gollen ɗa, i n'a dabari.

³ **Banisirayilaganko** da deemandifo su riiti golle ke yi, i d'a su wutu bakka Muusa noqu, nan daga gollen joppa. Xa koota su seron wa finna i deemandun riitini. ⁴ Gollijanɗaanon su toxo baanan-baanan telle katti Muusa yi ⁵ nan ti a da : « Tunka duumanten ga ti o na allanbatika be dabari, jaman do ke deemande be gaa riini kundu, ken nan gaba a da. » ⁶ Muusa xosi ɗaamariyen kini daaxan ɗa, ti yugon do yaxare, sere su do fo n maxa ri keeta, i nan toxo a walla. ⁷ Ke deemande be ga bogu, a da gollen dabari ma a kutten gaa togo.

39 ³² **Allanbatika yiranman** do **genmanlenmaaxun tilliisen** gollen su neme ke moxo ya. **Banisirayilaganko** ro gollen ɗa. I d'a dabari xoyi **Tunka duumanten** ga da Muusa ɗaamari moxo be yinme ya yi. ³³ I do allanbatika yiranma ke daga katti Muusa ya yi : genmanlenmaaxun tilliisen do i yokku, a geresaadu, a mangu, a xepu, a tonton do i sigaadu, ³⁴ jaxandigifata dunbunten xufan, liwongifata mosinten xufa, a do **yirankutaade**, ³⁵ **seedaaxun waxanden** do i wutaadun do i

baxa binne, fo dunben do fo dunbu xaraxacce, leeninyiraame, suguyinte, jaxandigifata dunbunte, a do liwongi fata mosinte, i do a su ri. ²⁴ Sere su ga da xalisixullen do jaxawallen kuyi Tunka duumanten da, saayinsolle gaa a kaman maxa, a do a ri, i na allanbatika yiranman dabari ti a yi.

²⁵⁻²⁶ Yaxaru beenu ga monjollen tu, i da suguyinten wurundi, do a nan ri kafiini gaari baxa binne, fo dunbe, fo dunbu xaraxacce, a do leeni. ²⁷ Gidu be gaa roono **sadaxakijandaanon** batibanjangan gijillanjon do i kunkun ja, i gaa xilli « onkisi, » yinmankon do i ri ²⁸ kafiini timilijaadun do kumiteenun ja, a do daariteenun do futaade. ²⁹ Fo wo fo su gaa roono golle ke yi, Tunka duumanten ga ti Muusa n'a ko Banisirayilaganko da, yugon do yaxare, sere su njanniyen sire ga ni, a do a ri ti nuxudunxullaaxu yi Tunka duumanten da.

³⁰ Muusa ti Banisirayilaganko da : « Axa d'a wari ! Tunka duumanten da Beccaleeli xiri ti i toxon ja, a faaba ga ni Wuuri, ken xa faaba ga ni Huura, i gaa bakka Yehuuda fonlaqen ja. ³¹ A d'a sondomen faga **Fanka Sennen** ja, a d'a haqilen sironi, na tuwaaxun kini a yi, n'a ja tanjugon ja. ³² A xosi kanjen do xalisixullen do jaxawallen kittiragollen bangandi, ³³ na gidun negu, na sollen segu, a do kittiragollen xabiilan su. ³⁴ Alla d'a xaranjunden xa kini a yi, a n'a tojo Hayisamaaxi ren yugo Holiyaabu yi, Daani fonlaqen ja. ³⁵ A d'i su ja tanjugon ja, n'a wutu kutunden do negunde, kafiini baxa binnan do fo dunbe do fo dunbu xaxaccen garandinden ja, do leeninyiraamen mirinde. Kittiragollen danben su, i ra w'a yi. »

boora, axa do i nan ri katti in ja. » ³ Jaman da kanjon boora bakka torun ja, nan ri i kini Haaruna yi. ⁴ A ga da kanjon kita i ya, a d'i xaja n'i ja gunbunlensawuran ja, n'a negu ti jogaaden ja.

Ken bire i ti : « **Isirayila**, an kaman faayi, ke be ga d'an segendi bakka Misira jamaanen ja ! » ⁵ Haaruna ga da ken wari, a da **sadaxindinoqun** dabari sawura ke jon ja. Ken falle a d'i xannen do a wutu nan ti : « Xunbane ni sallen ya ke **Tunka duumante** da. » ⁶ A yillakara, i furute gilli na **sadaxa xuruminten** bagandi, a do **allatiigeyinsadaxa**. Jaman taaxu i yige, nan mande, nan fesexi.

⁷ Tunka duumanten daali Muusa da : « Yanqa ! Baawo an jaman da du bonondi, an ga da jama be segendi bakka Misira jamaanen ja. ⁸ I jewa laatoono bakka in ga da kille be waajibi i kanma. I da gunbunlensawuran ya dabari nan sujudi a da, i sadaxindi a da, nan saage tini : “ Isirayila, an kaman faayi, ke be ga d'an segendi bakka Misira jamaanen ja. ” »

⁹ Tunka duumanten saage daalini Muusa da : « N wa ke jama tu de, xa a siro ! Jama xandunxoton ya ni ! ¹⁰ Saasa ke in wara in n'i yanganxata, n n'i buruxa, n na xabiila xoore tana bangandi bakka anken ja. » ¹¹ Xa Muusa da Tunka duumanten xanjo, a Alla, nan ti a da : « Ee, Tunka duumante ! Manne saabuda an butten gaa bakka katti an jama be, an yinme ga d'i bagandi Misira jamaanen ja ti an senbe deren do an kitti senbenten ja ? ¹² An ga na ken ja, Misiranko wa tini bureyen ya n sigi an ga d'i bagandi, ti an nan daga i kari do gidun ja, kuudo an n'i buruxa

bakka niijen kanma ! An butten yanqandi, an nan maxa fo bure na an jaman na. ¹³ Sinme do an komo ku beenu an ga kuna ti an yinme yi i danja, kun ga ni Ibrahiima, Isiyaaxa, do Isirayila, an ga ti i da : “ N w'axa bonsonɗun gabondini xo kanmun saanun moxo, a do in ga da jamaane ke be xa ko, n w'a kinni axa bonsonɗun na, a gaa naana i da duudan xalle yi ma abada. ” »
¹⁴ Tunka duumanten saage fiidumaxanyillene.

¹⁵ Muusa fete Tunka duumanten na, a do Yuusawu, nan yanqa bakka giden kanma, laayidu ke wallahon filli gaa a maxa. Baane su kaaron filli safanton ya ni, gelli ke kaara ma kiteeren kaara.
¹⁶ Wallaho ku ni Alla ya wallaha dabarinto yi, safandu ku ni Alla ya safandi nooninto yi i wallaho ku kanma.

¹⁷ Yuusawu ga da jaman geejexanne mugu, a ti Muusa da :
 « Gajanxannen wa daaxan na ! » ¹⁸ Muusa ti :
 « Ke feti niyindinsuuge yi,
 niyintamaxansuuge xa fe,
 n toron gaa ke be yi,
 feteduwaseyinxannen ya ni. »

¹⁹ Muusa gaa tinkoono daaxan na, ma a yaaxen ga nta gunbunlenmen na, jaman gaa regeene. Muusa butu nan kije i xenpan na. Wallaho ku beenu gaa a maxa, a d'i sedi giden wure ma i gaa kareene. ²⁰ A da gunbunlenme ke wutu n'a ro yinben na, a d'a na jura, n'a ro jin na, n'a minindi Banisirayilaganko yi.

²¹ Muusa ti Haaruna da : « Ke jama da manne nani an na, ma ken gaa a sababunu an gaa ke junuubu xooore kijana i ya ? »

²² Haaruna ti : « Yelli in kaman gan nta butu ! Anken yinme w'a

¹⁰ « Tunka duumanten ga d'o naamari ti fo wo fo yi, sere su ga ni tanjugo yi, an nan ri a dabari : ¹¹ **allanbatika yiranman** do i tilliise, a xufa, a geresaadu, a mangu, a xepu, a tilliisintonton do i sigaadu, ¹² **waxanden** do i wutaadu, waxanden **bippaade**, a do **yirankutaade** be gaa a do seron naxa, ¹³ taabalin do i wutaadu, kafiini a yokkun su yi, **sadaxanbuuru**⁹, ¹⁴ fitillen do i yokkun su, a kumisoomon do a kumiteenu,
¹⁵ **sadaxanfutaadinbeelon** do i wutaadu, daarinditen do futaade, do tilliise ke raqen yirido, ¹⁶ **sadaxaxurumindi fon** do tiyibiyimexe jaxawallinma be gaa a noxo, i wutaadun do i yokkun su, waaten do i taaxaade, ¹⁷ allanbatikan beran yoorindaadun do i tonton do i sigaadun do i fonlaqinyirido, ¹⁸ tilliisen tonton do batikan beran yoorindaadun tontaadu, a do i kaccu, ¹⁹ allanbatikan gollinanaanon yiraamu, **Haaruna** sadaxakijandi yiraamu, do a renmun gaa yiraamu be rondini, i ga na ni sadaxindini. »
²⁰ Banisirayilaganko su giri na Muusa toxo. ²¹ Duusugandinton do haqili siri gumun do Tunka duumanten kuyen ri, na allanbatika yiranman gollun dabari ti i ya, kafiini sadaxakijandiyokkun do sadaxakijandaanon yiraamu. ²² Yugun do fo ri, yaxarun xa do fo ri : nuxundunkanɗu, torudunkanɗu, doronmo, a do fo wo fo su ga ni naagaare, kanxunturo, be su senben haqen ga ni fo be, a dumaxayanqanten da ken bagandi Tunka duumanten da. ²³ Fo be ga ni sere su maxa, n'a wutu gaari

⁹**35.13 sadaxanbuuru** : ken n'i do buuru be gaa riini Alla hadariyen na ya.

jeeren bogu i yaaxon ɗa, ma a ga n nan bogu. A bogu falle, a ga da ɗaamarindixannu be kita, a na kun ko jaman da.

³⁵ Banisirayilaganko yaaxen ga na ɗi Muusa yeeseen gaa ɗaalini, a na jeeren ro a yi, ma a ga na ɗi saagene katti Tunka duumanten ɗa xadi.

[Tuumayinkootan do ɗaamarixannu]

¹ Muusa da **Banisirayilaganko** su kafu me yi nan ti i da :
35 « **Tunka duumanten** ga da fiinu beenu ko nan ti o n'i dabari, i ya faayi ku : ² bito tunmi noxon ɗa, an ra wa gollini, xa bita perundi, ken nan ɗa **Tuumayinkootan** ɗa, n'a xerexere Tunka duumanten da. Sere su ga na golle dabari Tuumayinkootan ɗa, a kaman nan kara. ³ Axa ga na ɗi noqu su, axa n maxa hari yinbe kumu Tuumayinkootan ɗa. »
⁴ Muusa ti Banisirayilaganko da : « Tunka duumanten da ke ya ko i ɗaamarinden ɗa : ⁵ Axa du baananbe su na kuye ɗa Tunka duumanten da. Fo be gaa sere su maxa, an n'a bagandi ti nuxudunxullaaxu yi Tunka duumanten da, n'a wutu kanje, xalisixulle, jaxawalle, ⁶ baxa binne, fo dunbe, fo dunbu xaraxacce, leeni, suguyinte, ⁷ kafiini jaxandigifata dunbunte, a do liwongifata mosinte, do saayinsolle, ⁸ a do kumiteenu, daarinditetimiliɗaadun do futaade, ⁹ a do gidi ɗaalinto, i gaa xilli “ onkisi ”, do gidi kaananko tananu, kun gaa roono **sadaxakijandaanon** yinmanken **batibanjangan** do a **gijnlanjen** kanma.

tu ti ke jama na bonoyen ya noxon ɗa. ²³ I ti in da ya : “ Kamane dabari o da, a gaa ɗaana o kaane, baawo ke Muusa be ga d'o segendi bakka Misira, o ntax'a tu fo be ga d'a kita. ” ²⁴ N xa ti i da kuɗa : “ Kanje na ko maxa ? ” I d'i boora bakka i torun ɗa n'i kini in ɗa. N ga d'i sedi yinben ɗa tan, ke gunbunlenme xosi bogu. »

²⁵ Muusa d'a tu nan ti jama ke waranten ya ni. Haaruna da jaman toxo xonnosogaaxun noxon ɗa. ²⁶ Muusa sigi daaxan raqen ɗa nan ti : « Sero beenu gaa do Tunka duumanten ɗa, xa tinko in ɗa. » Leewi fonlaqen su da me ɗi a kaaran ɗa. ²⁷ A ti i da : « Tunka duumanten ya n daali, Isirayila Alla, ti : “ Sere su n'i kaafan wutu, axa n ro do daaxan ɗa, fonlaqe ti fonlaqe, axa n daganansaage do axa waaxinun do axa xananun ɗa, a do axa tinkanlenmo, axa n'i kari. ” » ²⁸ Leewi renmun da Muusa ɗaamarixannen dabari, wujunu sikki sere me ya n kara daaxan ɗa ken koota. ²⁹ Muusa ti : « Axa d'axa sugandiyen sigan kita Tunka duumanten da. Baane ma jiixijaaxa i renmen do i waaxin karinden ɗa. Alla da bareke ro axa yi ti axa lenki ke golle yi. »

³⁰ Ken yillakara, Muusa ti jaman da : « Axa da junuubu xoore dabari. Xa saasa, n wa segene katti Tunka duumanten ɗa, a me wa du, a na duje in da nan yanpa axa maxa. »

³¹ Muusa saage katti Tunka duumanten ɗa nan ti : « Ayiwa, ke jama da junuubu xoore dabari : i da kanjen taga n'a ɗa du da kamane yi. ³² Saasa ke, n d'an ɗaaga an nan yanpa i maxa, ken ga nt'a yi xa, an n'inke toxon buruxa bakka an lowolimanfuujin wallahan ɗa. » ³³ Tunka duumanten daali Muusa da : « Sere be

ga da junuubun dabari, n na ken ya toxon buruxa bakka in wallahan ɗa. ³⁴ Daga jaman geesu dagana in ga ti noqu be ! An d'a wari de, n maliikan ya n tereene an kaane keeta ! Xa inke ga na giri do i ya koota be, n n'i yanganxatana ti i junuubun ya. »

³⁵ Tunka duumanten da jaman yanganxata n'a sababun ɗa Haaruna ga da gunbunlensawura be dabari i da.

[Annabi Muusa xanjonde]

¹ **Tunka duumanten** daali Muusa da : « Giri yere, an do **33** ke jama be an ga da segendi bakka Misira jamaanen ɗa. Sege katti in ga da jamaane be laayidun wutu Ibrahiima do Isiyaaxa, do Yaaxuba da, n ga ti i da : “ N d'a kini an soxoodin ya. ” ² N na maliikan wara an kaane, na Kanaanagankon do Hamoorikaarankon xata, a do Heetiganko, Perijinu, Hiiwikaaranko, a do Yebusikaaranko. ³ Sege katti **xattin do tamarileeman waranlaqen** jamaanen ɗa. Nke yinme ra nta segene do axa yi, baawo an jaman ni xandunxoton ya, n wa kannu in nan max'axa buruxa killen ɗa. »

⁴ Jaman ga da ke xibaari bure mugu, i d'a sunnun raga. Sere su ma yanbanfo rondi. ⁵ Tunka duumanten daali Muusa da : « A ko **Banisirayilaganko** da ti jama xandunxoton ya ni. N gan n j'axa noxon ɗa, hari san baane, n j'axa namana ya. Saasa xa d'axa yanbanfoonun boora, n n'a tu n gaa fo be ɗaana axa yi. »

⁶ Banisirayilaganko xosi i yanbanfoonun boora gelli **Tuurisiinagiden** ɗa.

kaane, n'an yuruwandi an jiiɗen ɗa, i yaaxe nta bakka do jiiɗe ke yi.

²⁵ « An ga na sadaxa xurusi n'a foron joxi in da, maxa **buuru buukunte** ro a yi. **Pesaxansallen** tiyen nta wuyini.

²⁶ « Sanjan fanan sallen ɗa, an n'an jiiɗen soxanfo siri fanon su riiti Tunka duumanten kan ɗa, an Alla.

« Maxa sugunlenmen soro ti i ma xattin ɗa^f. »

²⁷ Tunka duumanten daali Muusa da : « Ku digaamu safa, baawo in do an do Banisirayilaganko ga da tafunde be ɗa, a sabatini ku digaamu ya kanma. »

²⁸ A do Tunka duumanten da tannaxate wuro do tannaxate kiye ɗa doome, a ma yige, a ma mini. A da ɗaamarindu ku tanmi safa wallahon kanma.

[Muusa yeeson nooroye]

²⁹ Muusa yanqante nan giri **Tuurisiinagiden** kanma, wallaho ku filli gaa a maxa, jaaxa a yeeson nooro n'a do Tunka duumanten toxo sefene, aken Muusa yinme m'a tu. ³⁰ **Haaruna** do Banisirayilaganko yaaxen gaa a yi ɗaalini, i kanu tinkoono a yi.

³¹ Muusa ga d'i xiri ya ni, Haaruna do Banisirayilaganko yinmankon ga saage katti a yi, Muusa sefe i da. ³² Ken falle ya ni Banisirayilaganko su ga tinko. Tunka duumanten ga da ɗaamarindixannu be kini a yi Tuurisiinagiden kanma, a d'i kijandi jaman ɗa. ³³ Muusa do i ga duguta sefen ɗa, a da jeeren ro i yeeson ɗa. ³⁴ A do Tunka duumanten ga na jii sefene, a na

^f**34.26** Kanaanagankon ya n jii ke golle dabarini i munon da.

¹⁵ « Maxa laayidu ro an do jamaane ke seron naxa. Ken ga fe, i ga d'i munonun yaxi moxo be, i ga na j'i musunu, i n'an xilli ya, an gaa i musundonu ku yigana. ¹⁶ An ga n'i ren yaxare yaxi an ren yugon da, i ren yaxarun yaxinton gaa i munonun ŋa moxo be, an ren yugon xa riini i munonu ku yaxi kundun ya.

¹⁷ « Maxa fo su sawuran dabari du da ti mexe buudante yi, n'a ŋa kamane.

¹⁸ « An na **buurunxeccan sallen** salli. Bito ŋeri noxo, an na buurunxeccan ya yigana. N d'an ŋaamari ken ya yi Habiiibunxason ŋa, baawo axa bogu Misira jamaanen ŋa ken xaso ya yi.

¹⁹ « Sooman su n'inke ya xalle yi, seron do naaburun su, nan do jaxe. * An na toxo sinmeene ti a yi. ²⁰ Xa, an na farun ren fanon maxawasa ti jaxe yi. Selli an ga nt'i maxawasana, an n'i xannun xoso. An n'an ren yugu sooman su maxawasana ya.*

« Sere su kitti duuron maxa ri in wari, **sadaxa** ga nt'an maxa.

²¹ « An na bito tunmi golli, xa bita ŋerundi, an na tuuma. Ken ga na ŋa hari soxen biren ya, ma sanjaanen ya yi. ²² An na **Sanjan fanan sallen** salli sanjaanen fananŋun ŋa, a do **Sanjan lagaren salle** siinen lagaren ŋa. ²³ Siine su, yugun su na ri sigi Kamanen jon ŋa taanu sikki, Tunka duumante, **Banisirayila** Alla. ²⁴ Bire be an ga na ŋi segene ta sikko siinen ŋa katti Tunka duumanten ŋa, an Alla, maxa kanu ! N gaa xabiilanu beenu xatana bakka an

*34.19 Bakke 13.1-2

*34.20 Bakke 13.12-13

⁷ Bire su Muusa nda tilliisen wutu n'a banba daaxan laatoyen ŋa, n'a xiri « **genmanlenmaaxun tilliise**, » sere be ga na ŋ'a mulla i na Tunka duumanten muuru, an bakka nan daga ken tilliise ya yi, daaxan falle. ⁸ Muusa ga na ŋi dagana tilliise ke yi, jaman su wa gilli nan daga sigi i tilliisun raqun ŋa na Muusa faayi, m'a ga na ro tilliisen wure. ⁹ Muusa ga na ro bire be, tabullen na ri tilliisen raqen ŋa, Muusa do Tunka duumanten gaa sefene. ¹⁰ Jaman ga na tabullen wari tilliisen raqen ŋa, baane su na giri, nan sujudi i tilliisen raqen ŋa. ¹¹ Tunka duumanten do Muusa wa sefene xo seron filli moxo^e. Ken falle Muusa na ri daaxan ŋa. Xa a xidimandaana Yuusawu, ken ga ni Nuunu ren yugon ŋa, aken na toxo tilliisen wure.

¹² Muusa ti Tunka duumanten da : « A faayi ! An yinme ya n ti in da : “ Ke jama segendi. ” Xa an m'in tuyindi sere be gaa dagana do in ŋa. Ken xa an yinme xa ya n ti : “ N d'an sugandi. ” a fillandi : “ N d'an xanu. ” ¹³ Saasa, selli tonŋu, n xanuyen gaa an ŋa, an ŋanniyen koyi in ŋa in n'a tu. Ken moxo, n n'an deemanden kita. Xadi, an n'a tu ti ke xabiila n'an ya jama yi de ! » ¹⁴ Tunka duumanten daali : « Nke ya n telle do an ŋa n'an tuumandi. » ¹⁵ Muusa ti : « An yinme ga nta riini, max'o segendi bakka yere yi. ¹⁶ A tuyiini kan moxo ti inke do an ku sero d'an xanuyen kita ? O do an gaa do me yi ya fe, o ra gaa a tuunu nan ti sere su gaa ŋiije ke yaaxen kanma, o do a nta baana ? »

^e33.11 *xo seron filli moxo* Digaame ti digaame habaraaninxannen ŋa, i ti : yaaxe ti yaaxe.

¹⁷ Tunka duumanten daali Muusa da : « An ga da ke be ko saasa, n w'a jaana, baawo an d'in xanuyen kita, n d'an sugandi xa. »

¹⁸ Muusa ti : « N d'an jaaga, an n'an nooron koyi in ja ! »

¹⁹ Alla daali : « N wa dangini an kaane, n'in siroyen su koyi an ja, n'in toxon ko an da, a ya ga ni Tunka duumante. N ga hinne sere be, n hinne an ja, n ga da sere be neema, n d'an neema. ²⁰ An ra nt'inke faayini, baawo sere ra nt'in jaatin walla, an gaa toqo bireene. ²¹ Sigi in kaaran ja ken noqu yi giden kanma. ²² N nooron danginte, n w'an roono gide ke kareyen naxan ja, n'in kitten bifi an kanma katti in gaa dangini. ²³ Ken falle, n n'in kitten bogu a yi, an n'in falla koyinten wari. Xa sere ra nt'in jaatin walla. »

[Laayidun kurunbaaxunde]

34 ¹ Tunka duumanten daali Muusa da : « An yinme na gidinwallaho filli xooxo, i gaa xoyi an ga da wallaha fano ku beenu kara, n n'i digaamun me safa an kun fo xooxonto xa kanma. ² An n'an moxo sironi katti xunbane suxuba, an na furute segene **Tuurisiinagiden** kanma, an na sabati in kaane, gide ke tonben ja. ³ Sere su nan maxa sege do an ja, sere yinme nan maxa wari gide ke kanma, hari naabure nan maxa tinko a kaaran ja. »

⁴ Muusa da gidinwallahon filli xooxo, n'i ja xo fanon moxo, nan furute gilli xo Tunka duumanten ga d'a ko a da moxo be, gidinwallaho ku filli gaa a kitten ja, nan sege Tuurisiinagiden kanma. ⁵ Tunka duumanten yanqa, a gaa tabullu xooren noxon ja, nan sigi do a yi, ken falle nan gangundi ti Tunka duumanten

toxon ja. ⁶ A dangi a kaane, a gaa tini : « Tunka duumante ! Tunka duumante ! Alla hinnaana, neemandaana, nooxe, fonnansire. A duntengaaxu, xenpa nt'a yi. ⁷ Alla be fonnansiraaxun gaa duumene do bonsonjun ja ma wujunun wujunun haadamarenmu, a gaa futuxiyen do murutiyen do junuubun mujini, xa, a nta mungunu junuububuryanjaanan junuubun ja, a wa faabe junuubun duumandini do a renmun ja, ma a buru sikkandi katti naxata. »

⁸ Muusa xosi tusi nijnen ja nan sujudi, ⁹ nan ti : « An ga ti an d'in neema, n Kama, ri do o batten ja kuja. Baawo jama xandunxoton ya ni, xa an na yanpa o murutiyun do o junuubunun ja. An n'o raga an sero yi. »

¹⁰ A ti : « N wa laayidun tinmandini. N wa kaawafin gaben dabarini an seron su jon ja, fiinu be me ga ma tage nijnen kanma, sigaali xabiila tana yi. Jama ke be su gaa do an ja, a w'a tuunu inke Tunka duumante, n gollen dare ga ni moxo be, n'a saxu in gaa ke be jaana an da. ¹¹ N ga d'an jaamari ke be yi lenki, tigiti a yi siri, nke na Hamoorikaarankon do Kanaanagankon xatana bakka an kaane, a do Heetigankon do Perijinu, kafiini Hiiwikaarankon do Yebuusikaaranko. ¹² An gaa dagana jamaane ke be yi, maxa mungu, an do i gaa laayidu roono me naxa, a nan maxa ja an danja janbeye yi. ¹³ Xa, an n'i **sadaxindinoqunun** guruja, axa n'i **gidi siginton** kutu, i muno yaxare be toxo ga ni **Haseera**, axa n'a kara. ¹⁴ Ken moxo, axa ntaxa kamane tana batta, baawo Tunka duumante be toxon ga ni suuxaana, a ya ni Alla ke be gaa suuxunu.